Arkeologi i Sverige

Dalarnas län

1991-2005

AIS Nr
2101

År
1991

Namn/plats
Mora kyrkogård

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
grav, gravplats

Datering, period
högmedeltid, senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
l samband med ledningsdragning för ny sprinklercentral på Mora kyrkogård gjordes en schaktövervakning. Schaktet drog på södra sidan kyrkan mellan tornet och kyrkogårdsmuren i en befintlig grusgång. Inga sentida gravar berördes. Mycket ben från omgrävda gravar kunde konstateras men endast få spår av orörda äldre gravar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
2048

År
1991

Namn/plats
kvarteret Kansliet, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
glas, keramik

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför uppförandet av länsstyrelsens nya entré i kvarteret Kansliet. Fem provschakt grävdes i exploateringsområdet. Av dessa var det endast två som innehöll kulturlager. Det understa kulturpåverkade lagret härrör troligen från tiden före Falu stads reglering på 1640-talet. Där ovanför fanns ett kulturlager med bl a glas och keramik och ovanpå det resterna av en trolig husgrund, dvs. syllstenar och delar av ett bjälklag. Huset kan ha uppförts under 1600-talets senare del. Efter det att huset raserats har området fyllts upp med moränmaterial, åsen kan ha jämnats ut i samband med att ett stenhus uppförts, troligen under 1800-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2127

År
1991, 1992

Namn/plats
Stora Skedvi kyrka

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kyrka, kyrkogård

Datering, period
högmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med att Stora Skedvi kyrka renoverades drogs vatten, avlopp och fjärrvärme in i kyrkan. Kyrkogården berördes endast till mindre del av schaktningen, då fjärrvärmeschakten huvudsakligen drogs utanför kyrkogårdsmuren. Ledningarna drogs genom västportalen, genom tornet och in i kyrkan. Schakten inne i kyrkan kunde grävas grunda då det redan fanns utrymme mellan marknivå och golvbjälklag. I schakten utanför kyrkan kunde tegelrester från kyrkogårdsmurens byggnad iaktas och inne i kyrkan fanns spår av en västmur.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Stora Skedvi

AIS Nr
2111

År
1992

Namn/plats
Skattungbyn

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
plats för muntlig tradition, husgrund, källare, brunn, kulturlager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Dalarnas museum fick i uppdrag av Orsa församling att undersöka traditionen om ett medeltida kapell på en åker i Skattungbyn där nu en husgrund och en stensatt, välvd källare är synliga. Undersökningen utfördes medelst nio provschakt. Ingen kyrkogård uppdagades på angiven plats, inte heller hällar som lär ha iakttagits hittades. Benen i ploglagret kom från slaktade djur och var inte speciellt gamla. Grund, brunn och källare stammar från en gård markerad på storskifteskartan 1859-1881 och är förmodligen som äldst från 1600-talet. Om ett kapell funnits i Skattungbyn redan under medeltid-1500-tal är det föga troligt att det legat inom undersökningsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Orsa 229:1	Dalarna	Dalarna	Orsa

AIS Nr
2088

År
1992

Namn/plats
Stjärnsund

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
UV Uppsala

Ansvarig person
Eva Hjärtner-Holdar, Thomas Eriksson

Fornlämningskategori
industrilämning, valsverk, järnbod, kvarn, husgrunder, dammanläggning, kolhus, slagglager av hyttslagg, hammarslagg, valsverksglödskal

Datering, period
nyare tid

Fynd
Tänger av olika dimensioner, spett och olika ämnesjärn. Prover av hyttslagg, hammarslagg, olika typer av glödskal, klipp samt tegel

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med bygget av ett mindre kraftverk med tillhörande vattentub vid Stjärnsund. Det övervakade schaktet var 150 m långt och 5-6 m brett och sträckte sig utmed den västra vattenleden från dammen.

Exploateringen låg helt inom fornlämning 121, betecknad som järnverkslämning, vilken i sin tur ingår i riksintresset märkt K 8340. Den synliga delen av fornlämningen består av grunder efter två valsverk från slutet av 1800-talet av vilka det sista flyttades till Långshyttan 1942. Det fanns misstanke om att äldre lämningar fanns under valsverken, bla. Polhems damm från början av 1700-talet, eventuellt delar av Polhems manufakturverk och eftersom platsen for den första hyttan från 1500-talet inte är känd fanns också misstanke att den skulle kunna ligga inom området.

I källorna omtalas att det vid Sund anlades en hytta 1511. 1606 anlades på platsen en bergsmanshytta och en hammarsmedja med två härdar. 1646 omnämns en hytta och två hammare. Ingen hytta tycks ha funnits

på platsen efter 1787 då framställningen av järnet förläggs till Silvhytteå. Den sistnämnda hyttan var som namnet anger en silverhytta från början. Stjernsund fick en ny hammare 1822, denna ligger enligt kartmaterialet utanför exploateringsområdet.

Inom sträckningen för schaktet fanns enligt 1765 års karta endast en byggnad, en mjölkvarn, samt Polhems damm. Enligt Ehrensvärds teckning över området från 1729 fanns det ingen bebyggelse och inga konstruktioner förutom dammen inom exploateringsområdet.

Vid undersökningen framkom upp till 3 m tjocka kulturlager bestående av lagrad slagg av olika typ, kol och sot, byggnadsrester i form av fundament, rester efter Polhems trädamm samt fyllnadslager. I de undre skikten förekom mindre mängder masugnsslagg utom inom ett ca l0 m långt avsnitt där ett kraftigt lager av masugnsslagg påträffades. I samband med detta lager fanns också en byggnadslämning, vilken låg intill en troligen byggd vattenränna. På denna plats finns enligt kartorna ingen bebyggelse.

Totalt framkom 28 anläggningar av vilka 10 inte har kunnat knytas till byggnader på kartor från 1765 och framåt. Dessa anläggningar kan ej heller knytas till någon byggnad på Ehrensvärds teckning över området.

Slutsatsen blir att inom nämnda exploatering finns rester efter en aktivitet som ligger i tiden före kartorna och Polhems manufakturverk och som eventuellt därmed är resterna efter den tidigare aktiviten på platsen i form av hyttor bla. annat omnämnda 1511 och 1606.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Husby 121:1	Dalarna	Dalarna	Husby

AIS Nr
2116

År
1992

Namn/plats
Limå bruk

Typ av undersökning
arkeologisk dokumentation

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Kjell Sundström

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, järnbrukslämning, fördämningsvall, kanal med stenskoning, sågverksruin, smedjeruin, blåsmaskinshusruin

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför uppförandet av ett minikraftverk vid Sågkvarn vid Limån, dokumenterades lämningarna efter ett järnbruk som skulle komma att beröras av byggnationen.

Lima bruk anlades i början av 1800-talet. Bruket byggdes upp på tre platser, dels i Lima, dels på den aktuella platsen som kallades Övre bruket och dels i Brahammar 6 km söderut. Övre bruket uppfördes år 1813 och bestod ursprungligen av en smedja, kolhus, järnbodar och arbetarbostad. Marken odlades successivt upp runt bruket. Med om- och tillbyggnader, band annat ett såghus, drevs stångjärnshamrarna fram till 1878, då Övre bruket lades ner.

De iakttagbara lämningarna uppmättes, fotograferades och beskrevs. De bestod av en dammvall, kanal, stenskoning längs ån, smedjeruin, rest av blåsmaskinhusvägg, axeljärn som tillhört en hjulaxel, sågruin samt olika typer av fundament och förankringar i marken.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Siljansnäs 22:1	Dalarna	Dalarna	Siljansnäs

AIS Nr
2070

År
1992

Namn/plats
Åsbo, Högbo

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
inga spår av fornlämning påträffades

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten vid uppförandet av en telemast med stag, och anläggandet av en skogsvägsanslutning. Undersökningsområdets ligger på en rullstensås och i närheten av gravfält raä 95 i Grytnäs sn. Torven täckte ytterst stenig mark vars övre skikt helt saknade inslag av finkornigt material. Inga lämningar eller kulturlager påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Grytnäs 95:1	Dalarna	Dalarna	Grytnäs

AIS Nr
2064

År
1992

Namn/plats
Dormsjö

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
hyttområde, industriområde

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med att markarbeten för nytt avlopp genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning i ett område med hytt- och industrilämningar, raä 66, Garpenbergs sn. Vid arbetet grävdes ett ca 70 m långt och en till två meter djupt schakt, i schaktväggarna kunde utfyllnadslager med slagg, grus, sten och skärvsten samt kol iaktagas. Allt troligen sentida.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Garpenberg 66:1	Dalarna	Dalarna	Garpenberg

AIS Nr
2063

År
1992

Namn/plats
Dormsjö

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
slaggvarp, fyllnadsmassor

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning av ett ca 45 m långt ledningsschakt invid hyttområde raä 66, Garpenbergs sn. Den östligaste kanten berörde ett varp med skiktade lager av blå, glasig masugnsslagg varvat med sandiga och sotiga avfallslager. Mot väster hade en svacka mellan varp och naturlig förhöjning fyllts ut med industrislagger (1600-1800-tal), jord och smärre avfall. Inga medeltida eller äldre lämningar kom i dagen men några slaggstycken i utfyllnaden kan ha härrört från äldre hyttverksamhet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Garpenberg 66:1	Dalarna	Dalarna	Garpenberg

AIS Nr
2060

År
1992

Namn/plats
kvarteret Hanrö, Gamla Herrgården

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik (BII), textil, hushållsglas och ben

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i kvarteret Hanrö, inom raä 68, Falu stad inför uppförande av två mindre hus. Fyra provschakt grävdes i exploateringsområdet. Undersäkningen visade att den tidigare bebyggelsen legat nära Hanrövägen, där slaggutfyllnader och resterna av två husgrunder påträffades. Dylika lämningar saknades in emot den mäktiga slaggvarp som idag utgör tomtens fond.

Den ena syllstensraden löpte parallellt med gatan och utgjorde troligen resterna av ett hus som legat längs med denna. Huvuddelen av fynden (BII-keramik, textil, hushållsglas och ben) låg i vad som tolkas som ett raseringslager från detta hus. Keramiken var av 1700-talskaraktär. Resterna av ytterligare en syll fanns en bit in i kvarteret, denna torde vara äldre. Att tomten varit bebyggd på 1700-talet framgå också av det skriftliga materialet. Där bodde då bl a en hyttarbetare. Inga spår av den medeltida byn Hanrö kunde iaktagas.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2084

År
1992

Namn/plats
kvarteret Tjädern

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
stadslager, husgrund, källare, brunn

Datering, period

Fynd
keramik (främst av 1600-1700-tals karaktär men även äldre), fönsterglas, kritpipor, mynt och nitar

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i kvarteret Tjädern inom raä 194, Hedemora stad, inför uppförande av det nya biblioteket. Fem provschakt togs upp inom exploateringsområdet. Området har troligen nyttjats som åkermark under stans äldsta tid och fram till 1600-talets slut. I det undre lagret framkom endast några keramikskärvor av äldre typ. Det där ovan liggande kulturlagret, vilket genom myntfynd kan dateras tillefter 1675, tyder på att tomten bebyggts vid slutet av 1600-talet. Några tydliga spår av branden 1754 syntes inte, men ett gruslager som täcker stora delar av området kan ha samband med stadsregleringen som följde därefter. Vidare iaktogs en trolig syllsten från bebyggelseskedet före regleringen, ett golv och en igenfylld källare från tiden efter regleringen samt en träklädd brunn av okänd ålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2059

År
1992

Namn/plats
Ingarvet

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson, Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, husgrunder, källargrop, kulturlager

Datering, period
nyare tid

Fynd
Keramik (yngre rödgods), kakel, kritpipor, glas, mynt, textil mm

Beskrivning
Arkeologisk undersökning med anledning av uppförndet av en ny bussdepå nära de omfattande hyttlämningarna vid Falu gruva. Vid undersökningen maskinavbanades det översta slagg- och torvlagret. Därefter grävdes bebyggelselämningarna fram för hand, rutvis, varefter detta bebyggelseskikt borttogs med maskin och det undre framgrävdes för hand. Lämningarna dokumenterades i plan och profil.

Vid utgrävningen framkom resterna av vad som bedöms vara en fyrlängad gård med bostadshus, uthus och källare på platåer och däremellan ett stenröjt gårdstun med en brunn. Under ett påfört morän- och slagglager fanns rester av äldre byggnader med annan orientering. Det äldre skedet kan representera första hälften av 1600-talet och det yngre början av 1700-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2058

År
1992

Namn/plats
Gamla Berget

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kulturlager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbete för VA-ledning i Gamla Berget. Området utgörs av en idag vattenrik sluttning. Vid schaktningen framkom dränering med brunn anlagd vid slutet av 1930-talet. I övre delen av slänten hittades en pipstock.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2057

År
1992

Namn/plats
kvarteret Hyttkammaren, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson, Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
hyttruin/hyttområde, kavelbro, kanal, timmerkista, damm, husgrund

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför bostadsbyggnation i kvarteret Hyttkammaren. Undersökningen föregicks av några provschakt som togs upp under vintern, med anledning av att byggherren planerade att påbörja byggarbetet redan under vintern, då någon regelrätt förundersökning inte var möjlig av klimatskäl. Provschakten visade på hyttlämningar i kvarterets NV del.

Vid förundersökningen avlägsnades kvarstående husgrundsrester, asfaltbeläggning och 1900-talsutfyllnader med maskin, samtidigt tömdes också provschakten från föregående vinters undersökning. De framkomna lämningarna bestod av en åkerianläggning från sekelskiftet samt lämningar från flera generationers kopparhyttor, betående av en kavelbro med underliggande kanal från omkring mitten av 1800-talet, äldre kanal/bäckådra uppbyggd på slaggfylld stockkista, en dammanläggning som daterar sig som yngst till 1600-talets första hälft samt lämningar från troliga ugnsanläggningar i flera generationer. På platsen har fram till början av 1870-talet den södra av "Prästgårdshyttorna" varit belägen. De äldsta skedena har ej kunnat

daterats.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2061

År
1992

Namn/plats
kvarteret Dalkullan, Östanfors. Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
utfyllnadsmassor med slagg och avfall

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför husbyggnation inom Falu stads äldsta kända stadskärna övervakade Dalarnas museum schaktningen för en källargrund. Förutom en i modern tid använd, djupt liggande kilstensvälvd källare konstruerad inom perioden 1400-1800 (troligen under 1600-talets andra hälft) påträffades endast fyllnadsmassor, huvudsakligen innehållande hyttslagg, rivningsavfall och välbevarat organiskt material som kvistar, barr och pälsfibrer. Fynd av rödgodsskärvor från 1700-1800-tal gjordes i avfallslagren ända ned till steril mark.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2142

År
1992

Namn/plats
Sör Romme

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
metallhantering, bebyggelselämning, slaggförekomst, blästerugn, bytomt, husgrund, smedja, husgrundsterrass

Datering, period
yngre järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför vägbygge i Sör Romme förundersöktes ett ca 56 000 m2 stort område med hjälp av provschakt. Förutom spår av äldre gårdar från främst historisk tid, upptagna i 1600-talets geometriska jordebok, framkom huvudsakligen koncentrationer av lämningar efter metallhantering. Metallhanteringen representerades främst av slaggfyllda gropar, omkring 25 st, vilka antas vara rester av blästerugnar från yngre järnålder, men även slagg- och kolansamlingar framkom.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 382:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2141

År
1993

Namn/plats
Södra Gylletäppan

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
ej fornlämning

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Väster om Gylle by har tidigare ett järnframställningskomplex samt boplatslämningar från yngre järnålder påträffats och undersökts. Då Borlänge kommun önskade uppföra en brandstation öster om byn beslutade länsstyrelsen om en arkeologisk utredning. Kartexcerption gav vid handen att markområdet vid 1600-talets mitt legat vid kanten av en myr och att endast höjdplatåerna varit uppodlade. Sjuttiofem sökschakt fördelade över ytan gav samma besked. Inga tolkningsbara lämningar eller kulturlager påträffades och inga ytterligare arkeologiska åtgjärder kan anses behövas.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2114

År
1993

Namn/plats
Rättviks kyrka

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin, Eva Carlsson

Fornlämningskategori
gravplats

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd
kistspik, hyska med tillhörande hake, järnfragment/-föremål, hästskosöm, spik

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med nedläggning av VA-ledning norr om koret i Rättviks kyrka. Schaktningen utfördes i N-S riktning i området mellan nuvarande kyrkogården och kyrkobyggnaden. Större delen av undersökningsområdet maskingrävdes. Vid schaktningen framkom rester av en tidigare kyrkogårdsmur som varit i funktion före tillbyggnaden av koret på 1700-talet. Vidare framkom en grop vari skelettdelar från ett större antal individer var nedlagda.

Schaktets norra del visade sig vara ett intensivt utnyttjat gravområde och handgrävdes därför. De senare gravfyllningarna innehöll mycket omrört material. Toalt påträffades 18 gravar med 20 gravlagda individer. En grav låg i N-S riktning och torde härröra från förkristen tid, övriga gravar låg i Ö-V riktning. De gravlagda var huvudsakligen män och kvinnor i vuxen ålder men det förekom också några barn eller ungdomar. Gravplatsen ser ut att ha varit kontinuerligt använd från tidig medeltid fram till 1800-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr
2097

År
1993

Namn/plats
Östra Lillmon

Typ av undersökning
forskningsgrävning

Ansvarig organisation
Stockholms universitet, Dalarnas museum

Ansvarig person
Gert Magnusson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, blästerugn, slaggvarp, fällsten, kolningsgrop

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk undersökning i forskningssyfte av järnframställningsplatsen raä 119, Östra Lillmon. Fornlämningen är belägen i östsluttning ner mot en myr. Efter avtorvning konstaterades förutom den tidigare kända kallmurade blästerugnen av medeltida typ, två slaggvarp, en fällsten omgiven av fällslagg, kollager samt tre områden med rostad malm. I det större slaggvarpet fanns rester av en blästerugn som C14-daterats till 1100-1200-tal. I anslutning till denna ugn tillvaratogs en mäng klimpjärn. Den närliggande raä 427, registrerad som fångstgrop visade sig efter snittning vara kolrik och tolkas istället som kolningsgrop.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lima 119:1	Dalarna	Dalarna	Lima

AIS Nr
2020

År
1993

Namn/plats
kvarteret Konstnären, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
stadslager, stensträng

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför tillbyggnaden av konstgrafiska verkstaden i kvarteret Konstnären. Två provschakt drogs och stratigrafien uppvisade kraftiga utfyllnadsskikt med slagg och dumpat avfall. Över en smärre yta täckte fyllnadsmassorna på platsen avsatta lager samt, vid områdets utkant, några stenar på rad. De sistnämnda var antingen spår av en husgrund eller gränsmarkering/inhägnad. Fynd av rödgodsskärvor, kritpipsskaft m.m. pekar på en datering till 1600-1700-tal. Stenraden är möjligen äldre.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2007

År
1993

Namn/plats
Olsbacka, Stora Aspeboda

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
odlingsröse, slaggvarp, kallrost

Datering, period
vikingatid, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning invid raä 44 och 61 i Aspeboda socken. Raä 44 kallas Fläskkällaren och är en plats med tradition samt ett minnesmärke. Kabelschaktet uppvisade olika lager med dumpad hyttslagg, en kallrost samt ett yngre murat fundament. Varpet är en utvidgning av lämningarna registrerade som hyttområde raä 46. Den senare lämningen utgör troligen resterna av den hytta som i källskrifter benämns "Måns Nilssons hytta". Den brukades antagligen redan av Måns Nilssons far under 1400-talets andra hälft och lär ha brunnit ned mot 1600-talets slut för att sedan aldrig återställas.

Raä 61 inkluderade två odlingsrösen som avsågs att lämnas intakta. Till följd av markägarskiljaktligheter genomgrävdes emellertid det sydligaste röset innan museets personal var tillstäde. Ett återställande av lämningen utlovades och schaktet dokumenterades. Röset hade uppenbarligen pålagrats och utvidgats i omgångar. Det mätte ca 13 m i diameter och var drygt 1,5 m högt. Kärndelen var flack, utbredd och uppbyggd av otaliga mindre stenar. Ett träkolsprov från rösets botten

har C14-daterats till slutet av vikingatid

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Aspeboda 44:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda
Aspeboda 61:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda
Aspeboda 46:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda

AIS Nr
2054

År
1993

Namn/plats
Hyttberget

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
slaggvarp

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för omläggning av VA-ledning i kvarteret Hyttberget. Schaktningen gjordes huvudsakligen i gammalt ledningsschakt. Området var tidigare del av ett stort slaggvarp. Det är sent bebyggt och i samband med det avjämnat. Slagglagret var i schaktet som mest 2,6 m djupt. I varpet fanns inblandning av modernt tegel och keramik. Schaktväggen var mycket rasbenägen. I schaktet fanns också ditförda rester av ugnsanläggning med vittrad röd sten.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2008

År
1993

Namn/plats
Boda, Backåkern

Typ av undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
klockstapelfundamnet, kulturlager, grundläggningsgrop?

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av det planerande uppförandet av ett ålderdomshem inom Boda gamla bytomt. Det aktuella området ligger centralt i byn och i nära anslutning till platsen för 1600-talets kapell och 1700-1800-talets begravningsplats. Vid sökschaktning hittades en nedgrävning, 10 - 15 m vid och mer än 1, 5 m djup, fylld med kalksten, morän och lerskiffer. Sannolikt utgör detta lämningar efter en påbörjad grundläggning/provgrävning för den nya kyrkan som planerades att uppföras på platsen innan sockenstämman flyttade placeringen till Bodbackens topp.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nummer	Dalarna	Dalarna	Boda

AIS Nr
2068

År
1993

Namn/plats
Saxhyttan, Laxsjön

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Peter Bokor

Fornlämningskategori
stenmurar, kolbottnar, fossil åker, odlingsrösen, husgrund

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför dikningsarbeten längs väg 640 mellan Saxhyttan och Tuna Hästberg. Vägsträckningen kan i stort följas i äldre kartmaterial från slutet på 1700-talet. Fornlämningar som påträffades kan hänföras till kolning och agrar miljö: två kolbottnar, tre stenmurar, odlingsrösen, fossil åkermark samt två husgrunder. Av de tre påträffade stenmurarna kunde en återfinnas på laga skifteskartan från 1876. De övriga påträffades ej på någon karta. Ett kulturpåverkat område i anslutning till Laxsjön innehöll rikligt med stenmurar, fossila åkrar och odlingsrösen samt minst en husgrund. Området inventerades dock bara översiktligt då länsstyrelsen undantog området från dikesgrävning och vidare åverkan. Lämningarna ska alla sättas i samband med den metallhantering som skett i området sedan medeltid. De dokumenterade lämningarna är dock i huvudsak från nyare tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Grangärde 118:1	Dalarna	Dalarna	Grangärde

AIS Nr
2103

År
1993

Namn/plats
Norr Solviken, Mora Noret

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
agrar lämning, stensträngar, röjda ytor, odlingsrösen, skärvstensförekomst

Datering, period
nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning
I samband med planläggning av ett industriområde i Norr Solviken, Mora Noret utfördes en arkeologisk utredning. Det fanns inga registrerade fornlämningar inom det planerade industriområdet, men strax utanför har tidigare registrerats tre slaggförekomster, raä 108, 109 och 110 i Mora socken.

De äldsta heltäckande kartorna är storskifteskartor från 1840-46. Vid terränggranskningen gick det att identifiera åkrar och ängsmarker som markerats på skifteskartorna. Flertalet stensträngar och odlingsrösen har påförts sten i sen tid så det är svårt att avgöra åldern. Området ligger dock perifert i byn. Tre provgropar grävdes i den tidigare strandsluttningen. Där framkom sparsamt med skärvsten.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
2050

År
1993

Namn/plats
kvarteret Sturen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning i samband med markarbeten för vatten och avloppsrör inom kvarteret Sturen i stadsdelen Gamla Herrgården. Vid arbetet drogs ett schakt tvärs över gårdsplanen och den medeltida hyttverksamheten gjorde sig påmind i form av mäktiga slagglager. Ingenstans i det närmare två meter djupa schaktet iakttogs steril grund. Slagglagren avbröts på två nivåer av markhorisonter. Den översta och yngsta nivån innehöll tecken på eldsvåda kring en lertätad stenfot. Den äldsta, skönjbara horisonten uppvisade resterna av ett plankgolv mellan ett par eventuella grundstenar. Dateringarna är oklara men båda nivåerna antas härröra från tiden efter 1646.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2051

År
1993

Namn/plats
Ornäsgatan, Elsborg

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
stadslager, kulvert av sten

Datering, period
nyare tid

Fynd
rödgods, textil, läder, huggspån

Beskrivning
I samband med markarbeten för utbyte av vatten och avloppsledningar i Ornäsgatan och Bondegatan gjorde Dalarnas museum en schaktkontroll. Vid arbetet kunde ett upp till 2 m tjockt slagglager konstateras. Det bestod till största delen av ren slagg men var ställvis grusblandad. Det förekom också sparsamt med kol, tegel, rödgods och träbitar. Inom ett mindre område fanns ett fetare lager med trä, textil, djurhår och läder. l korsningen Ornäsgatan - Berghauptmansgatan framkom resterna av en stenkulvert.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2052

År
1993

Namn/plats
kvarteret Bokbindaren, Thunströms handelsgård

Typ av undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
rödgodskeramik

Beskrivning
I samband med att Thunströms köpmansgård renoverades utfördes en schaktövervakning då ny vatten- och avloppsledning lades i delvis gamla schakt samt vid schaktning för dagvattenledning och stenkista. Gårdstunet bestod i huvudsak av påförda lager av slagg och grus, i vissa lager fanns också tegel, keramik, kol och trärester. De enda konstruktionsspåren var några sannolika syllstenar, dessa kan vara rester av ett hus placerat mot gatan före det befintliga huset uppfördes 1875.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2135

År
1993

Namn/plats
Sör Romme

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
gravfält, gravhög, bytomt, bebyggelselämningar, husgrund, kulturlager, tegel/kalkugn, spisröse, boplats

Datering, period
järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd
människoben, djurben, arabiskt silvermynt, sländtrissa, pilspets

Beskrivning
Arkeologisk undersökning av bytomt raä 413 och gravfält raä 780 i Sör Romme, St Tuna socken, föranledd av planer på att bredda riksväg 70 och bygga en ny avfart mot Dala Airport. Huvudundersökningen hade föregåtts av en förundersökning av ett större område, med lämningar efter järnframställning och en historisk bytomt, gravfältet kom fram under huvudundersökningen. Vid huvudundersökningen delades förundersökningsområdet upp i två separata undersökningar. Området maskinavbanades, handrensades, anläggningarna mättes in, handgrävdes helt eller delvis och dokumenterades i plan och profil.

Vid undersökningen framkom att det under matjorden fanns rester av fem närmast cirkelrunda rännor, 10-19 m i diameter. De tolkades som spår av gravhögar. Inga spår av centralgravar fanns och inte heller några tydliga sekundärgravar i kantrännorna. De fynd och brända ben som togs tillvara i kantrännorna har troligen hamnat där i samband med odlingsverksamhet under medeltiden eller senare. Kartstudier antyder att högarna mycket väl kan ha odlats bort redan under medeltiden. De brända benen var mycket fragmentariska. Osteologiskt gick det att

identifiera djurben i alla gravar, men människoben i endast två gravar. Av föremålsfynden kan nämnas del av arabiskt silvermynt, sländtrissa och pilspets.

I området väster om gravhögarna fanns rester av över trettio härdar. Inga spår av huskonstruktioner hittades, vilket gör det troligt att härdarna legat utomhus. Härdarna kan ha samband med religiösa måltider. Den omgivande marken utgjorde sannoligt inägomark redan under yngre järnålder, en bevarad rest av en gärdesgård antyder det.

Dateringen av härdar och gravar tyder på att området nyttjats under vendel- och vikingatid. En datering av ett enstaka stolphål under en gravhög gav en äldre datering, till tiden omkring Kristi födelse och tyder på att människor vistats i området tidigt.

Mycket få lämningar kunde sägas vara medeltida, det kan delvis förklaras av att så få 14C-dateringar gjordes på de historiska lämningarna och att medeltiden i allmänhet lämnar få daterande fynd. En förändring i byggnadsskicket antas ha skett under denna tid. Desto fler lämningar kunde genom fynd dateras till 1600- och 1700-tal: husgrunder, spisrösen, avfallsgropar m.m. De flesta av dessa anläggningar låg i eller i anslutning till 1600-talets bytomt. Mycket talar ändå för att gårdstomten i utgrävningsområdets mitt bebyggdes vid medeltidens slut.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Stora Tuna 413:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2053

År
1993

Namn/plats
Lilla Björn,

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
utfyllnadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Vid markrbeten i äldre ledningsschakt på fastigheten Lilla Björn gjorde Dalarnas museum en schaktövervakning. I detta mycket begränsade schakt kunde ett 0,8 - 1 m tjockt slagglager konstateras, därunder lera.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2056

År
1993

Namn/plats
kvarteret Konstnären, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
kulturlager, stensträng

Datering, period
nyare tid

Fynd
rödgodskeramik, kritpipsskaft

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför tillbyggnaden av konstgrafiska verkstaden i kvarteret Konstnären. Vid undersökningen grävdes två provschakt, som visade på en stratigrafi av kraftiga utfyllnadsskikt med slagg och dumpat avfall. Över en smärre yta täckte dessa på platsen avsatta lager samt, vid områdets utkant, några stenar på rad. De sistnämnda var antingen spår av en husgrund eller gränsmarkering/inhägnad. Fynd av rödgodsskärvor, kritpipsskaft mm. ger en datering till 1600-1700-tal. Stenraden har möjligen placerats där redan dessförinnan.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2055

År
1993

Namn/plats
Trumbäcken

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
kulturlager, timmerbyggnad, brunn, husgrund

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd
skodelar, keramikskärvor

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i kvarteret Trumbäcken inom stadsdelen Kämparvet. Kämparvet har uppkallats efter den bergsmansgård som låg på platsen före 1600-talets stadsreglering. Gården har förmodligen medeltida ursprung men är skriftligt belagd först 1533. På 1700-talets kartor betecknas tomterna inom kvarteret Trumbäcken som "Skiöna och Obevuxne Tächter". Under 1800-talets slut - 1900-talets början uppfördes hyreshus inom fastigheterna. Dessa har nyligen rivits för att lämna plats åt större sammanhängande kontors- och bostadskomplex.

Vid schaktövervakningen påträffades inom de icke djupgrävda områdena 1-1,5 m fyllnadsmassor innehållande grus, slagg, tegel jämte hushållsavfall som skodelar, keramikskärvor mm från 1600-1800-tal. Under fyllnadsmassorna låg stratifierade, orörda, illaluktande kulturlager med sotig, rödbrun eller gul lera bemängd med träflis och ofta också hästgödsel. En C14-datering av träflislagret har givit dateringen 1690 ±50 år. I samband med kulturlagren framkom resterna av ett knuttimrat hus, ca 4x8 m stort. De tre stockskiftens knutar var dåligt bevarade men rundtimmer, mossdrag, häk, hälsningar och

avsaknad av betta pekade mot en datering till senmedeltid. Huset finns inte markerat på 1628 års stadskarta och bör ha raserats eller flyttats dessförinnan. Inom undersökningsområdet iakttogs även en plankfodrad brunn samt hörnet av en slaggtegelgrund yngre än 1750.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2069

År
1993

Namn/plats
Kopparvågen, kvarteret Härden, Smedjan, Gamla Byn

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Monika Pagoldh

Fornlämningskategori
kulturlager, broläggning, husgrund

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning i Gamla byn, Avesta, vid fjärrvärmeanslutning till fastigheter i kv Härden och Smedjan. Schaktet förlades huvudsakligen på gatumark, utmed Bruksgatan, Badhusgatan och Våggatan samt korsade Böösgränd, med anslutningar in i kvarteren. Längs schaktets sträckning hade redan tidigare olika rör och kablar grävts ned, varför partierna med orörda kulturlager var få. Utmed Badhusgatan och Våggatan iakttogs under moderna grus- och sandlager utfyllnader med slagg och rivningsmaterial ovan kolrika skikt från 1803 års stadsbrand. Brandlagren följdes på ett par ställen av broläggning. Stratigrafien avslutades i allmänhet av dräneringslager innehållande träflis, huggspån, pinnar, grenar mm. I trädgården till en fastighet längs Kyrkogatan sågs dessutom resterna av en nedbrunnen ladugård. Lämningar och fynd var som äldst från 1600-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Grytnäs 176:1	Dalarna	Dalarna	Avesta

AIS Nr
2107

År
1993, 1994

Namn/plats
Prästgården

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, kulturlager

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Inför en planerad kyrkogårdsutvidgning vid Nås kyrka.gjorde Dalarnas museum en arkeologisk förundersökning. Större delen av området har i sen tid brukats som åkermark utom i västra delen vilken utgjordes av gräsmatta. Vid provgrävning framkom svårtolkade små oregelbundna sotfläckar under ploglagret. I västra delen var marken mer kulturpåverkad, där framkom ett stolphål och i matjordslagret fanns tegel, djurben, trä och keramik. Enligt äldre kartor har prästgården legat här fram till 1700- eller början av 1800-talet. Det finns också en tradition om att en äldre kyrka funnits på platsen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Nås

AIS Nr
2102

År
1994

Namn/plats
kvarteret Klockgropen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Leif Nilsson

Fornlämningskategori
inga lämningar påträffade

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning i kvarteret Klockgropen i Mora. Ett schakt ca 6x7 m grävdes med anledning av flyttning av ett hus. I schaktet framkom inga anläggningar eller fynd.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mora 461:1	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
2027

År
1994

Namn/plats
Hanrö, Gamla Herrgården

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
vattenkanal

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning i samband med sanering av tungmetallhaltiga gruvindustrilämningar. Det knappt 100 m långa och 2-3 meter djupa diket grävdes mitt i kvarteret Hanrö, mellan Södra Mariegatan och Hanrövägen. Schaktet skar igenom ett 0,5-1,0 meter tjockt, påfört slagglager, därunder vidtog naturlig moränlera. I norra änden djupnade dock slagglagret till knappt 3 meter. I schaktets norra ände påträffades en vattentrumma av trä på ca en meters djup, byggd av grovt plank i sektioner. Vattentrumman löpte i riktning NNÖ-SSV. Trummans storlek var ungefär 1,2 m hög och 0,9 m bred och smalare nedtill. Plankorna vilade löst på varandra, med stående plankor på sidorna. I schaktets nordliga ände var trumman förbunden med en timrad vertikal dagöppning, likt en brunn.

På kartmaterial från 1880- och 1890-talet är en vattenränna eller dylikt, utritad på den aktuella platsen. Vatten leddes från den gamla Hyttbäcken i söder, genom det nu aktuella partiet och fram till Kopparvitriolverket vid Faluån. Sannolikt har vattentrumman anlagts under 1870-talet eller början av 1880-talet för att förse den kemiska

industrin med vatten.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2028

År
1994

Namn/plats
Hanröleden, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
rostlämning, husgrund, järnvägsbank

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
l samband med grävning för fjärrvärmeledning utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning Den del som övervakades var sträckan längs med Hanröledens östra sida, från Nybrogatan i söder till Östanforsån i norr. Fyllnadsmassorna dominerades av gruvindustriavfall, som slagg, varpsten, kisbränder samt byggavfall. I sträckningen mellan Nybrogatan och Södra Mariegatan påträffades tre rostlämningar i form av mineraliserade malmrester, sot, skörbränd sten och krossad slagg, skiktade i tunna lager. Några rostbås eller fasta konstruktioner kunde dock inte konstateras. Strax norr om Hanrövägen framkom en äldre järnvägsbank från andra hälften av 1800-talet, vilken förband svavelsyrafabriken med det gamla Kopparvitriolverket. Cirka 65 meter söder om Södra Mariegatan påträffades en industribyggnad, sannolikt från mitten av 1800-talet. Orörd mark påträffades endast i den nordligaste delen av schaktet, närmast Östanforsån.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2010

År
1994

Namn/plats
Linghed

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg/Leif Nilsson

Fornlämningskategori
bytomt

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Schaktövervakning vid Linghed i Svärdjö socken i samband med markarbeten för elkabel. Vid undersökningen påträffades några tunna kulturlagerhorisonter, samt en en husgrund väl synlig som ett barklager. Dessutom framkom enstaka syllstenar. På grundval av anläggningstyp och lagrens karaktär kan lämningarna sannolikt dateras till nyare tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Svärdsjö 206:2	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 206:3	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö

AIS Nr
2042

År
1994

Namn/plats
Bergmästaregatan, Falu stad

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Marit Hansson, Leif Nilsson

Fornlämningskategori
industrilämning, slaggutfyllnader

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för VA ledningar utmed Bergmästaregatan. Vid arbetet påträffades ca 1,5 m djupa, skiktade slagglager som härrör från de stora slaggutfyllnader som följde på regleringen av Faluns nuvarande centrum under 1600- och 1700-talen. Slagglagren vilade i norra delen på lera och i södra delen på torv. Torven har bildats i den myrsänka som legat i södra delen av Trumbäcken fram till slaggutfyllnaderna. Inga avsatta kulturlager eller konstruktioner påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2072

År
1994

Namn/plats
Backa

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Leif Nilsson

Fornlämningskategori
gårdstomt

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning vid kabelgrävning i Backa i Gustafs socken. Schaktet var 100 m långt, 0,3 m brett och tangerade de ungefärliga området för två historiska gårdstomter, raä 106:3. Gårdarna är belagda i Geometrisk jordebok från 1642. Emellertid framkom inga lämningar av karaktären fast fornlämning i schaktet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Gustafs 106:3	Dalarna	Dalarna	Gustafs

AIS Nr
2049

År
1994

Namn/plats
Tunavägen

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
röjd yta, stenmurar, gårdstomt, gruvhål, gruvvarp, slaggvarp, dammar, hyttområde

Datering, period
högmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför utbyggnad av väg 60 mellan Falun-Borlänge, delen Gruvgatan-Sanders hemman. Utredningen omfattade en ca 4 hektar stor yta inom St. Kopparbergs sn och Falu stad. Utredningen visade på: en stenröjd odlingsyta, stenmurar; en till två gårdstomter, gruvområde med gruvhål, företrädesvis skärpningar och varphögar, slaggvarp, vattendammar samt hyttområde.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 108:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2083

År
1994

Namn/plats
Hedemora kyrka

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Marit Hansson

Fornlämningskategori
begravningsplats, påförda lager

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning i samband med markarbete för en dagvattenledning vid Hedemora kyrka. Schaktet drogs längs med och ca 1,5-1,9 m ut från norra sidoskeppet och sakristians västra mur. Det blev ca 1 m brett och ca 1,1 m djupt. Någon decimeter från sakristian gick schaktet ända in till sidoskeppets grundmur.

När sidoskeppet byggdes år 1707 hade man ett stort frischakt utanför muren, och det var i detta frischakt de nu aktuella markarbetena utfördes. Här fanns således inga gravar, däremot enstaka lösa ben. På grund av fyndomständigheten togs benen inte tillvara. Schaktet nådde inte steril botten - huvudfyllningen (från ca 30cm och neråt) bestod av mo med mycket liten inblandning av annan jord, samt enstaka tegelbrockor och stenar. I schaktets östra ända fanns ett blandlager med jord, grus, tegel och mycket sten. Detta var inkapslat av ett tunt gruslager som troligen tjänat som utjämningslager när man fyllt igen frischaktet på 1700-talet och som även låg över stora delar av mon. Blandlagret har troligen fyllt en avskrädesgrop som användts vid bygget

av sidoskeppet. Inga fynd togs tillvara.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2140

År
1994

Namn/plats
Stora Tuna kyrka

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Marit Hansson, Leif Nilsson

Fornlämningskategori
begravningsplats, kyrkogrund, benhus

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd
ben från människa

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning vid markarbete för dagvattenledningar och åskledare vid Stora Tuna kyrka. Schaktet gick från stupröret vid södra långskeppets västra hörn, runt koret och sakristian, till stupröret vid norra långskeppets västra hörn, med stickschakt till de stuprör som skulle bindas samman. Alltsammans förbands med befintlig brunn utanför kyrkogården i öster. Schaktet grävdes till ett djup av ca 1,1-1,2 m, med bredden 1,4-1,5 m.

Utanför sydvästportalen påträffades två grundmurar i vinkel mot kyrkomuren. Dessa härstammar sannolikt från 1400-talets vapenhus, vilket revs år 1810. Strax öster om koret framkom en större ansamling omblandade skelettdelar, vilka sannolikt utgör en rest av det benhus som låg här och som är omnämnd vid mitten av 1700-talet. Det omtalas att ben grävts ner under benhuset av utrymmesskäl.

Orörda marklager påträffades endast på ett mindre parti söder om kyrkan på ca 1,2 m djup. Enskilda och orörda gravar kunde inte observeras.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 811:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2082

År
1994

Namn/plats
Hedemora, Tviksta

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Leif Nilsson

Fornlämningskategori
lämningar saknas

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Inför en planerad vägbyggnation i Tviksta, Hedemora stad, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning av ett ca 5000 kvm stort område. Inga fasta fornlämningar påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 468:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2126

År
1994

Namn/plats
Hult

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
stensatt källare, husgrund, smedjegrund

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologiskt utredning har utförts inför en ny infart till Österå invid sjön Varpan. Området kring Varpan var betydelsefullt under medeltid och har många spår av hyttverksamhet. Fastigheten Hult, som främst berörs av vägdragningen, har dock tillkommit som ett resultat av 1800-talets nyodlingsverksamhet.

Odlingslandskapet har ännu stark 1800-talsprägel, men är idag igenplanterat. Där finns rester av lador, hägnader och odlingsrösen. En källare ligger vid eller snarare under nuvarande vägbank. Den skulle kunna tillhöra en gårdsbebyggelse från 1700-talet, då tillhörande Uggelvikens by. Källaren berörs av vägdragningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 234:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2113

År
1994

Namn/plats
Kyrkoherdebostället

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Leif Nilsson

Fornlämningskategori
ingen fornlämning påträffades

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Med anledning av husbyggnation och ett vägbygge utfördes en arkeologisk förundersökning på fastigheten kyrkoherdebostället i Rättvik. I exploateringsytans närhet återfinnes en rund stensättning samt en fyndplats för en trindyxa. Undersökningen kunde ej påvisa fast fornlämning inom den aktuella exploateringsytan. Vid schaktningen påträffades enstaka sotfläckar som bedömdes som recenta, dessutom framkom fynd av slagg. Den historiska kartanalysen visar att det fanns en del röjningsrösen inom exploateringsytan år 1820.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr
2139

År
1994

Namn/plats
Stora Tuna Kyrka

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
begravningsplats, gravar, grundmur

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd
ben av människa

Beskrivning
Med anledning av en geoteknisk undersökning vid Stora Tuna kyrka utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning. Två provschakt togs upp inill kyrkans grundmurar. Det första grävdes strax Ö om sydsidans västra portal. På ca 0,5 m djup påträffades grundmuren efter ett senmedeltida vapenhus samt mot botten, ca 2 m ner, spår av omrörda gravar. Det andra schaktet grävdes omedelbart N om långhuset, mellan de västligaste strävpelarna. På ca 1,7 m djup nåddes orörd mjäla. Däröver låg flera gravschakt grävda i varandra med omrörda, fragmentariska benrester.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 811:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2125

År
1994

Namn/plats
Nedre Gruvriste, Sanders hemman

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
odlingslämning, röjda ytor, terraseringar, stenmurar, odlingsrösen, bebyggelselämning, gårdstomter, gruvhål, gruvvarp

Datering, period
högmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad utbyggnad av väg 60, mellan Falun-Borlänge, delen Gruvgatan-Sanders hemman, utfördes en arkeologisk utredning. Utredningen visade på fyra odlingsytor med stenröjda ytor, åkerterrasser och åkerhak, odlingsrösen, ladugårdslämningar, stenmurar, två gårdstomter med husgrundterrass och källargrund, samt ett stort gruvområde med gruvhål, företrädesvis skärpningar och varphögar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 224:6	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 224:5	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 77:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2110

År
1994

Namn/plats
Kyrkbyn, Ön

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Leif Nilsson

Fornlämningskategori
slaggförekomst, boplats

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av en planerad utvidgning av kyrkogården i Orsa. I anslutning till området har det tidigare påträffats en gropkeramisk boplats. Undersökningen inleddes med en georadarundersökning följd av schaktgrävning. Inga anläggningar eller fynd påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Orsa 448:1	Dalarna	Dalarna	Orsa

AIS Nr
2137

År
1995

Namn/plats
Österby, Kaptenbostället

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, boplats, slaggförekomst, kulturlager

Datering, period
stenålder, yngre järnålder

Fynd
avslag av kvarts, keramik

Beskrivning
Med anledning av dragning av en högspänningskabel i Österby i stora Tuna socken, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning. Strax öster om den registrerade slaggförekomsten raä 132, påträffades ett lager innehållande enstaka slaggstycken, sot och mo. Lagret tolkas som rester efter järnframställning, sannolikt från den yngre järnåldern. Någon konstruktion påträffades inte, men ugnsplatsen bör ha legat i närheten. Mitt på åkergärdet, 20-30 m öster om den registrerade stenåldersboplatsen raä 80, kunde ett djupare liggande kulturpåverkat lager observeras, innehållande enstaka skärvsten, järnslagg, kanske både från reduktion och smide, samt ett keramikfragment. Lagret representerar möjligen en äldre odlingsyta, men med spår från förhistoriska bosättningar i närheten. Här påträffades dessutom ett kvartsavslag.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 80:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 132:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 410:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2080

År
1995

Namn/plats
Åsgatan, Gussarvsgatan, Brunnsjögatan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
kulturlager, väg

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning med anledning av anläggandet av en cirkulationsplats i korsningen Åsgatan -Gussarvsgatan/Brunnsjögatan i Hedemora stad. Sammanlagt skiktgrävdes 8 schakt med hjälp av grävmaskin försedd med planeringskopa. Marken var mycket söndergrävd av tidigare gjorda rör-, kabel- och ledningsschakt. I Åsgatans norra sträckning framkom en äldre kullerstensbeläggning. I ett schakt väster om Åsgatan påträffades kulturlager som sannolikt innehöll äldre vägbeläggningar. För övrigt framkom sentida bebyggelserester med tegel.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2067

År
1995

Namn/plats
Saxhyttan

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
hyttområde

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med förstärkningsarbeten på dammvallen inom hytt- och hammarområdet i Saxhyttan. Schaktövervakningen gällde borttagandet av torv- och humuslager samt stubbar och rötter på dammvallens krön. Vid arbetet kunde dammens konstruktion studeras. Dammen var i södra kanten och runt utskoven uppbyggd med en ca 2 m hög kallmur av huggna gråstensblock. Norr om kallmuren, mot själva vattenreservoaren, bestod fyllningen endast av slagg och lite moränsten. För att dammvallen ska ha hållit tätt bör den ursprungligen ha varit brädfodrad på norra sidan.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Grangärde 84:1	Dalarna	Dalarna	Grangärde

AIS Nr
2124

År
1995

Namn/plats
Sanders hemman, Nedre Gruvriset

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, gårdstomt, odlingslämning, stensträng, stenmur, fossil åker

Datering, period
högmedeltid, nyare tid

Fynd
keramikfragment från krukor och fat i B-ll gods med invändig glasyr, grönt fönsterglas, kalkbruk samt murtegel

Beskrivning
Med anledning av planerad nydragning av riksväg 60 Falun-Borlänge, utfördes en arkeologisk förundersökning vid "Tallen" i Nedre Gruvriset. Fornlämningarna består av äldre gårdslämningar med omgivande odlingslämningar.

Förundersökningen lades upp i tre steg: analys av historiska kartor, kartering av dagens kulturlandskap samt provgrävning. Dagens kulturlandskap inom undersökningsområdet uppvisar stora likheter med det historiska, såsom det redovisats på 1700- och 1800-talskartorna. Många åkerformer, hägnader, odlingsrösen och vägar finns kvar. Odlingsmarken under första hälften av 1700-talet karaktäriseras av att inägomarken bestod av takter som brukades i lindbruk, vilket innebar att en stor del av marken utgjordes av äng. Mot mitten av 1800-talet brukas större delen av inägomarken som åker, troligen i någon sorts cirkulationsbruk. Vid mitten av 1800-talet hade de två sydligaste gårdarna i byn flyttats, de som låg inom undersökningsområdet.

Provschakten kunde bestämma platsen för den mellersta gården, raä 224

F, i form av en uppförd husgrundsterrass med påförda byggnadsavfallslager. De daterbara fynden i byggnadsavfallet anger 1600/1700-tal, men kol från terrassens botten antyder att terrassen/gården kan ha anlagts vid mitten av 1500-talet. Därtill framkom ett stort igenfyllt dike, 6 m brett och 1,4 m djupt, av okänd funktion och ålder samt ett kulturlager/husgrund från mitten av 1800-talet. Träkol under två stenmurar/åkerterrasser daterades till omkring mitten respektive slutet av 1200-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 224:5	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 224:6	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2029

År
1995

Namn/plats
Fonsnäs, Ramsnäs

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
minnessten, slaggförekomst

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför vägbreddning och dikning av länsväg 875 i Sundborn socken. Den arkeologiska utredningen utfördes som en besiktning av vägsträckans sjönära terräng samt i närområdena till tidigare kända fornlämningar. Vägen går genom både skogbevuxen inägomark och odlingsmark mellan Fonsnäs och Ramsnäs byar och vidare ett par kilometer norrut till sockengränsen. I en åker i Ottesbo hittades slagg i kol- och sotbemängd matjord, vilket tyder på äldre järnframställning. Platsen var belägen ca 20 m väster om landsvägen. En minnessten stod intill vägen i gränsen mellan Sundborns och Svärdsjö socken. Enligt texten på denna har den placerat här i samband med vägens tillkomst år 1921-22.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 35:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2030

År
1995

Namn/plats
Backanäs, Backa

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
gårdstomter

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför vägbreddning och dikning av länsväg 875 inom Svärdsjö socken. Utredningen utfördes som en besiktning av vägsträckans sjönära terräng samt i närområdena till tidigare kända fornlämningar. Vägen går mellan Backanäs och Backa och karakteriseras av det öppna odlingslandskapet. Två äldre gårdstomter fanns i Backanäs, raä 214:1 och 214:2. Landsvägen, som tillkom år 1921-22 går mellan och delvis i dessa gårdstomter. Ett par hundra meter norr om dessa ska en slaggförekomst vara belägen. Den kunde ej återfinnas vid denna utredning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Svärdsjö 214:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 214:2	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö

AIS Nr
2031

År
1995

Namn/plats
Toftbyn, Boränget

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
gårdstomt

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför vägbreddning och dikning av länsväg 876 mellan Toftbyn och Boränget i Svärdsjö socken. Utredningen utfördes som en besiktning av vägsträckans sjönära terräng samt i närområdena till tidigare kända fornlämningar. Vägen går både genom skogbevuxen inägomark och bybebyggelse i öppet odlingslandskap. Det botaniskt intressanta området mellan Arnbo och Sveden var undantagen från vägbreddningen. Ett kulturhistoriskt intressant vägavsnitt går genom Svedens by och Boränget vars bebyggelsetradition har medeltida och sannolikt även förhistoriska anor. Flera äldre gårdstomter, raä 220:1-4 och 221:1-2 är belägna intill vägen, och berörs delvis av de planerade markarbetena. En eventuell stenåldersboplats, raä 259, är belägen söder om landsvägen i Boränget.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Svärdsjö 220:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 220:2	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 220:3	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 220:4	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 221:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 221:2	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö

AIS Nr
2138

År
1995

Namn/plats
Hångsarvet

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
neolitikum, medeltid

Fynd
kvartsavslag, skifferavslag, slagg, bränd lera, spik, hästskosöm, övriga järnfragment, del av kritpipa, skärva av drejad keramik

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför ett planerat nytt vägsystem i Lindan-Hångsarvet i Stora Tuna socken. Utredningen innefattade en agrarhistorisk analys med kartkalk, en fördjupad fornminnesinventering och en provgropsgrävning.

I det aktuella området fanns under 1600-talet flera ensamgårdar vilka sannolikt etablerats under medeltiden. Några skattehemman var delade och utgjorde mindre byar medan kronohemmanen fortfarande var ensamgårdar. Till de olika enheterna hörde åkergärden, ängsgärden och utmärker. Flera gårdar brukades av bergsmän. Ägogränserna från 1600-talet är inte bevarade eftersom marken omarronderades under 1800-talet i samband med skiftet. Några vägar har dock kvar sin gamla dragning. Inget av de äldre bebyggelselägena kommer att beröras av den nu aktuella exploateringen.

Flera fynd av kvartsavslag samt ett skifferavslag gjordes i två områden inom utredningsytan. Dessa utgör sannolikt neolitiska boplatslägen. För övrigt fanns gårdstomtsfynd/-fragment, slagg och bränd lera, spik,

hästskosöm, övriga järnfragment, del av kritpipa samt en skärva av drejad keramik.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 550:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2136

År
1995

Namn/plats
Tuna Prostgård, Pastorsbostället

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, husgrundsterass, kulturlager, metallframställningslämning, klockgjutargrop

Datering, period
nyare tid

Fynd
gjutspill och gjutformsfragment, mynt, polett, kritpipor, fönsterglas, hushållsglas, yngre rödgods, järnföremål, slaktben

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning vid schaktning för byte av beläggning och bärlager på gårdsplan och infartsväg till Prostgården i Stora Tuna socken. Under gårdsplan framkom lämningarna efter kyrkklockgjutning i form av en stor grop, gjutformsfragment, gjutspill av kopparlegering, sten, bränd och obränd lera, sot samt korslagda luftkanaler i botten. Sannolikt gjöts en eller flera klockor här i början av 1600-talet.

På en terrassformad förhöjning mitt för den nuvarande mangårdsbyggnaden påträffades lämningarna efter 1600-talets prästgård. Att döma av historiska kartor och lämningarna i marken har prästgården varit utformad som en kringbyggd gård av nordsvensk typ, med ett timrat boningshus med vitkalkad öppen spis. Av fynden att döma användes byggnaden under 1600- fram till mitten av 1700-talet, då den nuvarande herrgårdsliknande Prostgården uppförts. Lämningarna efter byggnaden grävdes inte ut, utan ligger kvar under det nya bärlagret och den nya vägbeläggningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 417:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2045

År
1995

Namn/plats
Falu gruva

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
slagglager varvade med kulturjord

Datering, period
medeltid

Fynd

Beskrivning
I samband med nedläggning av en fjärrvärmeledning längs Linslagarevägen/Bergshauptmansgatan vid Falu gruva, utfördes en förundersökning i form av schaktövervakning. Schaktet, som blev ca 240 m långt och 1,3 m brett, maskingrävdes skiktvis genom ett flertal hårda "ihopcementerade" slagglager i Bergshauptmansgatan där flera vägnivåer eller arbetsytor framträdde. Dessutom framkom kulturjord med fragmenterade trärester i skikten mellan slagglagren i schaktets norra profil. Dessa utgör sannolikt bebyggelserester från Bergsmännens gruvbodar samt arbetsytor framför desamma. På karta från 1664 finns gruvbodarna markerade intill Bergshauptmansgatan som då var en av huvudvägarna mellan Kopparberget och Falun. Schaktet grävdes mellan 0,9 och 1,8 m djupt.

l ett av de undre slagglagren togs ett kolprov vilket C14-daterades, efter kalibrering, till år 1306-1610 e Kr (två sigma). Både vägen och tomtgränsen mot vägen har legat relativt stilla sedan medeltid medan bebyggelsen inom kvarteret säkerligen skiftat i form, funktion och utbredning.

l Linslagarevägens schakt fanns den orörda moränen högt upp mot markytan. Längre norrut fanns en svacka vilken var fylld med löst liggande slagg. I schaktets norra ände bestod fyllningen av material från ett skrotstensvarp.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2081

År
1995

Namn/plats
Holen, Norrby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
boplats, bebyggelselämning

Datering, period
mesolitikum, neolitikum, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför anläggandet av en ny åkerväg i Holen och Norrby i Hedemora socken. Två kända stenåldersboplatser (raä 272 och 273) samt en gårdstomt (raä 377) fanns i anslutning till exploateringsområdet. I undersökningen ingick kartexerpering, fördjupad fornminnesinventering, fosfatkartering och provgropsgrävning. Under den tid som området utgjort inägomark har den i huvudsak brukats som ängsmark. Bystrukturen har sannolikt förhistoriska men säkert medeltida rötter.

De tidigare kända stenåldersboplatserna lokaliserades och i matjordslagret gjordes några fynd av avslag i kvarts och annan stenart, bränd lera, brända ben, ett sandstensbryne och enstaka slagg. I åkermarken väster om raä 377 hittades föremål/fragment av gårdstomtskaraktär. Vid provschaktning i den planerade vägsträckningen straxt norr om stenåldersboplatserna framkom inga anläggningar eller boplatsfynd. Med hänsyn till topografin och spridningsbilden av boplatsfynd, bör tydligare boplatsstrukturer finnas något söder om exploateringsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 272:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora
Hedemora 273:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2041

År
1995

Namn/plats
Falu gruva

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
industrilämning, avfallslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med täkt av gruvavfall för rödfärgsråvara vid Falu gruva, utfördes en arkeologisk schaktövervakning. Gruvavfallet från 1800-/1900-talet, som i huvudsak är slamm från anrikningsverket, ligger tippat i södra delen av Stora Stöten. Misstankar fanns att äldre anläggningar, gruvschakt kunde finnas dolt under avfallet. Täkten gjordes dock ej så djup som planerat, då det visade sig att för mycket byggavfall samt gruvsten var inblandade i massorna för att de skulle vara användbara för rödfärgsverket. Endast begränsade schaktningar gjordes därför inom området. Orörd mark nåddes endast längst i norr där berget blottlades på mindre ytor. Inga äldre konstruktioner eller avfallslager påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 17:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2043

År
1995

Namn/plats
Berghauptmansgatan, Övre Elsborg

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kulturlager (huvudsakligen påfört), hyttavfall, pipstock, kulvert

Datering, period
nyare tid

Fynd
rödgodskeramik

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för vatten- och avloppsledningar i Bergshauptmansgatan och Kung Magnigatan i stadsdelen Elsborg. Schaktningen skedde i gatumark. Slagg var påförd över hela området. I den södra delen var slagglagret endast några decimeter tjockt, medan det i norra delen, vid Gruvgatan, var över 2,5 m. I denna del, nära hyttområdet vid Gruvbäcken, var de olika lagren mycket tydliga, där fanns hårdgjorda slaggytor varvat med en hel del hyttavfall.

Det förekom sparsamt med kulturrester i och mellan slagglagren, och rödgods förekom långt ner i lagren. Keramiken och 14C-dateringarna visar att lagren tillkommit under de senaste århundradena. I Bergshauptmansgaran påträffades en stenbyggd kulvert ca 1,5 m under gatunivå, kulverten dateras troligen till 1800-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2047

År
1995

Namn/plats
Falun, Ingarvet

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
industrilämning, rost

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med en geoteknisk undersökning inför en planerad industribyggnation, utförde Dalarnas museum en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning. Elva gropar togs upp och avslöjade djupa, påförda fyllnadsmassor på den naturliga moränen i form av framförallt industriavfall från främst 1900-talet. Industriavfallet bestod av grus, sten, skrotsten, kisbränder, byggnadsmaterial slagg m.m. Under industriavfallet påträffades mindre rester av rostverksamhet från 1800-talet, vilken utgjorde en del i kopparframställningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2046

År
1995

Namn/plats
kvarteret Posten

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
stadslager, husgrund

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med nedläggning av vattenledning vid kvarteret Posten, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning. Kvarteret är beläget i Falu gamla stadsområde, raä 68. Vid schaktningen framkom kulturlager med varvade ljusa och mörka lager bestående av grusblandad sand. Dessa avbröts här och var av gropar fyllda med slagg, i en kort sekvens av schaktet framkom timmerrester med en fragmentarisk knut. Timret var tidigare avgrävt av ett rörschakt vilket gjorde tolkningen svår. Möjligen hör timmerkonstruktionen till en källare eller en byggnad vars nedre stockvarv grävts ned under markytan. I stockarnas underkant fanns bitar av slagg och tegel. Överkanten var eldpåverkad varpå lera påförts. Ovanpå detta fanns ett näverlager som bildade botten i en grop fylld med kol och sot. Schakten grävdes ca 1,8 m djupa. Kulturlager fortsatte under den framtagna ytan i schaktbotten.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2044

År
1995

Namn/plats
Gamla Herrgården

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
husgrund, slagg

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av en planerad utbyggnad av ett enfamiljshus på fastigheten Gamla Herrgården i Falu stad utfördes en arkeologisk förundersökning. Fastigheten ligger inom raä 58 och 68 som utgör Falu stads äldsta stadsområde. Fastigheten angränsar dessutom till raä 95 och 98. Enligt tidigare undersökningar i området ligger lämningarna av Borns hyttegård från 1300-talet under ett fyra meter tjockt slagglager. Då schaktdjupet nu endast uppgick till 0,5-0,9 m förväntades vi hitta yngre lämningar från exempelvis bostadshus eller ekonomibyggnader vilka finns utritade på de äldre fastighetskartorna.

Tre schakt maskingrävdes skiktvis. Två av schakten innehöll endast slagg, i det tredje framkom bebyggelserester från en uthusbyggnad samt en arbetsyta eller gårdstun. Bebyggelseresterna bestod av syllstensrader, en syllstock, en hård golvyta av grusblandad sand samt en trappsten som troligen hört till byggnaden.

De kulturlager som påträffades begränsades nedåt av påförda slagglager. Fynden bestod av glaserad keramik, porslin, spik,

hästskosöm, flaskglas, tagel och läder. De kan sannolikt dateras till sent 1800-tal och 1900-talets början.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 58:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2133

År
1995

Namn/plats
Hångsarvet, Paradisvägen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

Datering, period
stenålder, nyare tid

Fynd
järnfragment, keramik (1700-/1800-tal)

Beskrivning
Med anledning av ett planerat vägbygge i Hångsarvet och i Hällsarvet i Borlänge kommun, utfördes en arkeologisk förundersökning hösten 1995. En arkeologisk utredning hade uppdagat under mark dolda boplats- och gårdslämningar inom de nu aktuella områdena. Sökschakt togs upp i de båda åkerytorna med hjälp av grävmaskin.

I Hångsarvet avbanades en större yta strax intill en bäckravin, där lämningar av stenålderskaraktär observerats vid utredningen (raä 803 Stora Tuna sn). Inga anläggningar fanns bevarade i eller under den ca 0,3-0,4 m djupa matjorden, däremot förekom spridd skärvsten i matjorden. Ett ca 0,1 m tjockt och sotigt kulturlager påträffades i kanten mot bäckravinen. Det innehöll bl.a. järnfragment och keramik från 1700-/1800-talet. Längre norrut påträffades ett äldre täckdike samt spår av historisk bebyggelse som åtminstone sedan mitten av 1600-talet legat strax väster om undersökningsytan. Spåren bestod i tegel, sten, kol/sot, yngre rödgods m.m i matjorden.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 803:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 800:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 550:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2112

År
1995

Namn/plats
Öja

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
slaggförekomst

Datering, period
yngre järnålder, äldre medeltid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av planarbete för Öjastranden i Rättviks kommun. Utredningen lades upp i två steg: dels en fördjupad fornminnesinventering av planområdet, dels en jämförande studie vad gäller boplatser och järnframställningsplatser i Siljansområdet genom fornminnesregistrets uppgifter.

Tre kända slaggförekomster/järnframställningsplatser av förhistorisk karaktär låg inom planområdet på gammal odlingsmark. Därutöver fanns ett grävt kanalformat dike tvärs över ett näs som sannolikt utgjort en del av en vinterväg. Inga ytterligare fornlämningar påträffades, men ett område markerades där fångstbosättningar kan ha legat.

Vid den jämförande studien framkom att de kända förhistoriska järnframställningisplatserna och framförallt stenåldersboplatserna orienterar sig till sedimentjordar och finare morän. Dock avspeglar detta i hög grad inventerings- och upptäcksförhållandena, framförallt vad gäller stenåldersboplatserna. Båda fornlämningskategorierna är i hög grad orienterade till sjöar och vattendrag, men ligger i därutöver i något

olikartade lägen. Ca 80% av järnframställningsplatserna och 90% av stenåldersboplatserna beräknas vara skadade eller borttagna. Huvudorsakerna är det historiska åkerbruket, erosion av älv- och sjöstränder samt skador med anledning av småhusbebyggelse. Endast ett fåtal lokaler är arkeologisk undersökta.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rättvik 29:1	Dalarna	Dalarna	Rättvik
Rättvik 28:1	Dalarna	Dalarna	Rättvik
Rättvik 311:1	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr
2093

År
1995

Namn/plats
Leksands kyrka

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori
kyrka

Datering, period
medeltid

Fynd

Beskrivning
I samband med grävningsarbeten vid restaureringen av Leksands kyrkas exteriör, utförde Dalarnas Museum en arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning. Vid arbetet handgrävdes en grund ränna runt hela kyrkobyggnaden för att skapa en tillfällig luftningskanal inför putsningen av fasaden. Därtill frilades två brunnar på var sida om koret, och ett schakt grävdes för nedläggning av åskledarkablar.

Vid arbetet frilades delar av kyrkans grundmur. Grunden var uppbyggd av rektangulära tuktade stenar men även av natursten, de sistnämnda sköt på vissa ställen fram upp till 0,4 m utanför grundmuren. En igenmurad port fanns i södra skeppets västra del där det tidigare funnits ett vapenhus. Ytterligare en igenmurad port -"prästporten"- fanns i korets södra vägg. Vid grävningen för åskledarkabel mellan kyrkan och klockstapeln, framkom kulturlager i området närmast kyrkan. Kulturlagren slutade tvärt ca 10 m öster om sakristians östra vägg vilket möjligen kan tyda på att kyrkan i äldre tid varit omgiven av en kyrkogårdsmur eller annan avgränsning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Leksand 905:1	Dalarna	Dalarna	Leksand

AIS Nr
2037

År
1996

Namn/plats
Falu gruva

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson, Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
industrilämning, slamjord, slig, gruvsten, byggnadsavfall

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av schaktning för dräneringsledning i södra delen av området kring Falu Gruva, strax norr om Pilbovägen, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning. Schaktet grävdes från riksvägen i öster ca 360 m uppför sluttningen åt väster. Det var 3,5-4 m brett och 2,5-4 m djupt. I de lägst belägna partiet i öster bestod fyllnadslagren av enbart påförda industrimassor som slamjord, slig, gruvsten och industribyggnadsavfall. Först drygt 100 m upp i sluttningen påträffades naturliga jordlager i form av silt/morän. Ytterligare en bit åt väster upphör industriavfallslagren. Längre upp i sluttningen låg humus och block, somliga spräckta och påverkade av gruvverksamheten i området, direkt på den naturliga moränen. I schaktets västra ände påträffades ytterligare påförda industriavfallslager, i anslutning till industribyggnader. Inga konstruktioner påträffades. Inga fynd togs tillvara.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2087

År
1996

Namn/plats
Rörshyttan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, stödmur till bro, hammarlämning

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av ombyggnation av bron över Holens utlopp i Rörshyttan, utfördes en förundersökning i form av schaktövervakning. Bron ligger inom ett äldre hyttområde från medeltid, men där vattenkraften även nyttjats för hammarsmedjor, kvarnar, garveri, såg, krutbruk och kraftstation. Vid schaktningen för en ny stödmur blottlades en äldre stödmur som sannolikt uppförts i samband med att den nuvarande bron byggdes. Spår av stenar, ankarjärn, järnskrot och kol/sot på platsen för den nya stödmuren, antyder att en hammare stått på platsen, kanske under 1800-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Husby 61:1	Dalarna	Dalarna	Husby

AIS Nr
2134

År
1996

Namn/plats
Gylle Skolgata

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, blästerugn, kolningsgrop

Datering, period
yngre järnålder

Fynd

Beskrivning
Vid Borlänge kommuns schaktning för nytt bärlager i Gylle Skolgata framkom kol och slagg under befintlig vägbana. Dalarnas museum undersökte de återstående lämningarna och dokumenterade dem i plan och profil.

Lämningarna utgjorde rester av vad som troligtvis varit en kvadratisk kolningsgrop, en diffusare kolningsgrop och en blästerugn. Blästerugnen bestod av en flack grop med rikligt med ugnsväggsbitar. Lämningarna har daterats till yngre järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 855	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2091

År
1996

Namn/plats
Persbo, Ludvika, Marnäs

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
hägnad, röjd yta, röjningsrösen, fossil åker, gårdstomt, torplämning, byggnad, hålväg, väghållningssten, gränsmärke, hamnanläggning, båtlänning, skärpning, gruva, kolbotten, fiskeanläggning, plats med tradition

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför en planerad ny sträckning av riksväg 60 vid Ludvika utfördes en arkeologisk utredning hösten 1996. Vägsträckan var 17,5 km lång och löpte genom Ludvika tätort och Persbo byar. Kartanalys har visat på en stor variation i den rumsliga organisationen. Persbo och Marnäs har haft relativt samlad bybebyggelse medan Ludvika by snarare har haft karaktären av en samling ensamgårdar. Hyttverksamheten har varit viktigare vid lokaliseringen av bebyggelsen än åkerbruket. Åkermarken brukades huvudsakligen i ensäde och lindbruk och var ofta särägd och särhägnad. Runt byarna har funnits stora utmärker utan någon bebyggelse. Vid kart- och arkivstudier har det framkommit att området utgjorde ett randområde under förhistorisk tid och troligen under en stor del av medeltiden, tolkningen av Väster Silvbergs betydelse är dock oklar. En betydande expansion skedde under 1600-talet med många nya bebyggelseenheter. Många strukturer i landskapet är från denna tid.

En fördjupad fornminnesinventering har skett i en ca 50 m bred zon på bägge sidor om den planerade vägdragningen. Vid arbetet påträffades lämningar efter odling, bebyggelse, vägar, fägator, kolbottnar, gruvor,

båtlänningar, fasta fisken m.m. Kartanalys och specialinventering utgjorde sedan underlag för urval av områden för fosfatkartering och provgropsgrävning. Fosfatkartering utfördes i två områden, för att försöka spåra stenåldersboplatser, men analyserna gav inga sådana indikationer. Provschakt grävdes främst i den för vägen reserverade marken inne i Ludvika tätort. Marken hade tidigare brukats som åker. Lämningarna som påträffades i de 44 schakten var från nyare tid. Utredningen har främst visat på lämningar från nyare tid. Det kan delvis förklaras av att vägen till stora delar dragits på gränsen mellan inägomark och utmark och inte berört gruvstråk och hyttlämningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej angivna	Dalarna	Dalarna	Ludvika

AIS Nr
2040

År
1996

Namn/plats
Falu stad, Falu gruva

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Mitt

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
slaggvarp, skrotsten, svavelframställningsplats, hyttrest, vägar, pipstock

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför ombyggnad av Riksväg 60 mellan Pilbokorset och Gruvgatan i Falun. Ombyggnaden berör Faluns gamla stadsområde (raä 68) och Falu gruva (raä 109). Förundersökningen omfattade 35 maskingrävda provschakt på båda sidor om den befintliga vägsträckningen. Resultaten från undersökningen visar att stora delar av området kännetecknas av industrilämningar i form av avfallslager som förts på under olika tidsperioder. De stora mängderna avfallsmaterial har gjort att områdets ursprungliga topografi radikalt har förändrats.

De äldsta förändringarna har ägt rum i den norra delen, runt Gruvrondellen och ett hundratal meter söder om den. I områdets södra del, speciellt söder om Pilborondellen och på dess östra sida i riktning mot norr, är omfattande partier utfyllda under sen tid, framför allt är det massor från ett anrikningsverk och sentida byggnadsavfall som märks i dessa vägavsnitt.

Konstruktionsrester fanns i form av två vägsträckningar, en kraftigt raserad svavelframställningsplats, en pipstock samt en hyttbacke med

minst två aktivitetsskikt.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2123

År
1996

Namn/plats
Kårarvet

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, gårdstomter, väg

Datering, period
nyare tid

Fynd
tegel, ben, järn,

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervaking i samband med markarbete för elkabel vid Kårarvet. Området består av morän, i de högre delarna var jordtäcket tunt, därunder påträffades berg. Schaktningen skedde huvudsakligen i vägrenarna. schakten var smala och grunda, ca 0,4 m breda och ungefär lika djupa.

Arbetet berörde tre gårdstomter, raä 208, 242 och 259. Alla tre gårdarna har äldsta belägg från 1500-talet men raä 208 och 259 har avgränsats enligt kartor från 1855. Kulturinblandning i form av kol, tegel, ben, järn, och växtdelar kunde iakttagas i jorden i anslutning till gårdstomterna, speciellt vid raä 208 och 259. Schaktningen skedde också längs raä 73, en äldre färdväg som av tradition kallats "Silvervägen". Vägen var uppbygd av skrotsten och slagg.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 73:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 208:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2038

År
1996

Namn/plats
Björngränd, Östanfors, Falu stad

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
slagglager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för VA-ledning i Björngränd. Schaktningen skedde i gatumark. Den naturliga leran syntes 0,6-1,3 m under dagens marknivå, slaggutfyllnaden var 0,3-1,0 m tjock, bitvis påförd vid två tillfällen med raseringsmassor emellan, och bestod huvudsakligen av slaggkross.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 60:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2036

År
1996

Namn/plats
Magasinsgatan, Falu stad

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
slagglager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med schaktning för fjärrvärme i närheten av Östanfors gamla hyttor gjorde Dalarnas museum en schaktövervakning. Schaktet grävdes längs Magasinsgatans södra sida och med en anslutning till "Kronobränneriet" tvärs över gatan. Vid dokumentationstillfället var hela schaktet uppgrävt, ca 25 m långt, 1 m brett och 1 m djupt. Grus var lagt i botten och anslutningen till Kronobränneriet täckt med plåt. Profilen mot gatan bestod bara av sen utfyllnad och västra delen av schaktet var stört av tidigare brunnsschaktning. I resten av schaktet bestod de översta ca 0,4 m av asfalt och utfyllnad av grus och morän, därunder slagg. I östra delen av schaktet kunde inga avskiljande lager iakttas i slaggen utan den verkade påförd vid ett tillfälle. Slaggen var uppblandad med grus, kol, näver, lera och murken sten.

Längre västerut framträdde avskiljande lager tydligare. Ett kulturpåverkat lager framträdde i botten av schaktet ca 14 m från västra änden, ca 1 m under nuvarande gatunivå. Fyra meter från schaktets västra ände kunde fyra separata slagglager urskiljas. Slaggen bestod nästan uteslutande av kross med bitar mindre än 0,1 m. Schaktet nådde

inte steril mark.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2035

År
1996

Namn/plats
Falugatan, Slaggatan/Holmgatan, Stora Torget

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
bebyggelselager, gatunivåer

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för fjärrvärme. Ett 14 m långt, 1,6 m brett och 1,7-2,7 m djupt schakt togs upp i nordvästra delen av korsningen Falugatan - Slaggatan/Holmgatan. En sektionsvägg dokumenterades som visserligen delvis var frusen men någorlunda ostörd av rörledningsschakt. Därvid kunde den äldre gränsen mellan tomtmark och gatumark observeras i form av flera gatunivåer i södra delen samt lämningar efter en eller fler byggnader i norr. Inga daterande fynd påträffades, men sannolikt är samtliga dokumenterade lager från tiden efter stadens reglering vid 1600-tales mitt, då området fylldes ut med djupa slagglager. Schaktet nådde ej orörd mark.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2034

År
1996

Namn/plats
Mormorsgatan, Övre Elsborg, Falu stad

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kulturlager, utfyllnadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för ny avloppsledning i Mormorsgatan, Falu stad. Schaktningen gick till så att ett mindre antal gropar grävdes där ledningen förgrenade sig och/eller där servicer var anslutna. Därefter trycktes en ny avloppsledning in inuti den gamla, ett kvarter i taget. För schaktövervakningens del innebar det att mycket få orörda schaktväggar blev synliga, det var oftast sentida fyllnadsmassor på alla fyra sidorna. De gamla ledningarna fick ligga kvar, vilket betydde att schakten inte heller tömdes.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2033

År
1996

Namn/plats
Sanders hemman, Nedre Falus stad, Falu koppargruva

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Annika Grälls

Fornlämningskategori
kulturlager, bebyggelselämning

Datering, period
nyare tid

Fynd
Keramik (B:II), obrända ben, spik, fönsterglas, passglas

Beskrivning
Arkeologisk slutundersökning av en husgrundsterass med anledning av ombyggnaden av Riksväg 60 i Tallenområdet. Husgrundsterass var belägen i dalgången invid Nedre Gruvrisets by. I dalgången och på dess sluttningar ligger Gruvrisets och Lilla Källvikens gamla odlingsmarker. Intill fornlämning 224 finns bevarade lämningar i form av ytterligare en husgrundsterass, raserad jordkällare och ytterligare en husgrundsterass med tre hus. Husen utgörs av två stycken lador och en enkelstuga. Den minsta av dessa lador har med hjälp av sin säregna knuttyp daterats till 1300-1400-tal. Inom området finns dessutom ytterligare odlingsytor med terasser och hakbindningar, odlingsrösen, stenmurar och en äldre byväg. Odlingsrösena och en stenmur är 14C-daterade till 1200-1300-tal.

Enligt länsstyrelsens beslut fick endasttvå ytor om ca 160 m2 vardera avbanas, dels vid en av husgrundsterasserna, dels där ett dike hade påträffats i samband med den förundersökning som Dalarnas Museum tidigare genomfört. Detta dike visade sig vid slutundersökningen vara en med sten igenfylld grop.

Vid slutundersökningen kunde konstateras att husgrundsterassen var en 18x10 m stor, och ca 1,0 m hög kallmurad stenkrets av upptill 1,2 m stora stenar. Terassen synes vara uppförd i två etapper där den södra delen stratigrafiskt är äldre. I den södra delen hade stenarna anlagts på ett gråsvart gruslager medan de i norr låg på ett raseringslager bestående av sand, humus, kalkbruk och tegelstycken. Under och inom husgrundsterassens södra del återfanns ett kulturlager. Det bestod av rester av ett golv, som härrörde från en äldre bebyggelse. Under kulturlagret och på orörd mark återfanns plogspår och ett dike.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2144

År
1996

Namn/plats
Borgärdet

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, bytomt

Datering, period
nyare tid

Fynd
tegel, spik och porslin

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbete för fjärrvärmeledning längs Hedvägen till Källevägen i Borgärdet, Svärdsjö socken. Ingreppen skedde i anslutning till två äldre gårdstomter, raä 208:5 och 208:8. Gårdstomt 208:5 tangerades endast av ledningsgrävningen, vilken skedde i Hedvägens västra kant. Inga spår av anläggningar framkom. Gårdstomt 208:8 har legat på platån vid Källegården, i anslutning till gårdsplatsen var matjorden kulturpåverkad. I schaktet framkom rester av tegel, spik och porslin. Lämningarna var från nyare tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Svärdsjö 208:5	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 208:8	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö

AIS Nr
2025

År
1996

Namn/plats
kvt Laboratoriet, kvt Åbrinken, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum, UV Örebro

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
stödmur, magasin

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning vid markarbeten för elledning i kvarteret Laboratoriet och kvarteret Åbrinken samt i Faluån. Schaktet berörde ett område rikt på metallurgiska aktiviteter och lämningar, framförallt kopparhyttor, med datering från äldre medeltid och framåt. Det vanligtvis 0,6 m breda och 0,6-0,7 m djupa schaktet löpte från korsningen Slaggatan/Södra Mariegatan, längs med norra kanten av Södra Mariegatan, norrut längs med åbrinken, över Faluån och upp i industriområdet. På Faluåns östra sida gick det mestadels genom relativt moderna fyllnadslager. På västra sidan bröt schaktet igenom en kraftig slaggstensmur från 1800-talets mitt. Den är sannolikt en del av grundläggningen till Extraktionsverket för koppartillverkning. Strax NV om grundmuren påträffades en konstruktion i form av ett trägolv med anrikningsslam ovanpå, dvs råvara eller avfall. Detta magasin hör sannolikt också till extraktionsverket.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2039

År
1996

Namn/plats
Gruvområdet

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kulverterade bäckar, ev. kallrost, hårdgjorda slaggytor, husgrunder av trä, slaggsten

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för vatten- och avloppsnät. Schaktningen skedde i området mellan gruvan och riksvägen. Drygt 40 schakt grävdes, de flesta i form av mindre gropar vid rörförgreningar, i enstaka fall grävdes längre schakt. De gamla schakten tömdes inte helt utan befintliga keramikrör frilades på ovansidan och slogs sönder så att ett modernt plaströr kunde placeras inuti. Denna begränsade utgrävning har påverkat möjligheterna att göra relevanta iakttagelser. Vid schaktningen noterades över hela området påförda lager av grus, slagg, skrotsten, vittrad malm blandad med morän, slamm, byggnadsavfall m.m. I östra delen iakttogs rester efter ett par rostar. Hårdgjorda slaggytor återfanns främst i anslutning till befintliga vägar och ett flertal grunder av trä, slaggsten och betong fanns under södra delen av grusplanen framför Gruvmuseet. På två ställen framkom en kulverterad bäck. Lämningarna torde vara från de senare århundradena.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2079

År
1996

Namn/plats
kvarteret Prästen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, gårdstomt

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning med anledning av planer att uppföra ett kontorshus i kvarteret Prästen inom, raä 194, Hedemora stad. Undersökningsområdet ligger på åsen nordväst om Hedemora centrum, i kanten av det avgränsade fornlämningsområdet. Exploateringsytan gränsade i norr mot den tidigare kapplansgården, troligen medeltida, och i söder mot prästgården, vilken flyttades dit från centrum efter branden 1756.

Vid undersökningen schaktades matjoden av i fyra längre och några mindre schakt. Under matjorden fanns raseringslager, stolphål och andra nedgrävningar av sentida karaktär. I sydvästra delen av området framkom stenläggningar och grundstenar. Vid jämförelse med lantmäteriakter görs tolkningen att det aktuella området utgjort prästgårdens fägård och att stenläggningen och grundstenarna tillhört en av dess byggnader.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2078

År
1996

Namn/plats
kvarteret Prästen

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, gårdstomt, vägbank

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med ledningsgrävning för fjärrvärme i Åshemsvägen och kvarteret Prästen i Hedemora. Området ligger inom raä 194, Hedemora stad. Schaktningen skedde i gatumark i Åshemsvägen och i tomtmark i kv Prästen. Schaktet gräves ca 1 m brett och upp till 1,6 m djupt.

Längs Åshemsvägen syntes spår av sentida rörgrävningar och i den korsande Sturegatan kunde äldre vägytor dokumenteras. Framför mangården på prästgårdens tomt syntes bebyggelserester, eventuellt en äldre husgrund. Även framför det nuvarande huset på kaplansgården fanns raseringslager och kulturlager med tegel, keramik och ben. Förklaringen till dessa lämningar kan vara att såväl prästgård som kaplansgård tidigare legat närmare Åsgatan, husens nuvarande grunder är av betong.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2122

År
1996

Namn/plats
Grycksbo pappersbruk

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
hyttområde, träskoning/kista

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Stora Grycksbo skulle under semesteruppehållet i juli 1996 installera en ny trumma för kylvatten. Den gamla av trä hade legat ovanpå marken, medan den nya av metall skulle grävas ner. Trummorna löper parallellt med ån, några meter öster därom. Det uppmärksammades inte att schaktningen skedde på platsen för Grycksbo hytta. En träkonstruktion framkom emellertid under slagglagren och arbetet avbröts. Dalarnas museum fick då tillfälle att dokumentera schaktet.

Den del av schaktet som var antikvariskt intressant var 80 m långt, 2 m brett och drygt 2 m djupt. Det gick igenom mäktiga slagg- och kollager, men troligen inte igenom själva hyttan. Den timrade konstruktionen kan ha utgjort en förstärkning av åkanten eller del av en vattenkanal. Timret har daterats till 1470-talet. Hyttan anges vara förfallen i slutet av 1600-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 436:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2092

År
1996

Namn/plats
Leksands kyrka

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
begravningsplats, grav, raseringslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk schaktövervakning utfördes av Dalarnas museum i samband med schaktningsarbeten
för att laga en vattenledning som sprungit läck strax öster om koret vid Leksands kyrka. Leksands kyrka kan vara anlagd under slutet av 1200-talet och har sedan byggts ut i flera etapper. Koret är en av de senare tillbyggnaderna och tillkom 1710.

Schaktningen skedde i början av april vilket betydde att det var tjäle i jorden. Schaktet grävdes 3x2 m stort och 2,2 m djupt. Schaktet kom att delvis grävas i det äldre ledningsschaktet från 1940-talet och delvis norr därom. Cirka en meter under nuvarande markyta framkom ett 0,1-0,2 m tjockt raseringslager bestående av tegel, bruk och sten. Raseringslagret sträckte sig över hela ytan, även ledningsschaktet. Ben från tidigare omgrävda gravar fanns främst i de bruna sanden under tegellagret. I schaktets nordvästra ände framkom ett hörn av en en träkista, spik och ett kranium på två meters djup.

Raseringslagret kan höra ihop med någon ombyggnad av koret. Då det

täckte även ledningsschaktet gjordes tolkningen i fält att det måste vara sentida. En jämförelse med iakttagelserna gjorda vid schaktningsövervakningen 1995 indikerar dock att den tidigare kyrkogårdsmuren av sten och tegel kan ha gått vid schaktet. Den nuvarande kyrkogårdsmuren uppfördes i början av 1800-talet. Om raseringslagret är en rest efter den äldre, förutsätts att ledningsschaktet fyllts igen mycket omsorgsfullt.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Leksand 905:1	Dalarna	Dalarna	Leksand

AIS Nr
2077

År
1996, 1997

Namn/plats
Grådö-Brunna

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Johan Rönnby

Fornlämningskategori
ingen fornlämning berördes

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför anläggandet av en avloppsledning på bottnen av Dalälven och sjön Håvran mellan Grådö och Brunna. Vid utredningen framkom sju objekt, en anhopning av sjunktimmer, reser av en flottbro, en dykdalb, ett fast fiske samt tre i bottnen nedslagna pålar. Av dessa objekt är det endast det fasta fisket innanför Borgaholm som eventuellt berörs av ledningsdragningen. Fiskeanläggningen dateras till nyare tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2098

År
1996, 1997

Namn/plats

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Johan Rönnby

Fornlämningskategori
inga lämningar

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Marinarkeologisk inventering för riksväg 60 i Ludvika socken. Inga fasta fornlämningar påträffades i samband med avsökning av aktuella vattenområden.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Dalarna	Dalarna	Ludvika

AIS Nr
2024

År
1997

Namn/plats
Stora Kopparbergs kyrka

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
gravplats (historisk), bogårdsmur

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd
människoben

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning vid grävningar för fjärrvärme vid Stora Kopparbergs kyrka. Schaktet drogs från sakristians norra vägg ut mot Kyrkogårdsgränd, i NV riktning, huvudsakligen längs den asfalterade kyrkogången. Den enda anläggning som framkom var rester av en mur, ca 1 meter norr om kyrkväggen. Troligtvis är det en del av samma mur som observerats vid arkeologiska undersökningar på 1930-talet, och som tolkats som de äldsta delarna av kyrkogårdsmuren. Längs stora delar av schaktsträckan var lagerföljden omrörd som en följd av av äldre ledningsdragningar och markutfyllnad. Inga bevarade gravar återstod, däremot påträffades omgrävda skelettdelar som troligen nedlagts tillsammans i samband med tidigare markarbeten.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2095

År
1997

Namn/plats
Sörnäs, Lima skans

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
befästning, skans

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av kraftig erosion av älvbrinken under vårfloden 1995, anlade Vägverket erosionsskydd i mars 1997. Då erosionsskadorna delvis skett inom området för Lima skans från 1670-talet, utförde Dalarnas museum en arkeologisk schaktövervakning i samband med de inledande schaktningarna. Schaktningarna bestod i släntning av älvbrinken i norra änden av fornlämningsområdet. Ett kulturlager berördes i kanten av en mindre höjd som sannolikt utgjort norra delen av skansens norra gårdsplatå. Det blottlagda kulturlagret var dock av 1900-talskaraktär, lämningar efter en modern bebyggelse på platsen. Övriga schakt gjordes längre ner i brinken, i huvudsak nere vid älven. Inga fler arkeologiska iakttagelser gjordes. Inga fynd tillvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lima 251:1	Dalarna	Dalarna	Lima

AIS Nr
2099

År
1997

Namn/plats
Malungs kyrka

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
begravningsplats, gravar, byggnadslager, skärvstensförekomst

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid schaktning för dagvattenledning vid Malungs kyrka. Kyrkan är ursprungligen medeltida. Schakten grävdes 0-1,0 m djupa och 0,5 m breda. På kyrkans västra sida grävdes två schakt i östvästlig riktning från hörnen mellan torn och sidoskepp rakt ut mot älven. Nära älven syntes en gammal markhorisont under påförda massor, på markhorisonten låg skärvig sten. Invid kyrkan syntes byggnadslager i schakten. Det norra schaktet skar flera gravar, troligen från senare århundraden.

På östra sidan av kyrkan grävdes ett schakt från hörnet långhuset-södra sidoskeppet i en båge österut och på norra sidan från hörnet sakristia-kor. Schakten sammanstrålade till ett öster om koret och schaktningen fortsatte österut utan bevakning. I dessa schakt syntes främst byggnadslager. Norra
schaktet gick i huvudsak i ett tidigare ledningsschakt.

Skärvsten på den äldre markytan skulle kunna vara rester av en boplats, för övrigt var

byggnadslager och gravar sannolikt från senare århundraden.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Malung 625	Dalarna	Dalarna	Malung

AIS Nr
2022

År
1997

Namn/plats
Trotzgatan, Falu stad

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
gammal odlingsmark, vägyta, träledning

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning inom Falu stad (raä 68) i samband med markarbeten för ny vatten- och avloppsledning i Trotzgatan mellan Nybrogatan och Magasinsgatan. Schaktet grävdes ca 2 m brett och 2-3 m djupt. Den naturliga leran syntes drygt en meter under nuvarande gatunivå, ovanpå leran fanns utfyllda slagg- grus- och stenlager. Slagglagren representerar troligen äldre vägytor. Västra schaktväggen var mycket störd av tidigare schaktning för gasledning. I södra delen fanns ett kulturpåverkat mullrikt lager ovanför leran, troligen är det rester av odlingsmark. I korsningen Magasinsgatan löpte en träledning ihopsatt av plankor.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2094

År
1997

Namn/plats
Bu, Risätra, Östra Ofors, Östra Lillmon

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
gårdstomt, husgrund, källargrop, förrådsgrop, stolphål, kulturlager, slaggvarp, kolningsgrop

Datering, period
vikingatid, medeltid, nyare tid

Fynd
tenar, spikar, kniv, slipstensfragment, glas, sländtrissa, kritpipa, avslag, porslin, fajans, yngre rödgods

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför en planerad ny sträckning av väg 297 mellan Östra Tandö och Bu i Lima socken. Den planerade vägsträckan är 6,3 km lång och löper på östra sidan av Västerdalälven längs den gamla banvallen. Vid utredningen hade lämningar aktuella för förundersökning framkommit i sju områden. Lämningarna var i huvudsak belägna i åkermark. För att avgränsa fornlämningarna drogs provschakt och de i schakten framkomna lämningar dokumenterades och deras funktion och ålder försökte fastställas.

I Östra Ofors (område 1) återfanns en källargrop vilken troligen utgjorde den enda återstående resten av en gårdslämning. Källargropen har troligen brukats under 1600- och 1700-talen.

I Östra Lillmon (område 2) framkom en gårdslämning med kulturlager, stolphål, igenfyllda gropar efter bortplockade syllstenar och en förådsgrop. Lämningarna var fragmentariska men antyder att gården varit i bruk ännu under 1800-talet. När den etablerats är oklart.

Risätra by utgjorde en central del i undersökningen. Spridd smideslagg hade uppmärksammats i södra delen vid utredningen. Vid förundersöningen kunde endast botten av ett slaggvarp återfinnas, men en smedja bör ha stått där (område 3).

Söder om Risätra skola återfanns rester av en bebyggelselämning (område 4) med kulturlager innehållande skärvig sten, trärester och stolphål. Kulturlagret och ett stophål har daterats till 1300-1400-tal. De utgör sannolikt resterna av en medeltida gård.

Väster om skolan återfanns en kolningsgrop och bebgyggelselämningar i form av källargrop och stolphål (område 5). Kolningsgropen har daterats till 1000- 1100-tal och kan sannolikt kopplas till den äldre järnframställningen i området. Bland gårdslämningarna fanns flera lämningar av betydligt yngre karaktär.

I Bu återfanns en lämning bestående av stora mängder kol men där fanns även en del smidesslagg i åkerjorden (område 6). Det tolkas som rester efter en gårdssmedja från senare århundraden.

Vid Limedsforsen undersöktes resterna av en gårdslämning med flera husgrunder och en brunn (område 7). Denna lämning var från sen tid.

Redan vid utredningen framkom att bebyggelsen tidigare legat nära älven och under senare århundraden flyttats upp mot skogen. Frågor om när de älvnära gårdarna etablerades och när gårdslägena övergavs och hur dessa gårdar var organiserade har styrt valet av förundersökningsplatser. Marken har dock varit hårt brukad och mycket har odlats bort. Under och i anslutning till den gamla banvallen ligger dock en sannolikt relativt välbevarad medeltida gårdsstomt (område 4). Det är möjligt att den kan kopplas ihop med slaggen i närbelägna bäck och kolningsgropen norr därom.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
ej angivna	Dalarna	Dalarna	Lima

AIS Nr
341

År
1997

Namn/plats
Övre Persbo, Persbo däljor

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
agrar lämning, fossil åker, stensträng

Datering, period
högmedeltid

Fynd

Beskrivning
Under 1997-1998 utfördes en arkeologisk förundersökning längs med en föreslagen ny sträckning av riksväg 60 vid Ludvika. Arbetet indelades i fem tematiska delprojekt, denna beskrivning avser arbetet med pollenanalyser i Lorensbergatjärn (raä 261) och i Persbo däljor (raä 387); samt undersökningen av två små odlingsytor och en hägnad/stensträng i Persbo (raä 434 och 435).

Pollenanalysen gjordes på en torvlagerföljd från en dälja samt på ett stort antal råhumusprover som togs i eller i omedelbar anslutning till däljområdet, vilket ligger i västra utkanten av Persbo by. Under 1300-talet påbörjas en cykliskt återkommande svedjeodling av råg, med slätter och bete. Sannolikt skedde detta i samverkan med kolningen, för hyttorna och smidets behov. Vattenföringen i de fuktiga däljorna reglerades för att gynna starrhöproduktionen. Under perioden 1600-1700-talet upphör svedjeodlandet och det skedde en övergång till fasta, gödslade åkrar. Fyra mindre sökschakt togs upp i de två odlingsytorna, till synes svagt terrasserade, ca 15x10 m stora och ca 0,4 m höga.Terrasserna visade sig huvudsakligen vara naturliga moränplatåer.

Inga större skillnader kunde iakttagas mellan jordlagren i de förmodade odlingsytorna och utanför desamma, men jordlagren visade att marken på och runt terrasserna odlats. Troligen har marken odlats extensivt under kortare perioder.

Fyra sökschakt togs upp genom hägnaden, som var 175 m lång, 2 m bred och ca 0,5 m hög. Hägnaden kan karaktäriseras som en vall och var uppförd av sten men främst jordmassor. Sannolikt hade denna uppbyggnad gjorts vid åtminstone två tillfällen. Möjligen har det varit ett trähägn med uppskottat moränmaterial. Hägnaden har anlagts under perioden 1100-1300-tal. En förklaring är att den hägnat in inägomarken i dalgången i väster, en annan att den utgjort en del av en hägnad av Persbo däljor eller delar därav.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Ludvika 387:1	Dalarna	Dalarna	Ludvika
Ludvika 434:1	Dalarna	Dalarna	Ludvika
Ludvika 435:1	Dalarna	Dalarna	Ludvika
Ludvika 437:1	Dalarna	Dalarna	Ludvika

AIS Nr
2013

År
1997

Namn/plats
Falun, Nicolaigruvan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, bebyggelselämning, agrar lämning, gruva, terrasering, husgrund, fossil åker, hägnad

Datering, period
yngre järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av anläggandet av en bilvårdsanläggning i sydöstra kanten av Falu gruvas gruvområde. Undersökningen utfördes av Dalarnas museum i samarbete med Riksantikvarieämbetet. Förundersökningen kunde visa att den s.k. Nicolaigruvan sannolikt var upptagen mot slutet av 1700 -talet. Den bröts enbart under kortare perioder under 1700 och framförallt 1800-talet. Runt gruvhålet fanns 0,5 - 2,0 meter tjocka lager med skrotsten och slam från gruvvatten. Till 1800 -talets gruvbrytning hörde dessutom en kraftig stenterrass, en anlagd platå, en grund från ett kruthus samt lämningar efter en gruvstuga. Utöver de lämningar som kunde knytas till gruvbrytningen fanns odlingslämningar i form av stenmurar och odlingsytor inom östra delen av undersökningsområdet. Odlingen som bedrevs parallellt med malmbrytningen i Nicolaigruvan, har sannolikt ett betydligt äldre ursprung. En sannolik odlingsnivå direkt på den orörda moränen C14 daterades till 500-talet e.Kr. Förundersökningen utmynnade i ett förslag om arkeobotaniska undersökningar av de äldre odlingsnivåerna.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 108:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2032

År
1997

Namn/plats
Falu stad, Falu koppargruva

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
UV Stockholm

Ansvarig person
Helmut Bergold

Fornlämningskategori
hyttbacke, kallrostar, vändrost

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför ombyggnad av väg 60, Gruvrondellen i Falu stad. Vid undersökningen grävdes tre schakt som alla innehöll lämningar efter metallhantering. I schakten fanns fyra eller fem aktivitetshorisonter med lämningar efter en kopparugn, ett antal rostlämningar och dessutom påträffades den ursprungliga sträckningen för Gruvbäcken.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2026

År
1997

Namn/plats
kvarteret Köpmannen, Falu stad

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager, husgrunder, stenläggning, källare

Datering, period
nyare tid

Fynd
rödgodskeramik (Bll:4), kakel, fajans, stengods, kritpipor, fönsterglas, hushållsglas, spik, skor, läderspill, huggspån, textil, ben (slaktavfall)

Beskrivning
Arkeologisk undersökning inför planerad nybyggnation i kvarteret Köpmannen. Kvarteret ligger i stadsdelen Falan, vilket inbegriper området runt Faluåns nedre lopp och av allt att döma tidigt haft bebyggelse på västra sidan ån. Området öster om det aktuella kvarteret benämndes Åsen och där började bebyggelsen tätna först i början av 1600-talet enligt det skriftliga materialet.

Undersökningen visade på att området väster om Holmgatan utgjort en sumpig strandzon som successivt fyllts ut med bl.a. byggavfall, sannolikt från Åsen, därefter gjordes utfyllnaden med grus och slagg mer medvetet i samband med stadsregleringen för att mer mark skulle kunna utnyttjas för bebyggelse.

De äldsta bevarade spåren av bebyggelse på fastigheten orienterar sig mot Holmgatan, dvs med bostadshus längs Holmgatan och uthus in mot gården. Husen var omsorgsfullt grundlagda med stensyll och stockar. Ovanpå fanns mer diffusa rester av ytterligare ett hus och en välbevarad stenläggning. Ett tydligt kol- och sotlager skilde den äldre bebyggelsen

från det nu rivna huset och tolkas som spår av stadsbranden 1761. Lämningarna daterade sig således huvudsakligen till en hundraårsperiod från 1600-talets mitt till 1700-talets mitt.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2104

År
1997

Namn/plats
Vattnäs

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
slaggförekomst

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av slaggförekomst raä 433 i Mora sn, inför utbyggnad av uthus. Fornlämningen var tidigare ungefärligt avgränsad, då spåren ovan mark var otydliga. I de två schakt som undersöktes inom den 60 kvm stora byggytan påträffades inga spår av framställningsplatsen. Schaktning skedde med maskin och ytorna handrensades och dokumenterades. Schakten grävdes 6 m långa och ca 1 m breda. I matjorden framkom järnföremål av sentida karaktär.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mora 433:1	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
2023

År
1997

Namn/plats
kvarteret Köpmannen, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson, Helmut Bergold

Fornlämningskategori
stadslager, trä och stenkonstruktion (eventuellt en kaj)

Datering, period
nyare tid

Fynd
rödgodskeramik (Bll:4), fönsterglas, kritpipor, textil, läder, huggspån

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför nybyggnation i kvarteret Köpmannen.Kvarteret ligger centralt i Falun, i anslutning till ån och inom raä 68, Falu stad. På den 580 kvm stora tomten grävdes fem schakt ner till orörd lera. Över hela området påträffades ett avsatt svart kulturlager ovan leran, lagret bestod huvudsakligen av huggspån och kvistar. Däröver låg påförda gruslager, materialet har sannolikt hämtats från den närbelägna åsen. Gruslagret har troligen påförts i samband med att området togs i bruk för bebyggelse. På gruslagret finns ett kulturlager med bevarade rester av träkonstruktioner, eventuellt kajkonstruktioner. Konstruktionen sträcker sig tvärs över tomten och öster om den fanns
de tydligaste spåren av bebyggelse, dvs ett kulturlager med relativt mycket fynd. Slagg hade använts som utfyllnadsmaterial endast i de övre lagren. Fynden i kulturlagren var av 1600-tals karaktär.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
338

År
1997

Namn/plats
Ludvika gård, Marnäs, Notgården, Övre Persbo

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
kolbotten

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Under 1997-1998 utfördes en arkeologisk förundersökning längs med en föreslagen ny sträckning av riksväg 60 vid Ludvika. Arbetet indelades i fem tematiska delprojekt, denna beskrivning avser undersökningar av kolbottnar i vägens sträckning. Det övervägande antalet av dessa är av liggmiletyp, kvadratiska, ibland förhöjda, med 7-12,5 m långa sidor omgivna av diken och/eller gropar. För datering och närmare studium valdes fem bottnar ut. Kolstybblagren innehöll kol från främst gran, men även tall, björk och lite al. Stybblagrens bottenskikt daterades från slutet av 1500-talet fram till mitten av 1900-talet. Inga fynd tillvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ludvika 430:1	Dalarna	Dalarna	Ludvika
Ludvika 433:2	Dalarna	Dalarna	Ludvika

AIS Nr
2105

År
1997

Namn/plats
Vattnäs

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
smedja

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför planerat uppförande av enfamiljshus i anslutning till raä 433, Mora sn, en slaggförekomst med oklar begränsning. Enstaka slaggstycken har hittats i ytterkanterna av berörd fastighet. Vid förundersökningen grävdes elva 10 m långa och 1,4 m breda schakt med maskin. De avschaktade ytorna handrensades och dokumenterades. Flera nedgrävningar framkom men det rörde sig huvudsakligen om nedgrävd odlingssten och rester efter större stenar som sprängts för vägarbeten på 1930-talet. I ett av schakten mot östra tomtgränsen framkom lämningar som bedöms härröra från en smedja. Schaktet utvidgades och lämningarna dokumenterades. Smedjan var väl bortstädad och troligen inte allt för gammal. I nedgrävningarna tillvaratogs enstaka slaggstycken, tegel, eventuell ässjeinfodring och kol. De fåtaliga slaggbitarnas karaktär talar inte för att de härör från järnframställningsplatsen raä 433.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mora 433:1	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
368

År
1997

Namn/plats
Kyrkogårdsgränd, Skolmästarevägen, Britsarvet

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
stadslager, odlingsyta

Datering, period
nyare tid

Fynd
mynt

Beskrivning
Schaktövervakning vid markarbete för fjärrvärme i Kyrkogårdsgränd, mellan Klockarevägen och Seminariegatan, samt i Skolmästarevägen. Schakten grävdes 1,1-1,7 m breda och 1,0-1,6 m djupa. Fyllningen i schakten var till övervägande delen sentida utfyllningar av sand, grus och slagg för bl.a. ledningar. Den naturliga leran låg på ca 1 m djup. I kyrkogårdsgränd strax öster om Skolmästarevägen fanns eventuellt en rest efter ett äldre marklager, vägbeläggning eller kulturlager. Det bestod av ett par cm tjockt mörkt lager med småslagg, kol/sot, murtegelsbitar och keramikfragment, direkt ovanpå den naturliga leran. Lagret kan dock även vara en del av den moderna störningen. I Kyrkogårdsgränd (strax väster om Skolmästarevägen) fanns ett decimetertjockt kulturlager 0,6 m under vägbanan. Kulturlagret innehöll bl.a. mycket kalkbruk, slagg, murtegel, vitlaserat kakel och ett mynt präglat 1819-1830. Möjligen kan detta lager sättas i samband med ombyggnationen av kyrkogårdsmuren år 1852. I norra sektionen fanns en odlingsyta under kulturlagret på ca 1 m djup som började som ett hak i öster och löpte 9,5 m österut i en terrassliknande 0,1 m hög förhöjning. Lagret låg direkt på den naturliga leran. Kanske övergavs

denna odling i samband med någon av de utvidgningar av kyrkogården som gjorts 1727 eller 1852.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
340

År
1997

Namn/plats
Övre Persbo, Gräsberg

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Johanna Cadario

Fornlämningskategori
kommunikationslämning, färdväg

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Under 1997-1998 utfördes en arkeologisk förundersökning längs med en föreslagen ny sträckning av riksväg 60 vid Ludvika. Arbetet indelades i fem tematiska delprojekt, denna beskrivning avser undersökningen av en äldre färdväg i Gräsberg (raä 441). Vägen hade upptäckts vid den föregående utredningen. Emellertid kunde inte några spår av fortsättningen på färdvägen iakttagas vid förundersökningen. De topografiska förhållandena var mycket skiftande med mindre åsar och sänka partier däremellan,vilket kan det tyda på att vägen varit en vinterväg som inte efterlämnat några tydligare spår i terrängen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ludvika 441:1	Dalarna	Dalarna	Ludvika

AIS Nr
2096

År
1997

Namn/plats
Bu

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
gårdstomt, boplats, husgrund, husgrundsterass, källargrop, stolpål, färdväg, slaggförekomst, smedjelämning, kvarnlämning

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför en planerad ny sträckning av väg 297 mellan Östra Tandö och Bu i Lima socken. Vägsträckan var 6,3 km lång och löpte på östra sidan av Västerdalälven och berörde några sendan tidigare kända slagglämningar. Fältinventeringen omfattade en ca 50 m bred zon på båda sidor om den planerade vägdragningen. Under arbetet noterades 33 objekt, främst rester av smide och bebyggelse och några sentida husgrunder, men där fanns även en stenåldersboplats och en väg. Vid provschaktningen undersöktes lämningar efter smide på två platser och lämningar efter bebyggelse på ytterligare två ställen.

Lämningarna som påträffades vid inventering och grävning har i kombination med kartstudier och ortsbornas berättelser givit tolkningen att bebyggelsen tidigare legat i anslutning till älven. En förändring av bebyggelsemönstret med en uppflyttning av gårdarna till skogskanten, skedde troligen successivt, men i huvudsak under 1700-talet. Förändringen kan ha föranletts av bristen på odlingsmark och att gårdarna genom uppodling hamnat långt ifrån utmarken. Den framkomna slaggen skall främst kopplas till primärsmidet, vilket hör

nära samman med den för regionen så viktiga järnframställningen, främst bedriven under medeltid och fram till 1700-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Lima 322:1	Dalarna	Dalarna	Lima

AIS Nr
339

År
1997

Namn/plats
Nedre Persbo, Stornäset

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
kommunikationslämning, lastageplats

Datering, period
nyare tid

Fynd
järnmalm, masugnsslagg, mynt, järnfragment, spikar, keramik, kritpipa

Beskrivning
Under 1997-1998 utfördes en arkeologisk förundersökning längs med en föreslagen ny sträckning av riksväg 60 vid Ludvika. Arbetet indelades i fem tematiska delprojekt, denna beskrivning avser udersökningen av en lastageplats vid sjön Övra Hillen i Nedre Persbo (raä 396). Enligt äldre uppgifter har platsen använts för att transportera järnmalm från Persbos och Gräsbergs gruvor samt tackjärn från Persbos hyttor över sjön Övra Hillen. Genom avsökning med metalldetektor och sökschaktsgrävning kunde platsen lokaliseras till en ca 55x20 m stor yta strax ovanför det gamla strandhaket. Där fanns spridd järnmalm, masugnsslagg, sten och en del föremål, såsom ett mynt, järnfragment, spikar, keramik och kritpipa. Malmen på platsen var med stor sannolikhet från Källbottengruvan (raä 195), 2,5 km norr om lastageplatsen. Föremålen pekar mot en etablering av lastageplatsen till omkring år 1700.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ludvika 396:1	Dalarna	Dalarna	Ludvika

AIS Nr
2021

År
1997

Namn/plats
Bondegatan, Bergshauptmansgatan, Falu stad

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
stadslager, vägytor, stenkulvert, dike

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med grävningar för ny vatten- och avloppsledning i Bergshauptmansgatan från Konstvaktaregatan till Bondegatan och längs Bondegatan till Mormorsgatan. Schaktet grävdes 2-3 m brett och 2,2-3,1 m djupt. De översta 0,5-1 m utgjordes av påförda slagg-, grus- och stenlager, därunder fanns lerig morän. Slagglagren representerar troligen äldre vägytor. Vid Konstvaktaregatan och längs Bondegatan fanns kulturlager främst bestående av huggspån på flera ställen under slagglagren. I södra delen av schaktet längs Bondegatan slutade kulturlagret tvärt vid ett dike. Längs Bergshauptmansgatan löpte en stenkulvert på ca 2 m djup. Kulverten förgrenade sig också med en arm in i kvarteret Bonden.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
319

År
1997

Namn/plats
Lönnemossa

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, slaggområde

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av schaktning för ledningar i ett medeltida hyttområde utfördes en arkeologisk schaktövervakning. Schaktet var omkring 250 meter långt, en meter brett och knappt en meter djupt och löpte huvudsakligen på västra sidan om en väg (N-S), vilken gick över hyttbäcken. Därtill grävdes ett stickschakt i Ö-V riktning till ett par fastigheter öster om vägen, strax söder om bäcken.
På båda sidor om bäckravinen låg ett ca 0,5 meter tjockt slagglager, innehållande skivig kopparslagg och kol/sot. I stickschaktet framkom ett 0,2 m tjockt kollager som kan utgöra en rest av ett kolupplag. Inga fynd togs tillvara.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vika 107:1	Dalarna	Dalarna	Vika

AIS Nr
2147

År
1997

Namn/plats
Säters kyrka

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kyrka, kyrkogrund

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med att befintligt trägolv togs bort i Säters kyrkas vapenhus gjordes en arkeologisk förundersökning. Säters första kyrka uppfördes på 1630-talet, men revs på 1770-talet och en ny kyrka uppfördes. Sprickbildningar i tornet medförde dock att detta fick rivas och ett nytt uppfördes 1806-07.

Stenarna som stöttat bjälklaget dokumenterades och de två murade fundamenten vid sidan av nuvarande kyrkport. Fundamenten var ca 2x2 m stora och 0,2-0,3 m höga. De utgör troligen rester av ett äldre vapenhus.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Säter 235:1	Dalarna	Dalarna	Säter

AIS Nr
2019

År
1997

Namn/plats
Gläntvägen, Falu stad

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
markhorisonter, stenmur (rest av)

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med fjärrväremutbyggnad längs Gläntvägen i Falun. Motivet var att närmare klargöra fornlämningsförhållandena utifrån den tidigare registrerade gårdstomten med odlingslämningar, raä 113. Schaktningen gjordes huvudsakligen i väg och cykelbana, men under påförda grus och slagglager fanns äldre markskikt. Vissa spår som framkom kan troligen dateras till 1700-talet. Till dessa hör humösa marknivåer och skikt av åkermarksliknande karaktär. Dessutom framkom stenar som troligen utgjort en fortsättning på en tidigare registrerad stenhägnad. I den norra delen av schaktet fanns även spår av en yngre bebyggelsefas med bl.a. ett tegelbemängt skikt ovanpå en äldre markyta.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 113:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2121

År
1997, 1998

Namn/plats
Korsgården, Korsarvet

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
gårdstomt, hägnadssystem, väg, odlingslämningar, röjningsrösen,

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför planerad VA-utbyggnad och detaljplanläggning vid Västra Korsgården – Korsarvet. Kartanalysen gjordes utifrån lagaskifteskartor från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. En mer schematisk karta från början av 1700-talet användes också. Både Korsgården och Korsarvet är sannolikt medeltida gårdar. Under 1600-talet expanderade Korsgården till en by med ett 15-tal gårdar medan Korsarvet förblev av ensamgårdskaraktär. Genom området gick två viktiga vägar mot Aspeboda och Amsberg. Stora förändringar över tid kunde spåras i Korsgården, gårdstomter har ödelagts och hägnadssystemet gjorts om.

Specialinventeringen visade att det trots sommarstugor, villor och nya vägdragningar fanns många spår kvar av äldre bebyggelse, markorganisation, odling och vägsystem. Odlingslandskapet kan beskrivas som småskaligt och formrikt. 325 objekt noterades varav ca 100 odlingsrösen, 60 stensträngar, ett 40-tal odlingsterrasser, 24 husgrunder, ett hudratal åkerhak och några diken. En jämförelse mellan kartanalysen och specialinventeringen visade att många lämningar i

marken gick att identifiera utifrån kartorna. Gårdslägen och delar av hägnadssystem kunde följas tillbaka till 1600-talet, medan odlingslämningarna, pga kartmaterialet, konkret bara kunde följas till slutet av 1800-talet.
Sammantaget omfattar planområdet ett förhållandevis välbevarat, småskaligt och ålderdomligt odlingslandskap med stort tidsdjup kring typiska bergsmans- och täktekarlsgårdar, karaktärisktiskt för Kopparbergslagen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 57:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 67:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 179:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 209:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 258:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2018

År
1998

Namn/plats
kvarteret Köpmannen, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
husgrund (recent)

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför den planerade utbyggnaden av affärslokaler i kvarteret Köpmannen. Utbyggnaden planerades inne på gården mot tomtgränsen i söder. Under asfalten framkom fyllnads-/raseringslager och betongfundament. Betongen utgjorde rester av ett hus med källare från sekelskiftet. Det är troligt att det finns intakta kulturlager under källaren, men då den nya byggnaden inte ska ha källarvåning avbröts undersökningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2065

År
1998

Namn/plats
Västansjö

Typ av undersökning
arkeologisk dokumentation

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
hyttområde

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med upprustningen av Västansjö hytta utförde Dalarnas museum en arkeologisk dokumentation och en schaktkontroll. Mulltimmerhyttan var på väg att rasa ihop och för att rädda återstoden har länsstyrelsen initierat en takning. I samband med det gjordes förstärknings och dräneringsarbeten. Översta stockvarven av hyttans timring togs bort och stenfoten förstärktes. De nedrasade massorna runt hyttan togs bort. Då framkom rester av hjulgraven och bälgarnas stenfundament. Schaktning gjordes vid stenfoten hörn för gjutning av betongplintar till takets hörnstolpar och för dränering. Två dräneringsschakt grävdes öster om hyttan och gick huvudsakligen igenom slaggvarp. Mulltimmerhyttor murades om emellanåt, men några spår av äldre hyttor framkom inte vid de begränsade schaktningarna.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Grangärde 22:1	Dalarna	Dalarna	Grangärde

AIS Nr
342

År
1998

Namn/plats
Lorensberga, Lorensbergatjärn

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

Datering, period
högmedeltid

Fynd

Beskrivning
Under 1997-1998 utfördes en arkeologisk förundersökning längs med en föreslagen ny sträckning av riksväg 60 vid Ludvika. Arbetet indelades i fem tematiska delprojekt, denna beskrivning avser pollenanalys från Lorensbergatjärn. Sedimentprov från tjärnens botten. De tidigaste, men mycket vaga, spåren från mänsklig påverkan är rågodling från slutet av järnåldern. Permanent jordbruk och bebyggelse etablerades i Lorensberga under 1300-talet. Jordbruket baserades på odling av korn och råg samt kreatursskötsel. Möjligen är den ökande andelen kol i sedimenten också ett uttryck för svedjeodling och kolning i området. Under perioden 1600-1700-talet sker någon form av omstrukturering av markanvändningen, sannolikt mot större ängsarealer och såsmåningom vallodling.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ludvika 261:1	Dalarna	Dalarna	Ludvika

AIS Nr
2120

År
1998

Namn/plats
Dammen

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, hyttområde

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbete för ny elcentral och elkabel i Dammen och Puttbo. Schaktningen gjordes i ytterkanten av hyttområdet raä 114 i Stora Kopparbergs socken och berörde endast slaggvarpet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 114:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2009

År
1998

Namn/plats
Tjärna, Tjärnsjön

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt, brunn, slaggvarp

Datering, period
yngre järnålder, nyare tid

Fynd
slagg, ugnsväggsbitar, brända ben

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför anläggandet av en planerad cirkulationsplats i anslutning till Riksväg 70 vid Tjärna. Planområdet berörde två slaggförekomster, registrerade som fornlämningarna raä 40 och 41, och rester av tre by-/gårdstomter registrerade som raä 175, 176 och 177 i Borlänge stad.

Vid förundersökningen grävdes totalt tjugofem sökschakt norr och söder om den befintliga Rv 70. På flera ställen påträffades rester efter sentida gårdslämningar, bl.a. en brunn. I ett av schakten söder om riksvägen påträffades dessutom stolphål som tolkades som rester av ett långhus. Ett stolphål har C14-daterats till vikingatid. I sluttningen ner mot Tjärnasjön påträffades slaggvarp av förhistorisk karaktär i två schakt. Slaggvarpen innehöll reduktionsslagg och ugsväggsbitar. l ytterligare ett schakt förekom rester av kulturlager som bl.a. innehöll kol och brända ben.

l planområdets östra kant framkom en ca 5 x 5 m stor stenram, 1,1 m djup. Sannolikt är detta fundamentet till 1764 års klockstapel, som finns

utprickad på 1820-talets storskifteskarta. Inga gårdslämningar framkom och inga föremål äldre än 1800-tal.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 40:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge
Borlänge 176:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
2146

År
1998

Namn/plats
Knutsbo, Säterdalen

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
konsthus och vattenränna till stånggång

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med upprustning av konsthuset i Säterdalen, raä 75 i Säters socken. Vid arbetsföretaget rekonstruerades stånggången, bl.a. anlades ett nytt vattenhjul. Konsten försåg förr Bispbergs gruva med kraft. Den är känd sedan början av 1600-talet och var i drift fram till 1920-talet.

Schaktövervakningen gällde framtagning av den igenfyllda vattenrännan. Delen närmast konsthuset var lättast att återfinna. Den nedre del var stensatt och 6 meter närmast huset dokumenterades. Stensättningen hade utförst i flera etapper. Hur övre delen sett ut var svårare att utröna, då marken förändrats genom påförda massor. Om en tidigare stensättning funnits där har den förstörts eller så var marknivån betydligt lägre tidigare. Syftet var att bevara kanalen men att täcka över delen närmast huset.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Säter 75:1	Dalarna	Dalarna	Säter

AIS Nr
2143

År
1998

Namn/plats
Sundbornsströmmen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
kommunikationslämning, metallframställningslämning, hyttruin/område, rostanläggning, brofundament

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerarna att bygga en gång- och cykelväg vid Ramsnäsvägen (väg 875) i Sundborns by, utfördes en arkeologisk förundersökning. Den planerade byggnationen berörde raä 238:1, registrerad som en slaggförekomst tillhörande ett hyttområde.

Undersökningsområdet var beläget dels på Sundbornåns västra strand strax norr om det befintliga brofästet, dels i ett grönområde mellan dammen och den östra strömmen. Totalt grävdes fyra sökschakt inom det berörda området varav ett schakt på åns västra strand strax norr om brofästet. De tre övriga förlades på östra sidan om ån i grönområdet, i ett av dessa påträffades ett kraftigt kol- och sotlager samt resterna av vad som kan vara en rostanläggning. I schaktet närmast den östra strömmen om Sundbornsån påträffades en timmerkonstruktion. Dess läge, intill nuvarande vägbro, gör det rimligt att anta att det rör sig om ett äldre brofäste. I samtliga tre schakt i grönområdet konstaterades också hårt packad, ihopbrunnen kopparslagg vilket ofta förekommer som beläggning på arbetsytor vid hyttor och som vägbeläggning. Inga fynd påträffades i schakten men i schakt 2 tillvaratogs kol och i ett

schakt 4 tillvaratogs en bit av en stock för datering.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 238:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
305

År
1998

Namn/plats
Skenshyttan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, vattenränna, slaggvarp, kollager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
l samband med att Vägverket ersatte den gamla vägtrumman med en ny i ett hyttområde i Skenshyttan genomfördes en schaktkontroll. Det drygt 25 m långa, 4 m breda och ner till 3 m djupa schaktet skar genom kraftiga slagg-, kolstybb- och raseringslager som påförts vid olika tillfällen. Endast i norra änden nådde schaktet naturlig mjäla. En mindre del av en äldre plankskodd vattenränna påträffades knappt 2 m under vägbanan i vattenströmmens längdriktning, l vattenrännans fyllning påträffades helvit fajans och rödgods med gul glasyr som kunde dateras till 1800-tal. Själva plankorna under fyllningen var följaktligen äldre, troligen 1700-tal eller tidigast 1600-tal. Slaggen var mycket heterogen och bestod förutom av masugnsslagg troligen även av hammarslagg och silverslagg, l avloppsschaktet förekom ett relativt tjockt lager med kolstybb ovanpå slagg. Dessa lämningar torde komma från ett kolupplag, möjligen ett kolhus där slaggen haft en väldränerande effekt. Mot bakgrund av de observerade metallframställningslämningarna på platsen har kolstybblagret uppenbarligen samband med verksamheten vid en hammare eller hytta. Inga fynd tillvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Silvberg 38:1	Dalarna	Dalarna	Silvberg

AIS Nr
2066

År
1998

Namn/plats
Grangärde kyrka

Typ av undersökning
kyrkodokumentation

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kyrka

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med den yttre renoveringen av Grangärde kyrka genomfördes en murverksdokumentation. Grangärde kyrkas murverk är huvudsakligen från 1700-talet men delar av äldre murverk finns främst i den västra delen. En översiktlig dokumentation gjordes av hela kyrkans murverk efter att putsen var nerknackad. En egentlig murverksdokumentation gjordes endast av de delar av det medeltida långhuset som framkom på tornets bägge sidor, samt en del av murverket på södra sidan. Långhusets medeltida västmur fanns bevarad upp till och med takfoten. Den är dock troligen ommurad en eller flera gånger i samband med de eldsvådor som under århundradena drabbat kyrkan. Ett ca 0,5 m djupt dräneringsschakt grävdes också runt kyrkan, varvid rester av en mur framkom på norra sidan.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Grangärde

AIS Nr
2014

År
1998

Namn/plats
Ingarvet-Korsarvet

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
hyttområde, slaggvarp, fördämningsvall, gruvhål, röjd yta, stenmur, husgrund

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning föranledd av en planerad gång- och cykelväg längs väg 293 mellan Korsarvet och Ingarvet. Kartanalysen gjordes utifrån kartor från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, samt en mer schematisk karta från början av 1700-talet. Korsarvet, Korsgården, Nubbarvet, Harmsarvet och Gamla Berget är sannolikt medeltida gårdar. Under 1600-talet expanderade Korsgården, Önsbacka och Gamla Berget genom ägosplittring, medan Korsarvet, Nubbarvet och Hamsarvet förblev ensamgårdar, möjligen beroende på kronans ägande. I öster, närmast Falu gruva, dominerar Övre och Nedre Gamla Bergets hyttområden.

Vid specialinventeringen registrerades 51 enskilda lokaler med lämningar. Av dem kan 23 kopplas till kopparframställningen, 17 till odling, 5 gårdslämningar, 2 äldre färdvägar m.m. En jämförelse mellan kartanalysen och specialinventeringen visade att många lämningar i marken gick att identifiera utifrån kartorna. Gårdslägen, delar av hägnadssystem, färdvägar och hyttlämningar kunde följas tillbaka till 1600-talet, medan odlingslämningarna, pga kartmaterialet, konkret

bara kunde följas till slutet av 1800-talet.

Sammantaget omfattar planområdet ett förhållandevis välbevarat, småskaligt och ålderdomligt bergsmanslandskap med stort tidsdjup kring typiska bergsmansgårdar och hyttområden, karaktäristiskt för Kopparbergslagen. Landskapets grundstrukturer, vad gäller placeringen av gårdar, inägomarkerna, färdvägar, gränser, hyttströmmar och hyttor, är i huvudsak skapade under medeltidens lopp. Däremot är de idag synliga lämningarna till övervägande del formade under 200-årsperioden 1650-1850. Då lämningarna och flera miljöer i hög grad är bevarandevärda, då de ger en visuell förståelse för Kopparbergslagens förutsättningar och framväxt, föreslogs några justeringar av den föreslagna gång- och cykelvägen.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Falun 31:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2004

År
1999

Namn/plats
Skisshyttan, Övre Persbo

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kolningslämningar, odlingslämningar, kanal-/vattenrännesystem

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av en planerad ledningsdragning mellan Ockelbo och Hallsberg. Utredningen bestod av arkivstudier, kartanalys och specialinventering utmed tio av Länsstyrelsen avgränsade delsträckor. Den här aktuella delsträckan var 4,5 km lång och gick parallellt med befintlig ledningsgata. Vid specialinventeringen noterades nio lämningar. Kanalsystemet raä 600 i Norrbärke socken var känt sedan tidigare. De övriga lämningarna bestod av 6 kolbottnar varav 2 med kojruiner och 2 odlingsområden.
Utredningssträckan går i bitvis storblockig skogsmark i närheten av flera småbyar. Flera hytt- och gruvlämningar finns i utredningssträckans närhet. Ledningen går tvärs igenom ett gruvstråk. Flera kolbottnar hade kraftiga kolstybbsvallar och verkar vara använda under lång tid. Området ansluter till tidigare utrett förslag på ny vägsträckning för riksväg 60 och i samband med den gjordes en kartanalys, som även täcker det nu aktuella området. Det ena odlingsområdet tillhör Schisshyttan. Där finns ett 20-tal odlingsytor med i stort samma begränsningar som karterades vid andra hälften av 1700-talet. Sju av ytorna berörs av ledningsdragningen.

En ledningsstople är planerad att placeras mitt i resterna av en liggmila. Flera stolpar har placerats i eller precis i kanten av odlingsytorna i ovan nämnda odlingsområde.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Norrbärke 600:1	Dalarna	Dalarna	Norrbärke

AIS Nr
2003

År
1999

Namn/plats
Nyhyttan, Strand, Rankhyttan, Gussarvshyttan

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
odlingslämningar, kolningslämningar, bebyggelselämning, gårdstomt, uppgift om bro

Datering, period
medeltid?, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av en planerad ledningsdragning mellan Ockelbo och Hallsberg. Utredningen bestod av arkivstudier, kartanalys och specialinventering utmed tio av Länsstyrelsen avgränsade delsträckor. Den här aktuella delsträckan var ca 10,3 km långt och gick huvudsakligen parallellt med befintlig ledning. Utredningsområdet omfattar svagt kuperad skogsmark och odlingsmark. l närheten av den planerade ledningen finns också flera gårdstomter och gruvhål.

Vid specialinventeringen noterades 9 lämningar. Två av dessa, en gårdstomt (raä 179) och uppgift om bro (raä 231), var kända sedan tidigare. Övriga lämningar utgörs av 3 odlingslämningar, 2 kolbottnar och 2 kojruiner samt en sentida grund. En ledningsstolpe är planerad att placeras nära bron raä 231 och kan hamna i den. Enligt planerna skall en stolpe placeras nära gårdstomten raä 179 och ytterligare stoplar hamnar i närheten av odlingslämningar och kojruin.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vika 179:1	Dalarna	Dalarna	Vika
Vika 231:1	Dalarna	Dalarna	Vika

AIS Nr
2012

År
1999

Namn/plats
Stora Björn, Östanfors, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
bebyggelselämning

Datering, period
nyare tid

Fynd
yngre rödgods, skosula, kohorn, järnfragment

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med tillbyggnad och ledningsdragning vid fastigheten Stora Björn. I ledningsschaktet påträffades två meter djupa fyllnadslager som till övervägande del bestod av kopparslagg. l botten framkom naturlig mjäla på några ställen. Mitt på fastigheten påträffades ett påfört lera/mjälalager samt en liggande stock på ett djup av 1,3-1,4 meter, lämningar som kan representera en äldre bebyggelsefas, möjligen en enskild byggnad. l slagglagren fanns spridda avfallsfynd, såsom yngre rödgods, skosula, kohorn, järnfragment etc. De grundare schakten för tillbyggnaden berörde sentida byggnadsavfallslager samt därunder de övre delarna av påförda slagglager.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2016

År
1999

Namn/plats
Berghauptmannsgatan, Falu Gruva, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Jessica Wennerlund

Fornlämningskategori
slagglager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för en ny optokabel mellan Berghauptmannsgatan och nordvästra delen av gruvområdet i Falun. Ledningssträckan som var över 800 meter lång berörde till största delen det äldre gruvområdet, men också Faluns äldre stadsområde. Omdelbart öster om riksväg 60 nådde schaktningen ett djup av 2 meter, och här framkom ett äldre, påfört, tjockt slagglager. Under slaggen låg naturlig lera. Inga fynd tillvaratogs.
I övrigt gjorde det begränsade schaktdjupet (vanligen 0,6 meter) och det faktum att gamla ledningsschakt återanvändes, att äldre intakta kulturlager eller konstruktioner inte berördes av arbetet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2017

År
1999

Namn/plats
kvarteret Vedkompaniet, Falu stad

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Agneta Burman

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av en planerad tillbyggnad av innergården inom kvarteret Vedkompaniet 1. På en karta över Falun från 1628 finns området markerat som bebyggd mark(raä 68). Undersökningsområdet är beläget vid foten av den rullstensås som dominerar den östra delen av Falu stad.

Två schakt grävdes ner till orörd marknivå, som låg på 1,6-2,1 meters djup och bestod av lera och gyttja. I det södra schaktet fanns ett mäktigt lager med påförd, krossad slagg som överlagrade Tiskens äldre strandnivå, ett gjyttjelager. I gyttjelagret påträffades bl. a. ett fragment av kakel med grön glasyr, obrända ben och obränt trä. Det norra schaktet var stört av sentida ledningsgrävningar, dock iakttogs rester efter trähusbebyggelse och en kullerstensbeläggning i schaktet. Skillnaden mellan de båda schakten tolkas som en ägogräns.

Utifrån de påträffade fynden i det södra schaktet daterades kulturlagret till åtminstone tidigt 1600 -tal. Bebyggelseresterna i det norra schaktet bedömdes vara ungefär samtida eller yngre.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2006

År
1999

Namn/plats
Karlsvik, Liljan, Olsbacka, Stora Aspeboda, Vas

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
odlingsyta, odlingsröse, stenmur, fägata, husgrund, färdväg, skärpning

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av en planerad utbyggnad av riksväg 60 mellan Ornäs i Borlänge kommun och Tallen i Falu kommun, har Dalarnas museum gjort en arkeologisk utredning. Utredningen omfattade arkivstudier, specialinventering och sökschaktsgrävning. Området är en central del av Kopparbergslagen, en bygd vars förutsättning var kopparutvinningen ur Falu gruva, l den drygt 9 km långa vägsträckningen påträffades lämningar efter äldre bebyggelse och odling i de sedimentjordstäckta dalgångarna, medan färdvägar, kolbottnar m.m. låg på de mellanliggande barrskogstäkta höjdpartierna. Lämningarna är företrädesvis från nyare tid, men kan i vissa fall ha en äldre historia. Den mellersta delen av utredningssträckan berörde Aspeboda socken. Där påträffades framförallt äldre odlingsytor, odlingsröse, stenmur och en fägata i Liljans dalgång. På höjpartiet norr därom fanns en mindre skärpning och en färdväg av okänd ålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej redovisade	Dalarna	Dalarna	
ej redovisade	Dalarna	Dalarna	

AIS Nr
337

År
1999

Namn/plats
Lima kyrka

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Jessica Wennerlund

Fornlämningskategori
kyrka

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
l samband med ledningsdragning för bergvärme på Lima kyrkas kyrkogård gjordes en arkeologisk schaktningsövervakning. l schaktet påträffades raseringslager och byggnadslager som sannolikt uppkommit i samband med att den förra kyrkan revs 1852 och den nuvarande uppfördes 1852-1856. Nordost om nuvarande sakristia iaktogs stenar som eventuellt är rester av den tidigare sakristian . En äldre marknivå påträffades under byggnads- och raseringslagret.

Ej raä nr, ligger bredvid Lima 447:1.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Lima

AIS Nr
2001

År
1999

Namn/plats
kvarteret Falken

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas Museum

Ansvarig person
Agneta Burman

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
tegel, obrända ben

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med ledningsarbeten på rådhusets bakgård, kv. Falken, och i Fredsgatan i centrala Hedemora. l schaktet på Fredsgatan påträffades rester av ett äldre kulturlager som innehöll tegel, kol och obrända ben. Dessutom fanns ett sotlager och ett lager med humös omgrävd mo. Kulturlagret tolkades som rester efter fähus och/eller uthus som legat i kvarteret och som rivits antingen i samband med rådhusets ombyggnad i början av 1900-talet eller efter stadsbranden 1754. Då teglet som påträffades i kulturlagret inte var särskilt ålderdomligt kan en datering till 1700-1800-tal vara rimlig. I de två schakt som grävdes inne på bakgården till rådhuset påträffades inget av intresse.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2002

År
1999

Namn/plats
Finngärdet, Ruptjärn, Blixbo, Karlsbyn

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
gränsröse, kolningslämning, bebyggelselämning, odlingslämning, grustag

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av en planerad ledningsdragning mellan Ockelbo och Hallsberg. Utredningen bestod av arkivstudier, kartanalys och specialinventering utmed tio av Länsstyrelsen avgränsade delsträckor. Den här aktuella delsträckan omfattade en ca 7,5 km lång korridor som löper parallellt med befintlig kraftledning. Utredningsområdet ligger huvudsakligen i flack och myrrik skogsmark. Området präglas av utmarksverksamhet som kolning och myrslåtter. Odlingslämningarna utgörs bl.a. av myrområden vilka torde brukats som slåtter men senare odlats upp.

Vid inventeringen noterades 12 lämningar, varav en (plats myntfynd, raä 80) var registrerat sedan tidigare. Lämningarna består av ett sockenröse, 5 kolbottnar med kojruiner, ett grustag och 4 odlingslämningar. Röset markerar gränsen mellan Svärdsjö och Sundborns socken från det att den senare bildades 1636 fram till andra hälften av 1800-talet. Kraftledningsstolparna kommer inte att placeras i någon av lämningarna, men flera stolpar är tänkta att placeras strax utanför lämningarna.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Sundborn 80:1	Dalarna	Dalarna	Sundborn

AIS Nr
2106

År
1999

Namn/plats
Övre Hagge, Stora Snöån, Narvgården

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
odlingslämningar, torplämning, kolningslämningar

Datering, period
(medeltid), nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför ny ledningsdragning mellan Ockelbo och Hallsberg. Den här aktuella utredningssträckan är ca 10,5 km lång och går parallellt med befintlig ledning. Utredningssträckan går huvudsakligen genom skogsmark. Odlingsmarken finns vid Sundet, Finnbacken och Getbovallen.

Vid specialinventeringen noterades nio lämningar. Känd sedan tidigare var torplämningen, raä 275, Norrbärke. Övriga lämningar bestod av 5 kolbottnar och 3 odlingslämningar. I närheten av ledningen finns ett par igenfyllda varggropar, en torplämning och en hyttlämning.

Vid torplämningen, raä 275, kunde konstateras att där fanns fler husgrunder än tidigare var känt. Torpet Tall-Olles är troligen från 1800-talet. Två av de övriga odlingslämningarna har troligen också torpanknytning, Mosstorpet är sannolikt också från 1800-talet, medan Finnbacken kan ha etablerats på 1600-talet. Den tredje odlingslämningen tillhör Narvgården. Ledningsstolparna är planerade att placeras så att flera hamnar precis utanför kolningslämningarna men

hamnar däremot mitt i flera av odlingslämningarna.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Norrbärke 323:1	Dalarna	Dalarna	Norrbärke

AIS Nr
2005

År
1999

Namn/plats
Våbäck, Mora, Solberga, Sörbo

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kolningsgrop, kolbotten, gårdstomt, naturbildning med namn

Datering, period
yngre järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av en planerad ledningsdragning mellan Ockelbo och Hallsberg. Utredningen bestod av arkivstudier, kartanalys och specialinventering utmed tio av Länsstyrelsen avgränsade delsträckor. Det här aktuella utredningsområdet 6 var 6,6 km långt och huvuddelen av sträckan, 6 km var nydragning. Utredningssträckan går till allra största delen genom skogmark, l området finns ett stort antal kolningsgropar och kolbottnar. Dessutom passerar ledningen i närheten av gruv- och hyttområden vid Öster Silvberg, en fäbodlämning och en blästerugn.

Vid specialinventering notererades 13 lämningar, 7 kolbottnar, 3 kolningsgropar, en gårdstomt, en grop och en naturbildning. Naturbildningen raä 262 i Gustafs socken, gårdstomten raä 181 och två av kolningsgroparna + kolbotten?, raä 549 i St Tuna socken var registrerade sedan tidigare. Dessutom var flera av kolbottnarna markerade på ekonomiska kartan. En ledningsstolpe är planerad att placeras i direkt anslutning till den nyfunna kolningsgropen, vilket bör förhindras. Övriga stolpar är placerade så att de inte hamnar i direkt

anslutningt till någon lämning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 181:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 549:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Gustafs 262:1	Dalarna	Dalarna	Gustafs

AIS Nr
2131

År
1999

Namn/plats
Årby, Borlänge, Matsknutsgårdarna

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kolningslämningar, fäbodlämning

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av att Banverket planerar en ledningsdragning mellan Ockelbo och Hallsberg. Det aktuella utredningsområdet var uppdelat i tre mindre etapper, men sammanslaget 5,4 km långt, varav 1,4 km var nydragning. Utmed etapp 1 noterades två kolbottnar och utmed etapp 3 en kolbotten. Etapp 3 passerar dessutom mellan bebyggelselämningarna vid fäbodlämningen raä 761:1 och 2 i Stora Tuna.

Utredningssträckna går i kuperad skogsmark och passerar i närheten av flera fäbodlämningar och gruvhål. En ledningsstolpe är planerad att placeras mitt i en kolbotten, övriga kolbottnar berörs inte. Asplunds föbodar är idag beväxt med mycket tät slyvegetation, så fäbodmiljön är svår att uppleva.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 761:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 761:2	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2130

År
1999

Namn/plats
Nyby, Gylle, Lindan, Strandbro

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
gruvhål, skärpning, gårdstomter

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av att Banverket planerar en ledningsdragning mellan Ockelbo och Hallsberg. Det aktuella utredningsområdet är ca 12 km långt varav huvuddelen av sträckan, 10,5 km, är nydragning. Vid specialinventeringen noterades 5 lämningar. Gårdstomten (raä 808, Stora Tuna sn) och skärpningen var registrerade sedan tidigare. Till dem kommer ytterligare två gårdstomter och en gruvlämning.

Utredningssträckan går huvudsakligen genom ett flackt odlingsområde, i anslutning till utredningssträckan finns också hällristningsliknande bildningar, slaggförekomster, kolningsgropar och stenålderslokaler. Gårdstomterna har lagts in utifrån analys av 1600-talets geometriska jordebok. De två gårdar som är belagda i de äldsta skattelängderna är sannolikt medeltida.

En ledningsstolpe är planerad att placeras i anslutning till en av gårdstomterna och en stolpe planeras att stå nära raä 213 med älvkvarnsliknande bildningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 808:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 213:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2128

År
1999

Namn/plats
Tunavägen, kvarteret Järnåldern, Åselby

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Jessica Wennerlund

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period

Fynd

Beskrivning
I samband med utbyggnad av busshållplatser m.m längs Tunavägen i Åselby, gjordes en arkeologisk schaktövervakning av de fyra schakt som berörde grönytor (schakten i gatumark övervakades ej). I samtliga fyra schakt påträffades ett omrört sand- och molager. I lagret fanns ett antal rör- och kabelnedgrävningar. Inga äldre lämningar påträffades. Troligtvis har marken i schakten blivit omgrävd vid byggnation på 1950-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 424:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2119

År
1999

Namn/plats
Korsgården-Harmsarvet, Gamla Berget

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Agneta Burman

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, konstdike

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning inför utbyggnad av VA-system samt planerade kabelgrävning för el och tele i Harmsarvet, Korsgården och Gamla Berget, Falun. Arbetena berörde Harmsarvets gamla tomt (raä 241), Korsgårdens gamla tomter (raä 258), samt ett konstgjort dike kallat "Drottning Margaretas dike" (raä 72).

Området ligger ca 4 km väster om Falu centrum, mellan sjön Stora Vallan i söder och riksväg 293 i norr, och är bebyggt med fritidshus och villor som till större delen ligger i eller i anslutning till skogsmark. Orådet ingår i ett kulturlandskap som framför allt har präglats av den äldre kopparhanteringen.

Med hjälp av traktorgrävare grävdes huvudsakligen schakt i vägarna, men också in på tomter. I de schakt som placerats i vägarna iakttogs krossad slagg, grus och småsten som påförts som vägbeläggning. Därunder fanns morän. På vissa ställen fanns berg i dagen. I det schakt som grävdes genom Harmsarvets gårdsplan hade rikligt med slagg påförts. Under detta påträffades kulturlager i form av mörk, humös mo

med inslag av bl. a. kol och brända och obrända ben. I övrigt påträffades inga konstruktioner eller lager, förutom två sopgropar. Den ena syntes som en stenfylld grop i ett schakt vid den östra Korsgården ("Klingvallska Korsgården"). Den andra fanns i ett schakt, som grävdes genom en hage vid den västra Korsgården ("Johanssonska Korsgården"). Fynden bestod av enstaka fragment av yngre rödgods och ett fragment av en kritpipa. Fyndmaterialet pekar på en datering till nyare tid.

Vid schaktningsarbeten intill "Drottning Margaretas dike", noterades rikligt med slagg och skrotsten i schaktet strax söder om diket. I schaktet norr om diket fanns endast humös mö med lite sten. Diket kan delvis har fyllts igen med skrotsten och slagg i samband med att det fallit ur bruk. Inga fynd påträffades i eller i anslutning till diket, som enligt vissa forskare dateras till 1550-tal.

(samma beskrivning som AIS2118)

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Stora Kopparberg 72:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2117

År
1999

Namn/plats
Nedre Gruvriset

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
agrar lämning, odlingsytor

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av en planerad utbyggnad av riksväg 60 mellan Ornäs i Borlänge kommun och Tallen i Falu kommun. Området är en central del av Kopparbergslagen, en bygd vars förutsättning var kopparutvinningen ur Falu gruva. I den drygt 9 km långa vägsträckningen påträffades lämningar efter äldre bebyggelse och odling i de sedimentjordstäckta dalgångarna, medan färdvägar, kolbottnar m.m. låg på de mellanliggande barrskogstäkta höjdpartierna. Lämningarna är företrädesvis från nyare tid, men kan i vissa fall ha en äldre historia. Den nordligaste delen av utredningssträckan låg i Nedre Gruvriset i Stora Kopparbergs socken. Där påträffades odlingsytor i en sank sänka. Marken har under århundraden brukats som ängsmark, men några mindre och högre belägna partier kan ha odlats sedan medeltid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 198:2	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2118

År
1999

Namn/plats
Korsgården-Harmsarvet

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Agneta Burman

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, bytomt/gårdstomt

Datering, period
nyare tid

Fynd
brända och obrända ben, yngre rödgods, fragment av en kritpipa

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning inför utbyggnad av VA-system samt planerade kabelgrävning för el och tele i Harmsarvet, Korsgården och Gamla Berget, Falun. Arbetena berörde Harmsarvets gamla tomt (raä 241), Korsgårdens gamla tomter (raä 258), samt ett konstgjort dike kallat "Drottning Margaretas dike" (raä 72).

Området ligger ca 4 km väster om Falu centrum, mellan sjön Stora Vallan i söder och riksväg 293 i norr, och är bebyggt med fritidshus och villor som till större delen ligger i eller i anslutning till skogsmark. Orådet ingår i ett kulturlandskap som framför allt har präglats av den äldre kopparhanteringen.

Med hjälp av traktorgrävare grävdes huvudsakligen schakt i vägarna, men också in på tomter. I de schakt som placerats i vägarna iakttogs krossad slagg, grus och småsten som påförts som vägbeläggning. Därunder fanns morän. På vissa ställen fanns berg i dagen. I det schakt som grävdes genom Harmsarvets gårdsplan hade rikligt med slagg påförts. Under detta påträffades kulturlager i form av mörk, humös mo

med inslag av bl. a. kol och brända och obrända ben. I övrigt påträffades inga konstruktioner eller lager, förutom två sopgropar. Den ena syntes som en stenfylld grop i ett schakt vid den östra Korsgården ("Klingvallska Korsgården"). Den andra fanns i ett schakt, som grävdes genom en hage vid den västra Korsgården ("Johanssonska Korsgården"). Fynden bestod av enstaka fragment av yngre rödgods och ett fragment av en kritpipa. Fyndmaterialet pekar på en datering till nyare tid.

Vid schaktningsarbeten intill "Drottning Margaretas dike", noterades rikligt med slagg och skrotsten i schaktet strax söder om diket. I schaktet norr om diket fanns endast humös mö med lite sten. Diket kan delvis har fyllts igen med skrotsten och slagg i samband med att det fallit ur bruk. Inga fynd påträffades i eller i anslutning till diket, som enligt vissa forskare dateras till 1550-tal.

(samma beskrivning som AIS2119)

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 241:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 258:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
2115

År
1999

Namn/plats
Söpnarby, mfl.

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
boplats, bytomt/gårdstomt, slaggförekomst, järnframställningslämning, vägbank, fyndplats för avslag, fyndplats för stenyxa

Datering, period
stenålder, nyare tid

Fynd
ungsfragment, avslag

Beskrivning
Särskild utredning inför bygget av en gång- och cykelväg längs väg 800 mellan Kälarvet och Torsång. För sträckan Kälarvet-Alsbäck utreds fem alternativ, varav ett följer befintlig väg och de övriga går i åkermark norr om vägen. För resten av sträckan är planerna att cykelbana skall gå längs norra sidan av befintlig väg.

Området är rikt på fornlämningar, det finns lämningar av stenålderskaraktär men rikligast förekommande är lämningar från yngre järnålder. Gravar synliga ovan mark är sällsynta, slagglämningarna är istället desto fler. Byarna har i allmänhet medeltida belägg men är sannolikt namngivna redan under yngre järnålder. Byarna i utredningsområdet hade på 1600-talet en mycket likartad karaktär. De låg på rad längs Dalälvens norra strand. Gårdarna låg samlade på en bytomt vilken troligen var reglerad. Till varje by hörde två tegskiftade åkergärden vilka brukades i tvåsäde och där alla gårdarnas tegar låg i ägoblandning. Till varje by hörde också minst ett gemensamt tegskiftat ängsgärde, ibland flera samt ett antal mindre särhägnade åkrar och ängar.

Vägnätets orientering har två karaktäristiska drag. Längs nästan hela sträckan löpte en väg parallellt med älven, i åkermarken strax norr om bebyggelsen, väg har eventuellt saknats mellan Söpnarby och Nyckelby. Resterande vägar gick vinkelrätt mot älven, dvs. från bybebyggelsen vid älven mot utmarken och hade en viktig funktion som fägata. Vägen igenom Nyckelby hade dock regional betydelse.

Under fältinventeringen noterades 17 lokaler med kulturlämningar, varav åtta stycken sedan tidigare var registrerade i fornminnesregistret. Åtta järnframställningsplatser/slaggförekomster noterades liksom en boplats av stenålderskaraktär, tre fyndplatser för avslag, en fyndplats för en skafthålsyxa. Dessutom noterades två äldre vägbankar, en plats för sentida gårdstomter och två platser med kulturpåverkade lager.

Provgrävningen gjordes på 13 platser och då påträffades kulturpåverkade lager, anläggningsrester och fynd. Område A bedömdes innehålla rester av en järnframställningsplats och B bedömdes kunna utgöra rester av boplats- och/eller gårdslämningar från medeltid eller tidigare. I område I framkom ett mäktigt sotlager. De fynd och diffusa kol- och sotfläckar som påträffats i område E, H och L härrör möjligen från utplöjda boplats- eller/gårdslämningar. Inga bevarade anläggningar påträffades där, vilket dock inte utesluter att sådana kan förekomma utanför provgrävningsområdet.

(Endast ett av de berörda raä numren redovisas)

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Stora Tuna 110:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2132

År
1999

Namn/plats
Ängesgårdarna

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Agneta Burman

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
stenålder

Fynd
avslag av kvarts och asktuff, ett större stycke asktuff

Beskrivning
Med anledning av att Vägverket Region Mitt planerade att bygga en gång- och cykelväg längs väg 293 samt genomföra en uträtning av vägen, utfördes en arkeologisk förundersökning. Den planerade byggnationen skulle eventuellt komma att beröra raä 801, registrerad som en boplatslämning av stenålderskaraktär. Boplatsen var belägen i hagmark som sluttade svagt åt söder ned mot Vallmoraån.

Undersökningsområdet var beläget strax norr om vägen vid foten av en brant sydsluttning. Totalt grävdes åtta sökschakt med hjälp av traktorgrävare längs med vägen, i två av schakten påträffades fynd i form av avslag av kvarts och asktuff samt ett större stycke asktuff. Fynden låg i matjordslagret där det även förekom sentida fynd såsom yngre rödgods, porslin och järnföremål samt en fingerring av mässing. Inga bevarade kulturlager eller anläggningar påträffades. Troligen har de blivit bortplöjda. Eventuellt kan det finnas bevarade anläggningar under den nuvarande vägen. De sentida fynden bedömdes härröra främst från sent 1800- till tidigt 1900-tal.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 801:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
2109

År
1999

Namn/plats
Holen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Agneta Burman

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, bytomt/gårdstomt

Datering, period
nyare tid

Fynd
kritpipsfragment, spännesnål av järn, fajans, järnkniv

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av raä 419 med anledning av planerad tillbyggnad och dränering av bostadshus i Holen. Bakgrunden till undersökningen var att det 1959 påträffades delar av ett kranium och kistrester i samband med att en källare anlades under nordöstra delen av befintligt bostadshus. Vid den nu aktuella undersökningen grävdes två provschakt skiktvis ner till steril morän med grävmaskin. Framkomna lämningar handrensades och dokumenterades. Nordväst om befintligt bostadshus påträffades rester av en stengrund till en eller möjligen två byggnader med rester efter en murstock och en spis- eller ugnsanläggning. Byggnaden/-erna har daterats till 1700- 1800-tal. En sopgrop påträffades öster om bostadshuset, vilken innehöll slaktavfall och fynd som daterades till samma period som de äldre byggnadslämningarna. Några spår efter gravar påträffades ej. Av fynden kan nämnas kritpipsfragment, spännesnål av järn, fajans och en järnkniv.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Orsa 419:1	Dalarna	Dalarna	Orsa

AIS Nr
2145

År
1999

Namn/plats
Österbyn, Isala, Östansjö, Ön

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kolningslämning, bebyggelselämning, odlingslämning, fångstgrop, fäbodlämning, färdväg

Datering, period
stenålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av att Banverket planerat en ledningsdragning mellan Ockelbo och Hallsberg. Det nu aktuella Område 1 omfattar en ca 11,3 km lång sträcka varav 2,9 km är nydragning. Vid specialinventeringen noterades 15 lämningar. Av dessa var fångstgroparna raä 63, 64 och 299, fäbodlämningen raä 295 och färdväg raä 267 registrerade sedan tidigare. De övriga lämningarna bestod av 5 kolbottnar, 4 kojruiner och 2 odlingsrösen. Fångstgrop raä 64 fel utsatt på ekonomkartan.

Området består huvudsakligen av skogsmark som präglas av en intensiv kolningsverksamhet. Ledningssträckan skar genom ett område med ett flertal fångstgropar. Fångstgroparna ingår troligen i ett system med vilket det går att stänga även 2,2 km lång sträcka mellan Ågsberget och Ågsjön.

En stolpe är planerad att placeras strax norr om raä 63. Fångstgropen är redan skadad i sin nordvästra del, troligen av befintlig ledningsdragning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Svärdsjö 63:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 64:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 267:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 295:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 299:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö

AIS Nr
2075

År
1999

Namn/plats
Gröna Gatan, kvarteret Gäddan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Agneta Burman

Fornlämningskategori
kulturager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för fjärrvärme i Gröna gatan, kvarteret Gäddan i Hedemora stad. Ett 20 m långt, 1,5 m brett och 0,8-1,8 m djupt schakt grävdes närmast parkområdet i Grönagatans längdriktning, i schaktet fanns överst lager med sand, grus, krossat tegel, sten och lera påförda för en grusgång. På ett ställe observerades brandrester. Under de påförda lagren fanns matjord, troligtvis äldre åkerjord. Grusgången är antagligen anlagd tidigast i sent 1800-tal eller tidigt 1900-tal. Utifrån äldre kartmaterial kan matjorden/åkerjorden bedömas ha en äldsta
datering i åtminstone 1600-tal.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2071

År
1999

Namn/plats
Solvarbo, Österby, Dragsveden

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
plats med tradition, gårdstomt, järnframställningsplats

Datering, period
järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför planerad ledningsdragning mellan Ockelbo och Hallsberg. Utredningen bestod av arkivstudier, kartanalys och specialinventering utmed tio av Länsstyrelsen avgränsade delsträckor. Det här aktuella utredningsområde 5 var 3,6 km långt och gick parallellt med befintlig kraftledning i Grytnäs sn. Vid specialinventeringen noterades tre lämningar. En plats med tradition, raä 28, var registrerad sedan tidigare, en gårdstomt upptäcktes vid analys av 1600-talskartor, dessutom påträffades en järnframställningsplats av förhistorisk karaktär under inventeringsskedet.

Utredningssträckan går genom flack odlingsmark tvärs över Dalälvens dalgång. I närheten av ledningen finns också lämningar med anknytning till bergshantering samt ett par stenålderslokaler. Traditionen kring raä 28 säger att där ska ha legat en befäst gård, på denna plats har tidigare hittats en pil/spjutspets samt träkol i erosionshaket mot älven. Med tanke på att flera andra gårdstomter nära älven övergivits är det inte omöjligt att någon form av bebyggelse funnits på den aktuella platsen

även om det inte varit ett stenhus.

De aktuella lämningarna kommer inte att beröras av markarbeten i samband med kraftledningsbygget, däremot kommer stolpar att resas i deras närhet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Gustafs 28:1	Dalarna	Dalarna	Gustafs

AIS Nr
2090

År
1999

Namn/plats
Kvarnåker

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Agneta Burman

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, bytomt/gårdstomt, spisröse, källargrop, äldre åkermark

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik (glaserat rödgods)

Beskrivning
Arkeologisk utredning med inför anläggandet av en träningsbana för travhästar vid Kvarnåker i Järna socken. Det av utredningen berörda området var ca 40 ha stort och bevuxet med planterad tallskog, som ställvis hade avverkats. Det var också delvis iordninggjort för industritomter. I nordöst avgränsades den relativt flacka ytan av Riksväg 71 och i sydväst av en järnväg (Västerdalsbanan). I området fanns inga registrerade fornlämningar, men en äldre gårdsplats kunde lokaliseras med hjälp av en äldre karta. Gårdslämningen var belägen på en naturlig terass i undersökningsområdet sydöstra del, lämningen bestod av två intill varandra liggande spisrösen samt två källargropar, marken runt omkring var stenröjd. Inga ytterligare lämningar påträffades vid inventeringen, men på terrassen kan det finnas fler bosättningslämningar som ej är synliga ovan mark. En mindre provundersökning gjordes också vid vilken ett antal små sökschakt grävdes i området för den planerade travbanan med hjälp av traktorgrävare. I det schakt som grävdes strax norr om gårdslämningen iakttogs äldre åkermark i form av något humös gråfärgad mo med inslag av kol. Här påträffades ett fragment av yngre glaserat rödgods. I

övriga schakt påträffades inga lämningar. Gårdslämningen med tillhörande åkermark bedöms härröra från 1700-1800-tal.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Järna 150:1	Dalarna	Dalarna	Järna

AIS Nr
2086

År
1999

Namn/plats
Stjärnsund

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
industrilämning, valsverk, smedja, vattenkanal

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av VA-dragning till Smedjan i Stjärnsund genomfördes en arkeologisk schaktövervakning. Det drygt 50 m långa, ca 1,5 m breda och 2 m djupa schaktet gick igenom järnbrukslämningar, framförallt från perioden 1870-1930. Lämningarna bestod av grundmurar, slaggtegelfundament till maskiner och vällugn från ett valsverk, grundmurar till en smedja och industriavfall. Längst i väster påträffades äldre fyllnadslager med slagg, kol, sten samt en kallmurad stenrad som kan vara en rest efter en vattenkanal. Dessa lämningar var emellertid kraftigt störda av senare tiders verksamhet på platsen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Husby 121:1	Dalarna	Dalarna	Husby

AIS Nr
2085

År
1999

Namn/plats
Husby kyrka

Typ av undersökning
kyrkodokumentation

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Jessica Wennerlund

Fornlämningskategori
kyrka, likbod

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Vid den yttre renoveringen av Husby kyrka under hösten 1999 utfördes en murverksdokumentation av valda delar av det understa partiet av Husby kyrkas fasad, både över och under mark. De dokumenterade partierna var de där det syntes skillnader mellan yngre och äldre murverk, samt där det fanns byggnadsdetaljer som varit dolda av puts eller jord. De dokumenterade områdena var skarven mellan det äldre långhuset och det yngre koret, utbyggnaden av sakristian (lillkyrkan), samt en påträffad sydportal vid det före detta vapenhuset. Undersökningen visade att det äldre murverket var märkbart mer omsorgfullt gjort, med mer välavpassade stenar, medan det yngre murverket gav ett mer oordnat intryck.

Vid en tidigare undersökning hade man funnit ett vapenhus utanför södra långhuset. Nu påträffades en äldre igenmurad sydportal som varit i förbindelse med det före detta vapenhuset. Portalen var uppmurad av formtegel, varav ett var glaserat. Portalen liknade den tidigare påträffade västportalen. Sydportalen bör ha byggts under senmedeltid. Söder om sydportalen påträffades ett vällagt tegelgolv i det som tidigare

varit vapenhus.

Det grävdes även runt grunden på en mindre byggnad på kyrkogården, även kallad likboden, då det blivit sättningar i grunden. Då konstaterades det att byggnaden var hopbyggd med den tidigare, numera rivna kyrkogårdsmuren.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Husby 514:1	Dalarna	Dalarna	Husby

AIS Nr
2076

År
1999

Namn/plats
Åsagatan, kvarteret Eken

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Agneta Burman

Fornlämningskategori
kulturlager, påfört lager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av schaktningsarbeten för ledningsdragning för fjärrvärme i kvarteret Eken, utfördes en schaktövervakning. Arbetet berörde fornlämning 194, Hedemora stad. Syftet med undersökningen var att utröna fornlämningens bevarandegrad, karaktär och ålder. Vid besiktningstillfället hade ett 0,7-0,8 m djupt och 0,8-0,9 m brett schakt grävts inne på bakgården i kvarteret Eken. Schaktet vinklades sedan av för att ansluta till Åsgatan. I schaktet fanns fyllningsmassor bestående av sand, grus och sten blandat med enstaka tegelfragment. Inga anläggningar, konstruktioner eller kulturlager kunde iakttas.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
2062

År
2000

Namn/plats
Nysäl

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, gårdstomt, gropar

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i samband med den planerade ombyggnaden av en sträcka av väg 583 vid vägporten under järnvägen i Nysäl i Gagnefs socken. Inom det aktuella området finns en äldre gårdstomt registrerad som fornlämning 154, synlig som ett impedimet i åkern där ett hus stått fram till senare decennier. Gården utgör en del av Nysäls gamla bytomt. I området har tidigare påträffats en slipad mejsel av bergart samt en bit flinta vilket tyder på att området varit befolkat under sten/bronsålder.

Vid undersökningen togs 16 sökschakt upp jämt spridda över ytan. I schakten närmast den sentida huslämningen fanns några gropar som troligen hört samman med gården. Annat kan ha plöjts bort i den lösa sandjorden, i matjorden fanns mycket tegel, keramik och glas, som gav intryck att härröra ifrån tidsintervallet 1700-tal till långt in på 1900-talet. Ett bryne av oklar ålder påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Gagnef 154:1	Dalarna	Dalarna	Gagnef

AIS Nr
2073

År
2000

Namn/plats
kvarteret Falken, Rådstugränd

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kulturlager, husgrunder, avfallsgrop, vägyta, brandlager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaköervakning i samband med markarbeten för fjärrvärme i Rådstugränd. Schaktningen skedde i Rådstugränd från Fredsgatan och vidare in till bostadshuset på Falken 2. Schaktet i Rådstugränd var 50 m långt varav 40 m övervakades. På tomten Falken 2 grävdes ett ca 25 m långt schakt. Schakten var 0,6-1,2 m breda och 0,7-0,8 m djupa. Längs Fredsgatans sydöstra sidan syntes några 0,15x0,2 m stora stenar 0,3 m under nuvarande gatunivå. De torde vara rester av en äldre vägbeläggningen.

I Rådstugränd syntes den naturliga marken ca 0,6 m under nuvarande gatunivå. I schaktet framkom rester av två husgrunder, en avfallsgrop och några andra nedgrävningar, varav några sentida. Husgrunderna utgjorde resterna av den bebyggelse som funnits på tomterna Svalan 4 och 5. På Falken 2 var marken omgrävd på större delen av schaktet över gården och i portlidret, medan det närmast bostadshuset fanns ett område med orörd mark i botten. På sanden fanns ett trä- och ett kollager. Kollagret kan möjligen härröra från en stadsbrand.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
333

År
2000

Namn/plats
Falu gruva

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
industrilämning, metallframställningslämning, rost, deponier

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av schaktning för optokabel gjordes en schaktövervakning av en 280 m lång sträcka från Leksandsvägen ner i gruvområdet i söder. Ledningsschaktet grävdes omedelbart väster om en lokalväg. Fyllningen bestod huvudsakligen av i sen tid påfört industri- och gruvavfall i form av grus, krossad sten och slagg samt deponier från anrikningsverket, slamsand. Intill Leksandsvägen var ett c. 4 m långt parti från markytan och 0,5 m ner med finskiktat material, bestående av röd-gul-färgade sand- och mjäla-lager samt lite sten. Sannolikt bestod de finskiktade lagren av malm- och lerinfodringsrester. De tolkas som lämningar efter en rost från nyare tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 40:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2015

År
2000

Namn/plats
Gamla Berget

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
hyttområde, slaggvarp, fördämningsvall, bebyggelselämning, kallrost, kulturlager

Datering, period
medeltid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk undersökning av en del av ett hyttområde i Övre Gamla Berget, inför anläggandet av en gång- och cykelväg längs med väg 293. Undersökningsområdet var 60 meter långt och 7-10 meter brett. Ett överlagrande och upp till 2 meter tjockt lager med 1900-tals sopor schaktades bort. Det därunder liggande slaggvarpet maskinavbanades ner till konstruktionslager, eller där sådana inte fanns ner till slaggvarpets botten. Framkomna konstruktioner, kulturlager samt bottenyta handrensades, mättes in i höjd- och koordinatsystem och undersöktes. Det kunde konstateras att det fanns flera faser under hyttbackens historia. Äldst och mot botten framkom en del av en fördämningsvall, avfallslager/kulturlager, bebyggelselämningar av okänd funktion samt en kallrost med intilliggande depå med rostad malm. l nästa fas överlagrades området med kopparslagg och tre nya kallrostar anlades. Vid sidan av rostarna finns spår efter depåer med lera och kolstybbe. Ytterligare en fas är när rostarna överlagras med slagg och en hyttkammare uppförs på slaggvarpen. Även hyttkammaren rivs och överlagras med slagg och ett kollager som kan ha utgjort ett kolhus. Fynden begränsade sig till ett fåtal textil- och läderfragment. Innan

några dateringsanalyser hunnit utföras förmodar vi att hyttbackens faser ligger inom tidsspannet 1300-1600.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 31:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
2108

År
2000

Namn/plats
Kyrkby, Berget

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Jessica Wennerlund

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför ombyggnad av anslutningen av väg 991 till Riksväg 45, vid Berget i Orsa. Totalt grävdes 11 sökschakt inom den planerade exploateringsytan. Enligt Orsa kyrkbys storskifteskarta från 1876 fanns det åkrar och ängar på det område som utredningen innefattar. Endast i schakten i omedelbar närhet till den befintliga gården påträffades lämningar i form av fynd och en eventuell husgrund, samt sot- och kolfragment. Fynden var av 1800-1900-tals karaktär och bör komma från den befintliga bebyggelsen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Orsa

AIS Nr
2074

År
2000

Namn/plats
Gussarvsgatan, Callerholmsgatan, Åkargatan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Jessica Wennerlund

Fornlämningskategori
tidigare bortschaktade kulturlager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktningsövervakning vid ombyggnad av korsningen Gussarvsgatan -Callerholmsgatan till rondell. Undersökningsområdet låg inom fornlämning 194, Hedemora medeltida stadsområde, där det kan förväntas att kulturlager från medeltiden och framåt kan påträffas. Gussarvsgatan var en av infartsvägarna in i staden och strax norr om undersökningsområdet ska en stadstull ha funnits.

Schaktdjupet begränsades vanligen till 0,1-0,2 m, det vill säga att asfalt, gatsten och grästorv togs bort. Där schakten grävdes djupare (0,5-2 m), i nordöstra hörnet i korsningen samt vid dagvattenbrunnar, syntes inget av den ursprungliga markytan. Lagerföljden bestod här av påförda massor i form av ett halvmetertjockt gruslager över den naturliga underliggande sanden. Över gruslagret låg ett tjockt asfaltlager som lagts i flera lager. Ursprungligen var asfalten avgränsad från vägkanten/trottoaren med storgatssten. Den ursprungliga markytan med sannolika kulturlager har tydligen schaktats bort vid anläggandet av vägarna, varför ytterligare arkeologiska insatser inte är motiverade. Möjligtvis kan det finnas rester efter kulturlager och eventuella

byggnader inom den omgivande kvartersmarken.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
256

År
2000

Namn/plats
Stora Aspeboda, Olsbacka

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Lotta Sjögren

Fornlämningskategori
metallframställningsyta, dammanläggning, odlingsyta, röjningsröse

Datering, period
senmedeltid

Fynd

Beskrivning
l samband med schaktningar för avlopp för en enfamiljsfastighet i Olsbacka gjordes en arkeologisk övervakning. Ett 118 m långt ledningsschakt, ca 0,7 m brett och ca 1,4 m djupt, med två större tankgropar, grävdes från huset i norr, söderut i sydsluttning ner mot odlingsmark, strax väster om den s k Fläskkällaren, raä 44, och den förmodade medeltida gårdsplatsen Stora Aspeboda, raä 138. Längst i söder påträffades ett röjningsröse som sannolikt har med odling att göra. l södra delen av ledningsschaktet började slagg uppträda i schaktet. Ungefär mitt på ledningsschaktet upptäcktes en dammanläggning med två liggande parallella stockväggar i öst-västlig riktning. De översta stockvarven har dendrodaterats till omkring år 1470. Närmare huset i norr uppträdde en odlingsyta under slagg på ca 0,7-0,9 m djup. Inga fynd tillvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Aspeboda 46:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda
Aspeboda 138:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda

AIS Nr
2089

År
2000

Namn/plats
Gröveldalen

Typ av undersökning

Ansvarig organisation
Jämtarkeologi, Brunflo

Ansvarig person
Britta Wennstedt Edvinger

Fornlämningskategori
boplats, kåtatomt

Datering, period
nyare tid

Fynd
ben

Beskrivning
Interreg-projektet Samiska kulturmiljöer har under tre fältsäsonger registrerat spår efter äldre samisk kultur i Härjedalen och Dalarna på svensk sida och i Sör-Tröndelag och Hedmark på norsk sida. Fokus har varit på spår efter intensiv renskötsel, d.v.s. renskötsel som den praktiserades före 1900-talets modernisering och bofasthet. Som ett led i kunskapsuppbyggnaden har en lokal i Dalarna valts ut för en smärre, arkeologisk undersökning. Lokalen utgörs av en boplats med två gåetie-sijjieh (kåtatomter) vid en myr på östra sidan Grövlan. Läget antyder att det kan röra sig om en vinterboplats, och eftersom inga sådana tidigare registrerats i Dalarna är lokalen viktig för fortsatt arbete med samiska kulturmiljöer i länet. Det finns skriftliga källor som beskriver både fjäll- och skogssamisk bosättning i Dalarna, men materialet har inte beaktats vid kulturhistoriska inventeringar. Denna typ av bosättningar återfinns ofta i skogsmark, och i brist på (1) kännedom om platserna hos myndigheterna och (2) medföljande skydd enligt Kulturminneslagen löper de stor risk att utplånas i det moderna skogsbruket.

Syftet med undersökningen var i första hand att datera lokalen. En

preliminär datering av den ena kåtatomten kunde göras genom kvarvarande rester av klykstänger och resvirke. Den har utgjort en låavth-gåetie (tältkåta), sannolikt brukad under andra hälften av 1800-talet. Dendrokronologisk analys av materialet pågår. Den andra kåtatomten är belägen kant i kant med tältkåtatomten. Den har utgjorts av en derhvie-gåetie (torvkåta), men den saknar härd. Denna kåta har förstörts genom brand. Det är möjligt att torvkåtan använts för bostadsändamål och att man återanvänt härdstenarna i tältkåtatomten efter branden. Eldpåverkade stenar, kol och sot i kåtatomten kan delvis härröra från branden, men också från aernie-sijjie, härdens plats. Utöver bostadsändamål kunde en kåta användas för förvaring, torkning respektive rökning av kött och fisk samt som fähus för getter, tjiejhte-gåetie. Kåtorna är inte samtidiga. Om tältkåtan funnits på platsen när torvkåtan brann skulle den inte ha undgått lågorna. Prover är inlämnade för vedartsbestämning, osteologisk analys, makrofossilanalys och 14C-datering, men resultaten är inte klara när detta skrivs.

AIS Nr
2100

År
2000

Namn/plats
Vattnäs

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
agrar lämning, odlingsytor

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför en planerad husbyggnation på Legranäs vid Orsasjön, gjordes en begränsad arkeologisk utredning av en strandnära, nu beskogad, f.d. åker och ängsmark. Utredningen bestod av en mindre arkivsökning och sökschaktsgrävning. På och i närområdet kring Legranäs finns lämningar från stenåldern fram till nyare tid. Sannolikt uppfördes en fäbod under medeltiden. Odlingslämningarna uppvisar två faser: en uppodling under första hälften av 1800-talet med långsmala, dikade åkrar; och en äldre fas med insprängda oregelbundna ytor i ett större ängsområde. En rest av en hägnad och ett mindre sotlager som framkom i sökschakten kan troligen knytas till odlingsverksamheten på platsen under nyare tid. Några små och oregelbundna mörkfärgningar och enstaka skärvstenar kan däremot vara betydligt äldre.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
2129

År
2000

Namn/plats
Rågåker

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, avfallsgrop, dike

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad byggnation av planskild korsning mellan vägen Åselby - Järpbo och Dalabanan i Rågåker utfördes en arkeologisk utredning. Rågåkers bytomt är registrerad som raä 371 i Stora Tuna sn, och gårdstomt D berörs eventuellt av exploateringen.

Kartanalysen visade att Rågåkers bytomt låg öster om järnvägen inne i nuvarande villabebyggelse på 1600-talet och då sannolikt även under medeltid. På 1600-talet gick gränsen mellan inägomark och utmark ungefär där järnvägen går idag. Utmarken i väster torde ha odlats upp och gårdarna flyttats ut under 1700 -talet. Gården omedelbart väster om järnvägen tillkom efter 1800-talets mitt. Då det endast fanns öppen åkermark väster om järnvägen var en inventering meningsfull endast där. Inga lämningar framkom. Inom utredningsområdet togs 18 provschakt upp. I dessa fanns endast ett fåtal anläggningar som kunde knytas till gårdsbebyggelse och odling. Med anledning av utredningens resultat finns det ur arkeologisk synvinkel inget att invända mot något av de föreslagna vägsträckningarna.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 371:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
316

År
2000, 2001

Namn/plats
Hyttingsvägen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, bytomt

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning vid markarbeten för fjärrvärme- och VA-ledningar längs Hyttingsvägen i St. Tuna socken. l anslutning till en ej registrerad bytomt längs nuvarande Hyttingsvägen påträffades två mer eller mindre distinkta kollager som sannolikt kan kopplas till bytomten.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
317

År
2000, 2001

Namn/plats
Tunavägen sträckan Gylle - Romme

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, slaggförekomst, kommunikationslämning, hålväg, bebyggelselämning, bytomt/gårdstomt, diken

Datering, period
yngre järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning vid markarbeten för fjärrvärmeledningar i St. Tuna socken. Flertalet av det 40-tal påträffade anläggningarna utgjordes av olika former av främst sentida nedgrävningar som inte närmare gick att bedöma arkeologiskt. Några tolkades dock som stolphål och fossila diken. Åtminstone en äldre markyta påträffades vid Buskåker. Vid Kyrkskolan löpte ett anslutande schaktet tvärs igenom hålvägen (raä 150). Vid kyrkan löpte schaktet i nära anslutning till den eventuella platsen för en brandgrav (Raä 13). Vidare kunde en slaggförekomst (Raä 103) bekräftas i en av schaktväggarna och tydligare avgränsas, l anslutning till en ej registrerad bytomt längs nuvarande Hyttingsvägen, påträffades två mer eller mindre distinkt kollager som sannolikt kan kopplas till bytomten.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 103:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 150:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 389:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
285

År
2001

Namn/plats
Prästhyttan

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
hyttområde med slaggförekomst, husgrunder

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har gjorts i Prästhyttan med anledning av att en lantmäteriförättning för ny bro med tillhörande tillfartsvägar. Vägdragningen passerar ett hyttområde, raä 170 i Hedemora socken. En hytta finns belagd sedan 1400-talet, men lades troligen ner redan i slutet av 1500-talet. En hammare var sedan i bruk under 1600-talet. Den brann ner och en ny anlades först någon gång efter 1750 och kan sedan ha varit i bruk drygt hundra år. Hammaren och troligen även hyttan har legat väster om ån mellan fördämningsvallen och vägen, medan herrgården har legat på höjden i sydväst. Det finns detaljerade kartor över området först från 1800-talet. De visar viss bebyggelse i det aktuella vägområdet och den har främst haft knytning till smidesverksamheten. Vid provschaktningen fann vi inga spår av byggnader som med säkerhet kunde sägas vara äldre än 1800-talet. Vägen kommer dock att passera över resterna av en arbetarbostad och en järnbod uppförda omkring 1840.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 170:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
349

År
2001

Namn/plats
Strand

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Per Falkenström

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, bytomt

Datering, period

Fynd
fönsterglas, rödgodskeramik

Beskrivning
Vid schaktningsarbeten för avloppsledningar i Strand, Vika socken, påträffades arkeologiska lämningar från en bytomt i form av kulturlager med innehåll av fönsterglas och glaserat rödgods. Fynden dateras troligen till mitten av 1800-talet, möjligen till 1700-talet. Lämningarna påträffades intill bytomten raä 200:2, men ligger utanför det område som denna upptar enligt 1830-33 års storskifteskarta. Det är därför möjligt att de undersökta lämningarna hör till en annan period. Utöver dessa lämningar torde ett inom bytomten näraliggande kolstybblager höra samman med en lastageplats för kol. l de nordvästra respektive östra delarna av Strand framkom omgrävda lager med enstaka lämningar i form av kol, järn och tegel. Omkring raä 310 (fyndplats för slagen kvarts) påträffades inga fynd med anknytning till denna fornlämning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vika 200:2	Dalarna	Dalarna	Vika
Vika 310:1	Dalarna	Dalarna	Vika

AIS Nr
348

År
2001

Namn/plats
Lönnemossa

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Christoffer Samuelsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, hyttområde, kopparhyttor, slaggvarp

Datering, period
medeltid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av en ledningsdragning genom ett hyttområde med medeltida ursprung, genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning vid Lönnemossa.
Undersökningsområdet var beläget i starkt sluttande terräng. Den del av fornlämningen som berördes av schaktningen uppvisar en relativt okomplicerad lagerföljd, i huvudsak karaktäriserad av ett 0,10-0,30 m tjockt slagglager som överlagrade den naturliga moränen bestående av grus, sand och silt. På fyra punkter där anläggningar påträffades var lagerföljden mer komplex, med olika typer av sandlager i skiftande färg, från svavelgult till ockrarött, och mer eller mindre omfattande kollager. Dessa anläggningar tolkades som lämningar efter rostanläggningar, alternativt avfallslager från rostar eller ugnar. Samtliga anläggningar syntes som tydligt avgränsade lager i schaktväggen. Utbredningen av A1 och A2 kunde dock inte fastställas närmare då de skadats i samband med tidigare schaktningsarbeten. Av de båda anläggningarna bedömdes A1 vara äldst, då den i nordöst överlagrades av lager som i sin tur underlagrade A2. Tjockare slagglager längst i sydväst kunde kopplas till de fyllnadsmassor som påförts och den avsläntning som skett i samband

med anläggandet av på- och avfarter till Hedemoravägen (länsväg 266). Spridd förekomst av tegel noterades i övrigt i den sydvästra delen av schaktet, som där bildade ett kompakt lager längs en kortare sträcka.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vika 107:1	Dalarna	Dalarna	Vika

AIS Nr
347

År
2001

Namn/plats
Hesse

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Per Falkenström

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, bytomt

Datering, period

Fynd

Beskrivning
l samband med schaktövervakning i Hesse, Stora Tuna socken, framkom lämningar från en bytomt (raä 407). Inom större delen av undersökningsområdet grävdes schakten genom redan omrörda lager, här påträffades enstaka fragment av tegel, glas och rödgods i schaktkanterna. Intakta lagerföljd påträffades strax utanför bytomten så som den är avgränsad på ekonomiska kartan. Här iakttogs mycket kol tillika spår efter en nedgrävning, eventuellt en kolningsgrop, runtomkring anläggningen fanns en spridd förekomst av sot och kol. I samma område påträffades också tegel och enstaka järnbitar. Lämningarna spänner sannolikt över flera århundraden med en tyngdpunkt i 1800- och 1900-tal. Lämningarnas bakre kronologiska gräns kan inte fastställas.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 329:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 407:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
346

År
2001

Namn/plats
Yttre Svärdsjö

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
boplats, gravfält

Datering, period
yngre järnålder

Fynd
torshammarring, bjällra, pilspets, skära, broddar, glaspärlor, kamfragment m.m.

Beskrivning
Särskild arkeologisk undersökning inför anläggandet av en planskild korsning mellan riksväg 70 och lokalvägen mot Silvberg. I samband med undersökningen av järnframställningsplatsen i Yttre Svärdsjö (AiS 344) uppmärksammades att vägbygget exponerat förhistoriska anläggningar på en intilliggande markyta. Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet kontaktades och det bestämdes att ytan skulle undersökas.

Då matjorden redan var borttagen lades ett omfattande arbete på att rensa ytan för hand. Vid arbetet framkom närmare 300 anläggningar, bland annat 200 stolphål tillhörande minst fyra hus, fem grophus, syllstensavtryck, ett tiotal härdar och kokgropar. Ett av husen hade byggts med mycket rejäla stolpar, dels de parställda inne i huset men också väggstolparna. De bevarade groparna var meterdjupa och då huset måste ha brunnit fanns rester av stolparna kvar i stolphålen, i övre delen förkolnade och längre ner förmultnade. Huset var treskeppigt, 7 m brett och 17 m långt och hade konvexa långväggar. Djupet på övriga stolphål varierade. Ett annat treskeppigt hus var 14 m långt och 6 m brett och med närmast raka långväggar.

Vid sidan av boplatslämningar påträffades även tre (möjligen fyra) kantrännor till gravhögar. En av gravhögarna hade rester av två gravgömmor. Gravarna var c. 7, 10 och 11 m i diameter. Bland fynden kan nämnas en torshammaring, en bjällra, en pilspets, en skära, broddar, några glaspärlor, kamfragment m.m.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
345

År
2001

Namn/plats
Yttre Svärdsjö

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
yngre järnålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av järnåldersboplats föranledd av byggandet av en planskild korsning mellan riksväg 70 och lokalväg i Yttre Svärdsjö. Vid undersökningen påträffades ett trettiotal anläggningar varav ca hälften stolphål, dessutom framkom några härdar, kokgropar, rännor/diken och avtryck. Anläggningarna bildade inga tydbara mönster, området utgör sannolikt ytterkanten av det boplatsområde som ligger öster om riksvägen. Det kan också antas att det finns eller har funnits åtskilliga lämningar under vägbanken för dagens riksväg. Lämningarna torde i huvudsak vara från yngre järnålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
344

År
2001

Namn/plats
Yttre Svärdsjö

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, slaggvarp, kolningsgrop

Datering, period
yngre järnålder

Fynd
slagg, ugnsväggsfragment

Beskrivning
I samband med anläggandet en planskild korsning mellan riksväg 70 och byvägen i Svärdsjö uppmärksammades att där fanns ett område med slagg. Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet kontaktades och det beslöts att slagglämningen skulle undersökas. Lämningen bestod till största delen av rester av ett slaggvarp delvis överlagrat av matjord. Slaggvarpet innehöll slagg, främst delar av bottenskollor, samt en stor mängd ugnsväggsbitar och kol. l anslutning till slaggvarpet fanns två lerkoncentrationer, delvis rödbrända. De utgjorde sannolikt platsen för två blästerugnar, men själva ugnarna var sedan länge bortplöjda. l anslutning till järnframställningsplatsen fanns rester av två kolningsgropar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
343

År
2001

Namn/plats
Korsgården

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, husgrund

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
l samband med schaktning för bostadshus, garage och avloppsservice vid Korsgården (raä 258:7) gjordes en schaktövervakning. På område A avbanades torven till ett djup av 0,15 - 0,25 m. Där återfanns en oregelbunden stenrad och en bräda. De torde ha att göra med en stenförstärkt gång respektive en spång mellan det befintliga huset och källaren i tomtens sydvästra hörn, en föregångare till 1900-talets grusgång. Det intillliggande kulturliknande lagret utgör troligen rester utav en tidigare markyta. l område B där torven avbanades till ett djup utav 0,4 m återfanns enbart tegelfnas och annat avfall i matjorden. Området har brukats som potatisland under hela 1900-talet, varför eventuella lager i det avbanade skiktet torde vara rejält omrörda. l ledningsschaktets östra schaktvägg återfanns ett ca 4 m långt kulturlager. Det var troligen rester av en husgrund. Undersökningen visar att det är möjligt att den äldre gårdstomten skulle ha legat närmare vägen i öster än vad nuvarande avgränsning visar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 258:7	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
257

År
2001

Namn/plats
Smedsbo

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
röjningsrösen, brukningsväg

Datering, period
vikingatid, tidigmedeltid, högmedeltid

Fynd

Beskrivning
Inför en planerad gång- och cykelväg längs väg 293 mellan Smedsbo och Stråtenbo i Aspeboda socken utfördes en förundersökning av tre odlingsrösen med en brukningsväg i Smedsbo. Syftet var att undersöka lämningarnas ålder, den äldre markanvändningen samt om vidare undersökningar var motiverade. Förundersökningen bestod av sökschaktsgrävning. l flera av odlingsrösena i Smedsbo påträffades underliggande kol- och sotlager från äldre odlingsfaser och den föregripande röjningsfasen, l Smedsbo fanns ett öppet odlingslandskap under högmedeltid med framförallt kornåkrar. Trädvegetationen dominerades av tall och björk. Möjligen går odlingslandskapet tillbaka till yngre vikingatid, inga daterande lager hittades i eller under brukningsvägen. Inga ytterligare undersökningar föreslogs inför anläggandet av den aktuella gång- och cykelvägen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Aspeboda 169:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda
Aspeboda 169:2	Dalarna	Dalarna	Aspeboda
Aspeboda 169:3	Dalarna	Dalarna	Aspeboda
Aspeboda 170:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda

AIS Nr
301

År
2001

Namn/plats
Västberg

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Barbro Hårding

Fornlämningskategori
agrar lämning, röjningsrösen, stenvall, stenmur, röjda ytor

Datering, period
tidigmedeltid, högmedeltid, senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Ett område med 17 tätt liggande rösen hade nyupptäckts i skogsmark. Upptäckten väckte uppmärksamhet bland lokalbefolkningen och även media skrev om dem. Osäkerhet rådde både bland fackfolk och lokalbefolkning om vad rösena stod för. Med anledning av detta gjordes en begränsad undersökning för att klargöra funktion och datering. Undersökningen utfördes delvis som en publik visning på arkeologidagen 2001.

Rösena och en stenvall var rester efter en tidigmedeltida odling på ett område som tidigare varit utmark, l området fanns även diken, åkerytor och en stenmur som har tillkommit vid en nyodling som förmodligen har skett vid slutet av 1800-talet/ början av 1900-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rättvik 372:1	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr
268

År
2001

Namn/plats
Trotzgatan, Övre Åsen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Christoffer Samuelsson

Fornlämningskategori
broläggning, kulvert, kulturlager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning. l det drygt 200 m långa vatten/avloppslednings-schaktet påträffades en broläggning av liggande rundtimmer, som delvis överlagrade en dikesliknande fördjupning, och strax norr om denna liggande trävirke. l den nordligaste delen fanns en murad avloppskulvert i slaggsten. Kulverten är förmodligen ett minne från förra sekelskiftet, då Trumbäcken användes som avloppsdike. Längs en huvuddel av schaktets sträckning syntes ett svämlager i botten av schaktväggen, som troligtvis har sitt ursprung i Trumbäckens bottenlager. Därtill påträffades högre upp i lagerföljden äldre gatunivåer i form av tunna slagglager som överlagrade ett mer eller mindre kompakt utfyllnadslager av slagg.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
286

År
2001

Namn/plats
Lagmansgatan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
agrar lämning, odlingsjord

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av dragning av bredbandskabel gjorde Dalarnas museum en övervakning av en ca 40 m lång sträcka från Hökaregatan i nordväst utmed Lagmansgatans östra sida. Under grästorv och matjord låg ett påfört lager med siltmaterial. Därunder ett tunt, humöst lager utan några andra kännetecken. Möjligen är det ett äldre odlingslager, men det kan också vara ett kulturlager. På ca 0,4 m djup påträffades orörd jord. Inga fynd tillvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
295

År
2001

Namn/plats
Kråkberg, Bonäs

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Christoffer Samuelsson

Fornlämningskategori

Datering, period
stenålder, järnålder

Fynd
avslag (kvarts, kvartsitisk siltsten, kvartsitisk sandsten, asktuff), slagg

Beskrivning
Med anledning av att Mora Kommun färdigställer en fördjupad översiktsplan för Norra Kråkbergsstranden, norr om Mora centrum, utförde Dalarnas museum en arkeologisk utredning. Utredningsområdet omfattade ca 1,5 kvkm, mellan riksväg 70 och Orsasjön. Flera stenåldersboplatser är sedan tidigare kända i området och har påträffats frameroderade i strandbrinken. En slaggförekomst förekommer bl.a. också. Utredningen, som bestod av en fördjupad fornminnesinventering och provschaktsgrävning, syftade till att söka efter hittills okända lämningar, i huvudsak i anslutning till de äldre strandterrasser som finns utbildade längre upp i det sandiga, fossila flygsandfält som kännetecknar området.

Utredningen kunde påvisa fem nya boplatslämningar. Av dessa låg en nedanför den yngsta av strandterrasserna, på det nuvarande strandplanet. De övriga fyra påträffades på höjdryggar alldeles ovanför en äldre strandterrass, omkring 170 möh. Samtliga lämningar omfattade skärvsten. Vad gäller de två högre belägna påträffades även en mindre mängd avslag. Dessutom kunde en av de tidigare kända

strandboplatserna, Raä 396, kompletteras med fynd av slagg från järnframställning av förhistorisk typ.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mora 365:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 395:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 396:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 397:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 398:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 399:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 489:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 509:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 507:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 508:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 396:2	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 506:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 505:1	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
336

År
2001

Namn/plats
Gussarvsgatan, Borgargatan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Per Falkenström

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, färdväg

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Undersökning föranledd av schaktningsarbeten vid Gussarvsgatan/Borgargatan i Hedemora. Under Hemköpsparkeringen framkom ett osammanhängande sotigt lager som kan härröra från äldre bebyggelse. Sotlagrets ursprungliga sammanhang är dock mycket osäkert. Vid besiktningen av de djupare V A-schakten visade det sig att exploateringsområdet blivit genomgrävt vid tidigare schaktningsarbeten. l schakt 2, vid Winqvists gata, observerades ytterligare ett sotlager med tegel och glas. Utifrån glaset kunde sotlagret dateras till sen tid, sannolikt från 1900-talets första hälft. Det är dock inte nödvändigtvis samma lager som påträffades i det grunda schaktet genom Hemköpsparkeringen, l den nordvästra sektionen av schakt 2 iakttogs dessutom en nedgrävning som kan representera en äldre källarvåning, sannolikt från början av 1900-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
335

År
2001

Namn/plats
Torp

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Christoffer Samuelsson

Fornlämningskategori
agrar lämning, fossil åker, fyndplats

Datering, period
neolitikum, nyare tid

Fynd
kärna i dalaporfyr

Beskrivning
Med anledning av en planerad exploatering av tio tomter för fritidsbebyggelse utfördes en arkeologisk utredning vid Torp invid Dalälven. Genom arkivstudier erhölls en detaljerad bild av den historiska markanvändningen, som tillsammans med den fördjupade fornminnesinventeringen låg till grund för var sökschakten skulle placeras. Totalt utplacerades mindre 46 sökschakt, med en total längd av 152,5 m och en bredd av 1,5 m. Ett lösfynd av kärna i dalaporfyr påträffades i direkt anslutning till en äldre väg, men i övrigt förekom inga indikationer på fasta fornlämningar. Vid schaktning i den angränsande våtmarken har dock exploatören påträffat tre spetsade trästörar, placerade i trekant; eventuellt en del av en fiske- eller brygganläggning. Inom utredningsområdet förekommer också flera lämningar efter senare agrar verksamhet, såsom åkerhak och en förmodad kreatursstig i den södra delen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
	Dalarna	Dalarna	Folkärna

AIS Nr
334

År
2001

Namn/plats
Slaggatan, Trotzgatan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Per Falkenström

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
kritpipor, djurben, huggspån

Beskrivning
Vid schaktning för fjärrvärmeutbyggnad längs delar av Trotzgatan och Slaggatan framkom lämningar efter äldre bebyggelse samt flera äldre gatunivåer, l ett servisschakt vid Trotzgatan påträffades tre tunna lager med förmultnat trä, sannolikt golvrester från äldre byggnader. Utefter Trotzgatan var lagerföljden annorlunda med ett kulturlager och tre ställvis synliga humösa skikt. De senare representerar troligen äldre gatunivåer. Däremellan förekom huvudsakligen sand med inblandning av slagg. Förekomsterna av förmultnat trä härrör sannolikt från äldre bebyggelselämningar under olika perioder, troligen från 1600-talet och framåt.
Vid Slaggatan framkom också tecken på bebyggelse samt åtminstone två skilda kulturlager, l den norra delen, på 0,46 m djup, kunde man följa 13 m av kulturlagret och i detta påträffades kritpipsfragment. Cirka 10 m söder om detta framträdde ännu ett kulturlager i schaktbottnen på ca 0,8 m djup. l denna fyllning påträffades slaktben och huggspån. Även om schaktet inte grävdes ned till naturlig botten visar ett fynd av kritpipa att dessa lämningar sträcker sig tillbaka till 1700-talet, möjligen också 1600-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
350

År
2001

Namn/plats
Insjön

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metalframställningslämning, boplatslämning

Datering, period
järnålder

Fynd

Beskrivning
Med anledning av att Bergkvists Såg planerar att bygga en containerterminal och en anslutande väg utfördes en arkeologisk förundersökning. Undersökningen berörde Insjöns gamla stationsområde samt åkermark. Vid upptagning av provschakt i områdets västra del fanns det sparsamt med lämningar efter de vid inventeringen dokumenterade järnframställningsplatserna, främst enstaka, spridd slagg. Förekomst av anläggningar, främst nedgrävningar, under ploglagret indikerade dock verksamhet, troligen en bosättning, som kan vara från järnålder. l områdets östra del var marken avschaktad för järnvägsspåren. Endast en mycket begränsad åkeryta framkom men i övrigt påträffades inga spår av äldre lämningar, vilket betyder att det mesta torde vara bortschaktat.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ål 48:1	Dalarna	Dalarna	Ål
Ål 88:1	Dalarna	Dalarna	Ål
Ål 89:1	Dalarna	Dalarna	Ål
Ål 90:1	Dalarna	Dalarna	Ål

AIS Nr
332

År
2001

Namn/plats
Falu gruva

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
industrilämning, deponi

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av markarbeten för servicebyggnad vid Falu gruva gjordes en schaktövervakning. För husets grundplatta grävdes en 8 x 7 m stor yta med ett djup utav ca 0,5 m, för servicen grävdes två kortare schakt med ett djup utav knappt 2 m. l samtliga schakt bestod fyllningen av i sen tid påförda massor. Dessa bestod av slagg, grus, sand samt varpsten. Inga äldre lämningar påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
258

År
2001

Namn/plats
Stråtenbo

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Svanberg

Fornlämningskategori
fossil åker (terrasserad), slaggvarp, rost

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför en planerad gång och cykelväg längs väg 293 mellan Smedsbo och Stråtenbo i Aspeboda socken utfördes en förundersökning av en terrasserad odlingsyta och ett hyttområde (raä 25) i Stråtenbo. Förundersökningen genomfördes som sökschaktsgrävning. Den terrasserade odlingsytan i Stråtenbo anlades under senmedeltid i kanten av en myr. I närområdet odlades då främst korn på gödslade åkrar, men det förekom även vete och havre. Landskapet var relativt öppet och trädvegetationen dominerades av tall och björk. Under senmedeltid-början av nyare tid torrlades myren och för att därefter nyttjas som ängsmark. Myren var en del av Aspåns äldre sträckning, men Aspåns vatten leddes nu längre norrut för att bättre förse kopparhyttorna med vattenkraft. I södra delen av Stråtenbos hyttområde togs sökschakt upp genom ett större slaggvarp. Varpet började att deponeras på platsen under senmedeltid-början av nyare tid. I botten av varpen påträffades lämningar efter en rost från samma tid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Aspeboda 25:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda

AIS Nr
331

År
2001

Namn/plats
Östanfors

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Per Falkenström

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med dragning av fjärrvärme i stadsdelen Östanfors. Vid undersökningen observerades ett sammanhängande kulturlager utefter Utmelandsgränd. Kulturlagret innehöll bl a kritpipsskaft och yngre rödgods som kunde dateras till 1600-tal. Därutöver iakttogs flera äldre gatunivåer, bestående av humös sand under Gettorget. Åtminstone en av dessa nivåer verkade ansluta till kulturlagret längre österut. Följaktligen bör gatunivåerna vara från 1600-tal, möjligen även 1700-tal. Det konstaterades också att slaggen tunnades ut österut på åsen. l de schakt där sentida nedgrävningar ej har rört om de ursprungliga lagren låg slaggen direkt ovanpå naturlig morän. Inga fynd tillvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
299

År
2001, 2002

Namn/plats
Stolltorp, Stollberget

Typ av undersökning
antikvarisk kontroll

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, gruva, stoll

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Föreningen Väster Silvbergs vänner har öppnat och håller på att iordningställa västra stollen i Stollbergets gruvområde, raä 64 i Norrbärke socken. Dalarnas museum har utfört en antikvarisk kontroll av schaktningsarbetena vid två tillfällen under 2001 och 2002. Stollen är troligen gjord genom tillmakning på 1700-talet. Den har nu förlängts med en bockkonstuktion av trä. Den skrotstensvarp som behövde avlägsnas för att frilägga stollöppningen har nu lagts tillbaka.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Norrbärke 64:1	Dalarna	Dalarna	Norrbärke

AIS Nr
351

År
2002

Namn/plats
Karlsvik

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
agrar lämningt, stenmur, odlingsterrass, färdväg

Datering, period
vendeltid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i samband med utbyggnad av riksväg 50 mellan Ornäs och Tallen. Förundersökningen omfattade sex olika lokaler i byarna Dalsjö, Lilla Ornäs och Karlsvik. Odlingsområdet i Karlsvik, område 6, liggeri Liljans dalgång och bestod av fossil, igenväxande åkermark, en stenmur, en stenvall/mur, en möjlig fägata samt en färdväg. Den fossila åkermarken bestod av oregelbundna, stenfria, relativt plana ytor, kantade av grunda diken och hak samt ställvis terrasseringar och odlingsrösen, Syftet med förundersökningen var att analysera den historiska markanvändningen samt datera enskilda och ålderdomliga lämningar. Därtill skulle färdvägens roll klarläggas. Förundersökningen var upplagd på tre arbetsmoment: en analys av historiska kartor, en sökschaktsgrävning samt botaniska- och markkemiska analyser.

Redan i slutskedet av den äldre stenåldern kan man ana ett kulturlandskap i Karlsvik. Vid mitten av järnåldern, vendeltid, verkar betesdrift ha bedrivits i en omgivande sluten och medvetet gynnad björkskog med små, gödslade kornåkrar. Vid övergången mellan

medeltid och nyare tid bedrivs ett mer intensivt jordbruk på platsen och antagligen i ett betydligt öppnare landskap, även om ett extensivt cirkulationsjordbruk dominerar, Lindbruk. Det odlades främst korn, men även vete. Men trots odlingen användes området främst som hagmark i början av 1700-talet. Färdvägen var då en kombinerad väg och fägata, vilken förband byn Åkerns östra gård med byvägen i nordväst. Vägen är sannolikt dock betydligt äldre än den äldsta detajerade kartan från år 1705. Under 1700- och 1800-talets lopp utvidgades åkerarealen och hägnadssystemet lades delvis om och förtätades inom förundersökningsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Aspeboda 181:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda

AIS Nr
387

År
2002

Namn/plats
Lilla Ornäs

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
dammvall, färdväg

Datering, period
högmedeltid, senmedeltid

Fynd

Beskrivning
I samband med utbyggnad av riksväg 50 mellan Ornäs och Tallen utförde Dalarnas museum en arkeologisk förundersökning av sex olika lokaler i byarna Dalsjö, Lilla Ornäs och Karlsvik. I Lilla Ornäs omfattade förundersökningen fyra objekt: en möjlig medeltida gårdstomt, en fördämning samt två färdvägar. Det sydligaste objektet var västra delen av den möjliga medeltida gårdstomten. Hypotesen att det skall finnas en gårdstomt på platsen bottnar i observationen av en besynnerlig "hage" som ritats ut på en 1690-talskarta, på gränsen mellan inägo- och utmarken. Några spår av äldre gårdslämningar hittades inte i sökschakten. Det är dock möjligt att en medeltida bebyggelse kan ha legat längre åt öster, utanför vägområdet.

Ca 500 m längre åt norr undersöktes en liten rest av en fördämning av Långmyren. Den är markerad på en karta från 1690-talet då Stora Ornäs hade rätt till vattenkraften för kvarndrift. Sökschakt genom vallen visade att den vara anlagd på 1300- eller 1400-talet som en enkel jordvall med utnyttjande av naturliga stenblock. Sannolikt var den även ursprungligen avsedd för kvarndrift.

Strax öster om fördämningen och norr därom löpte två äldre, kilometerlånga färdvägar från centrala Aspeboda i NV ner mot Stora Ornäs (raä 215/216 Torsång sn), respektive Tomnäs (raä 218 Torsång sn). Vägarna var endast delvis bevarade, men kan beläggas på de äldsta geometriska kartorna från 1600- och 1700-talet. Vägarna ingår i ett finmaskigt vägnät runt Kopparberget och representerar sannolikt mycket gamla enskilt ägda vägar som löper mellan enskilda bergsmansgårdar och den allmänna landsvägen mellan Kopparberget och Stora Tuna/Torsång.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Torsång 213:1	Dalarna	Dalarna	Torsång
Torsång 214:1	Dalarna	Dalarna	Torsång
Torsång 215:1	Dalarna	Dalarna	Torsång
Torsång 216:1	Dalarna	Dalarna	Torsång
Torsång 218:1	Dalarna	Dalarna	Torsång

AIS Nr
277

År
2002

Namn/plats
Gruvan Konstmästaregården

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, gruvområde, slagglager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid området norr om Stora Stöten - Falu gruva, raä 109, med anledning av markarbete för spillvattenledning mellan ställverket och Konstmästaregården. De lager som blottades i schakten är troligen i sen tid påförda lager bestående av slagg, grus och vittrad malm. l östra delen av schaktet fanns rester av två hopsintrade slagglager, som kan vara äldre. I övrigt påträffades inga spår av äldre lager eller konstruktioner. Schaktet grävdes inte ner till naturlig mark, schaktdjupet var ca 0,7 - 1,8 m.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
278

År
2002

Namn/plats
Falu Gruva

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, skrotstensvarp

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Stiftelsen Stora Kopparberget anlägger en utsiktsplats på Falu gruvas södra sida. Det innebär schaktning för gångbana, trappor och plattform. Området ligger inom gruv- och hyttområdet raä 109. Schaktningarna utfördes under våren 2002 och övervakandes av Dalarnas museum. Höjden utgörs av en skrotstensvarp och i samband med de aktuella schaktningarna syntes inga spår av anläggningar förutom en recent koja.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 96:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
269

År
2002

Namn/plats
centrala Falun

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
stadslager, väglämningar

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbete för fjärrvärme i centrala Falun. Schaktens djup varierade mellan 0,9 -1,5 m. Vid besiktning påträffades i allmänhet påförda slagg- och gruslager i schakten. På många ställen var lagren omgrävda i samband med tidigare markingrepp, men ofta kunde tydliga lagerbegränsningar följas. Tunna lager med närmast hopsintrad eller mycket kompakt slagg kan representera tidigare vägnivåer. Sådana lager påträffades bl.a. i schakten vid Kung Magnigatan och Köpmansgränd. Tydliga kulturlager med humös sand och trärester påträffades i schakten vid Hyttgatan, Nybrogatan och Köpmansgränd. Dessa lager representerar troligen äldre byggnadsfaser invid de aktuella gatorna. Inga fynd tillvaratogs. Påpekas bör att endast ett fåtal av schakten var grävda ner i naturlig mark, därför kan lämningar fortfarande finnas under nuvarande schaktnivå.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
315

År
2002

Namn/plats
Norr Amsberg

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
boplats, metallframställningslämning

Datering, period
stenålder, järnålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med att en luftledning för el drogs från Leksandsvägen ner till en sommarstuga vid Dalälven. Övervakningen begränsades till ett stolphål strax söder om stenåldersboplats raä 544 och norr om slaggförekomst raä 547, samt av ett stolphål ca 75 meter öster därom. l de små groparna påträffades inga boplats- eller järnframställningslämningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 544:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 547:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
314

År
2002

Namn/plats
Söpnarby, Skomsarby, Fjäkelmyra, Kälarvet, Torsång

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, koluvier, vägbank

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför ombyggnad av väg 800 mellan Kälarvet och Torsång. Vid undersökningen grävdes 60 schakt, 3-16 m långa, 1,3 m breda och 0,2-1,4 m djupa. Att många schakt fick grävas ovanligt djupt berodde på att åkerjorden erroderat nedför sluttningen. Vid järnframställningsplatsen raä 670 (omr 5) framkom relativt rikligt med slagg och ugnsväggsbitar i åkerjorden men inga anläggningar i det aktuella området. Vid raä 111 hade vägen tidigare gått något längre norrut och den gamla vägbanken fanns kvar under åkerjorden. Lämningarna efter järnframställningen lär finnas norr om denna och berörs inte av aktuellt arbetsföretag. Vid Yttre Skomsarby, Fjäkelmyra och Kälarvet fanns otydliga spår av äldre verksamhet i form av sotfläckar och enstaka slagg och ugnsväggsbitar men inget som föranleder ytterligare undersökning inom aktuellt område. l Övre Skomsarby fanns ett dyigt lager under matjoden, troligen rester av älvens översvämningar. Dessa lager samt de flertalet lager åkermark som genom erosion pålagrats genom åren kan innehålla värdefulla spår av odling som kan kopplas till bebyggelsen söder om vägen. Vid raä 291 hittades inga spår av konstruktioner, boplatsen bedöms vara helt

bortplöjd.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 111:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 291:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 670:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
282

År
2002

Namn/plats
Stora Grubbo

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Med anledning av schaktning för elkabel, gjordes en arkeologisk schaktövervakning av en c. 140 meter lång ledningssträcka vid en sedan tidigare känd stenåldersboplats öster om Vansjön i Stora Grubbo. Under det maskinavbanade matjordslagret låg fin silt. Förutom en liten nedgrävning, innehållande bränd mjäla och kol, påträffades inga lämningar som kan sättas i samband med en stenåldersbosättning. Marken har under lång tid brukats som åkermark, varför bortodlingsgraden sannolikt varit stor.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Folkärna 164:1	Dalarna	Dalarna	Folkärna

AIS Nr
310

År
2002

Namn/plats
Korsgården

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, nedgrävning/källargrop, odlingsterrass, härd/kokgrop

Datering, period
yngre bronsålder, vikingatid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbete för nedläggning av VA-ledning i Korsgården och Korsarvet, Stora Kopparbergs socken. Inom exploateringsområdet finns talrika lämningar av äldre odling och bebyggelse med ursprung i sen vikingatid och tidig medeltid. Vid schaktningsarbetet inspekterades 2125 meter av schaktets längd. I allmänhet var schaktbredden till 1,2 m, djupet varierade mellan 0,1 - 1,5 m och berget gick i dagen på ett flertal ställen. Den opåverkade moränen fanns mellan 0,1-0,6 m under dagens marknivå. Troliga bebyggelselämningar från tiden efter 1650 hittades vid korsningen Labbarvsvägen - Lomstigen i form av en källargrop(?) fylld med "skräp" som tegel, keramik, sten m.m. Invid denna nedgrävning hittades även en härd/kokgrop(?) som 14C-daterats till tiden kring 600 f.Kr, d.v.s. yngre bronsålder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 209:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 451:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
300

År
2002

Namn/plats
Orsa Kyrkby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Bo Käck

Fornlämningskategori
metallframställningslämning

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför planerad byggnation i Orsa Kyrkby. Den aktuella exploateringsytan angränsar mot ett område med slaggförekomster i nordöst (raä 14, Orsa sn). Två schakt grävdes på platsen, 12x6 respektive 5x1,5 m stora. Matjordslagret var mellan 0,2-0,25 m tjockt och därunder fanns naturlig mark i form av småstenig morän. Vid förundersökningen påträffades modernt skräp i den undre delen av matjordslagret. Några äldre lager eller konstruktioner hittades emellertid inte. Inte heller kunde någon slagg iakttas i schakten, varför raä 14 fortfarande får anses ligga intakt.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Orsa 14:1	Dalarna	Dalarna	Orsa

AIS Nr
330

År
2002

Namn/plats
Loka, Rot

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
odlingsyta, färdväg, täkt

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av en planerad ombyggnad av Riksväg 70 mellan Rotälven och Kuntmått, utfördes en arkeologisk utredning inom en drygt kilometerlång och 30 meter bred korridor inom delsträckan Rotälven-Loka. Utredningen, som bestod av arkivstudier och en specialinventering, visade på odlingsytor, äldre landsväg och takter från Nyare tid. Ingen av lämningarna bedömdes som fast fornlämning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
	Dalarna	Dalarna	Älvdalen

AIS Nr
261

År
2002

Namn/plats
Betaren, Domnarvet, Järnvägaren, Kallvalsare

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
En arkeologisk utredning har utförts i Mjälga i Borlänge inför en planerad exploatering. Undersökningen utfördes genom arkivstudier, kartanalys samt provgrävning. Utredningsområdet har utgjort en central del av Mjälgas inägomarker. Bytomten (raä 187) angränsar till utredningsområdet i öster. Det äldsta kända skriftliga belägget för Mjälga by är från 1325. Under 1500-talet nämns tre bönder i Mjälga som skatteskyldiga. Vid sökschaktning framkom lämningar och fynd som kan härledas till nittonhundratalet och den yngre bebyggelse som har stått här. l den nordöstra kanten av området framkom en del lämningar av äldre karaktär som troligen ligger i anslutning till bytomten närmare älven.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 187:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
322

År
2002

Namn/plats
Insjön

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
järnframställningsplatser, kolningslämningar, smideslämningar, boplatser, gårdstomter

Datering, period
yngre järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför bygget av en ny trafikplats i anslutning till riksväg 70 i Insjön. Området innefattade också utbyggnadsplaner för Tomoku Hus och Bergkvists såg och kopplas till detaljplanearbetet som görs över området. De delar av området som inte redan utgör industrimark eller bebyggelse brukas till del som åker, andra delar nyttjas som parkmark och området längst i söder som skogsmark.

Kartanalysen har innefattat berörda delar av byarna Tunsta, Övre Heden, Holen och Sätra. Den bygger främst på storskifteskartor från 1810-talet, första gången området karterades mer noggrant. Större delen av området brukades då som åker, endast en mindre del i söder utgjorde skogsmark. Utifrån kartanalysen kunde vi dra slutsatsen att det var i norra delen av området vi hade den längsta brukningskontinuiteten. Det stämmer också väl överens med den bild de sedan tidigare registrerade fornlämningarna ger. Kartorna indikerar att flera gravar antagligen var kvar vid storskiftet, att bebyggelsen flyttat under århundradena och att storskiftets bygränser helt bryter den gamla gärdesstrukturen.

Den fördjupade fornminnesinventerineng koncentrerades till de öppna odlingsytorna, men även till park och skogsmark. Sjutton nya lämningar noterades. De flesta låg i området längs Timmervägen i anslutning till Tomoku Hus. Där framkom främst järnframställningsplatser, bo- och gårdsplatser. I skogsområdet i söder fanns sedan tidigare ett antal kolningsgropar registrerat. Inga ytterligare lämningar upptäcktes där och vägen har planerats så att inga gropar kommer att beröras. Provgropar grävdes i de ytor som inte kunde inventeras, dvs. främst i gräsvall i anslutning till Timmervägen och Tomoku Hus. Sammanlagt grävdes 122 mindre gropar och i 17 av dem framkom spår av bebyggelse eller järnframställning.

Sammantaget visar utredningen att det i området öster om Tomoku Hus, mellan sjöstranden och järnvägen finns ett komplext område med fornlämningar. Det fanns registrerade lämningar där redan tidigare men detta arbete har förstärkt bilden och visat att den är mer komplex. Det ger också en vink om vad som kan dölja sig, alternativt har funnits, på industritomterna, lämningar som schaktats bort utan ordentlig dokumentation.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Ål 11:1	Dalarna	Dalarna	Ål
Ål 44:1	Dalarna	Dalarna	Ål
Ål 45:1	Dalarna	Dalarna	Ål
Ål 47:1	Dalarna	Dalarna	Ål

AIS Nr
259

År
2002

Namn/plats
Stråtenbo

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas Museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
metallframställningslämning (rost)

Datering, period
medeltid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av markarbete för nedläggning av elkabel längs med delar av väg 909 mot Kavelmora, Stråtenbo, i Aspeboda socken, utfördes en arkeologisk schaktövervakning. Det aktuella arbetsområdet ligger cirka en mil väster om Falun inom ett tidigare hyttområde, raä 25. Idag vittnar ett stort men ändå delvis bortschaktat slaggvarpsområde om den verksamhet som en gång bedrivits på platsen. l det aktuella ledningsschaktet påträffades sju lämningar av vad som förmodas vara rostar, främst kallrostar. Prover från två anläggningar har C14-daterats till medeltid.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Aspeboda 25:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda

AIS Nr
381

År
2002

Namn/plats
Dalsjö

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
stenmur

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i samband med utbyggnad av riksväg 50 mellan Ornäs och Tallen. Förundersökningen omfattade sex olika lokaler i byarna Dalsjö, Lilla Ornäs och Karlsvik. Odlingslämningar i Dalsjö, område 1, bestod av några odlingsytor samt en stenmur uppförd i skalmur. Förundersökningen var upplagd i två arbetsmoment, en analys av historiska kartor och en sökschaktsgrävning. Odlingslämningarna visade sig ha en relativt ung ålder. Området brukades på 1600-talet som ängsmark. Ängsmarken skiftades i början av 1800-talet och större delen av området odlades upp. Det är möjligt att muren uppfördes i den östra gränsen mellan äng och åker efter 1820-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 838:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
309

År
2002, 2003

Namn/plats
Gruvrisbacken

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, kulturlager, stenmur

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för VA-ledning vid Gruvrisbacken, Stora Kopparbergs socken. Gruvrisbacken tillhör bergsmansbygden kring Falu gruva och utgör ett av de områden som odlades upp under äldre medeltid, l området finns talrika odlingslämningar som rösen, stenmurar och terrasseringar. Vid tidigare undersökningar i närområdet har äldre odlingslämningar daterats till mitten av 1200-talet och slutet av 1300-talet. Historiska kartöverlägg visar att det fanns nio gårdar vid Gruvrisbacken under 1700-talet, varav sex stycken låg inom det aktuella exploateringsområdet.

Det aktuella schaktet var sammanlagt 495 m långt, bredden hölls kring 2,6 m och djupet varierade mellan 1,4-2,0 m. Grässvålen samt matjordslagret därunder var i regel kring 0,2-0,35 m tjockt. Underlaget bestod av sandig morän. Schaktet drogs över åkermark och bytomter, stenrösen och murar undveks i möjligaste mån. Under schaktövervakningen iakttogs två partier med kulturpåverkade lager, en större nedgrävning och en modern nedgrävning/källare.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 224:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
318

År
2003

Namn/plats
Nordanö, Kampbacken

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
begravningsplats för hästar

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten inför nedläggandet av elkabel vid Kampbacken, Nordanö, Torsångs socken. Exploateringsområdet ligger delvis inom raä 52, vilket enligt traditionen motsvarar en begravningsplats för hästar i äldre tid. Det besiktade schaktet var 120 m långt och sträckte sig i en halvcirkel runt den moränholme som utgör raä 52. Schaktet var 0,4 m brett och 0,4 m djupt. Matjordslagret var 0,2 m tjockt i större delen av schaktet. Under matjorden fanns ljusbeige mo. Därtill grävdes också ett mindre schakt intill ett av husen uppe på moränholmen. Inga äldre lämningar eller lager påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Torsång 52:1	Dalarna	Dalarna	Torsång

AIS Nr
323

År
2003

Namn/plats
Övre Heden, Tunsta

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, boplats

Datering, period
yngre järnålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för fjärrvärme i Insjön. Schaktet var ca 370 m långt och 3,5 till 4 m brett. Äldre lämningar påträffades i anslutning till Timmervägen, delar av järnframställningsplatsen raä 11 berörs också av arbetet. På Timmervägens västra sida påträffades ett tiotal troliga anläggningar, bl.a. en härdrest och spår av en gärdesgård. På östra sidan hittades drygt 10 anläggningar varav minst två sannolikt är stolphål för takbärande stolpar i hus, en härd och en kolningsgrop. l östra delen av schaktet var det redan grävt för VA och vid den schaktningen har de uppenbarligen schaktat i delar av järnframställningsplatsen raä 11 utan någon antikvarisk övervakning eller dokumentation. Spår av järnframställningsplatsen i form av lager med slagg- och ugnsväggsbitar syntes längs en knappt 40 m lång sträcka. Både boplatslämningarna och järnframställningsplatsen sträcker sig över en betydligt större yta än den nu undersökta.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ål 11:1	Dalarna	Dalarna	Ål

AIS Nr
293

År
2003

Namn/plats
Noret, Orsandbaden

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period
stenålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning av markarbeten intill stenåldersboplatsen Orsand. Markarbetena berörde i huvudsak påförda massor. I norra delen av undersökningsområdet påträffades dock äldre jordlager med fynd av skärvsten 0,5 m under dagens marknivå. Skärvstensförekomsten hör förmodligen ihop med stenåldersboplatsen, som i så fall täcker en betydligt större yta än den som är markerad i fornminnesregistret.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Leksand 31:1	Dalarna	Dalarna	Leksand

AIS Nr
287

År
2003

Namn/plats
Stora Torget

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
utfyllnadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd
kritpipor, stengodsskärvor, tegelfragment och järnskrot

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med anläggandet av en ny handikapparkering invid rådhuset på Stora torget i Hedemora. Arbetsområdet ligger inom Hedemora medeltida stad (raä 194). Schaktet var 4,0 x 8,7 m stort och 0,4 m djupt, l schaktet kunde ett påfört lager bestående av ren sand iakttas i de övre 0,3 - 0,4 m. Därunder fanns ytterligare ett påfört sandlager. Detta lager var emellertid kulturpåverkat och innehöll bl.a. kritpipor, stengodsskärvor, tegelfragment och järnskrot. Inga fynd tillvaratogs. Schaktet grävdes inte ner i opåverkad mark, varför äldre kulturlager och anläggningar fortfarande kan finnas under det aktuella schaktdjupet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
292

År
2003

Namn/plats
Kyrkudden

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
gårdstomt/bytomt, husgrunder, kulturlager, slaggkoncentration, agrar lämning

Datering, period
järnålder?, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning inför anläggandet av en ny promenadväg längs stranden vid Kyrkudden. Inom exploateringsområdet fanns tre kända fornlämningar sedan tidigare, raä 47, 48 och 906 vilka motsvarar en trolig husgrund, en smideslämning med slaggförekomst respektive plats med bebyggelselämningar och slaggförekomst.

Exploateringsytan delades upp på två områden. Vid område 1, nära Prostgårdsbryggan, undersöktes en 52 m lång sträcka väster om den befintliga gång/cykelvägen. Bredden hölls kring 4 m och djupet varierade mellan 0,25-0,6 m. Grässvålen och matjordslagret var kring 0,1-0,25 m tjockt. Därunder fanns ljus brunbeige sand. Schaktet grävdes inte ner i naturlig mark. l schaktet påträffades tre husgrunder. Husgrundernas läge stämmer relativt väl överens med storskifteskartan över området där sex mindre hus finns dokumenterade nere vid älvstranden. Med tanke på husgrundernas utseende och innehåll har bedömningen gjorts att husen inte är äldre än 1650-tal. Efter diskussion med exploatören flyttades själva vägbanan någon meter mot söder,

varigenom två av husgrunderna kunde bevaras i slänten omedelbart norr om promenadvägen. Område 2 var beläget kring en stor ravin ca 220 m norr om Hildasholm. l område 2 iakttogs en slaggkoncentrarion, spår av äldre matjordslager samt en gammal markhorisont.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Leksand 48:1	Dalarna	Dalarna	Leksand

AIS Nr
320

År
2003

Namn/plats
Sandviken

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
kommunikationslämning? sjömärke?

Datering, period
nyare tid?

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad småhusbyggnation utfördes en arkeologisk utredning av några stensättningsliknande lämningar på Skutudden hösten 2003. Två sökschakt togs upp genom de förmodade gravanläggningarna. Inga spår efter gravläggning kunde observeras. Den större av de två lämningarna var dock delvis ihopkastad av människohand. Möjligen är det ett sjömärke för sjöfarten på Runn, alternativt är stenhopningen spår efter eldstäder från nyare tid? Övriga formationer var naturliga bildningar i den steniga moränen. Inga fynd tillvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vika 104:1	Dalarna	Dalarna	Vika

AIS Nr
311

År
2003

Namn/plats
Landa

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
gårdstomt/bytomt, bebyggelselämning, boplats

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband markarbeten för en ny vattenledning genom Landa by, Stora Skedvi socken. Ledningssträckningen berörde en delvis övergiven bytomt med medeltida ursprung, raä 189. Schaktet var mellan 0,7-1,1 m brett och 1,8 m djupt och drogs såväl längs en väg som över gårdstomter. Den arkeologiskt besiktade schaktlängden uppgick till 148 m. Underlaget bestod av mo/mjäla. l schaktet framkom tre stora nedgrävningar med okänd funktion, två källare samt sju stolphål. De framkomna lämningarna dokumenterades och fotograferades. Av stolphålsfyllningarna att döma kan stolphålen vara av varierande ålder, möjligen är några förhistoriska. Källarnas ålder är svårbestämbara då inget daterande hittades i dem.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Skedvi 189:1	Dalarna	Dalarna	Stora Skedvi

AIS Nr
288

År
2003

Namn/plats
Hedemora stadskärna

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
påförda lager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med ledningsarbeten i Hedemora gamla stadsområde. Den besiktade schaktlängden uppgick till ca 710 m, schaktbredden varierade mellan 0,7 och 1,6 m. och djupet låg mellan 0,6 och 0,8 m. Naturlig mark nåddes endast i den norra delen av exploateringsområdet. Den orörda marken bestod av stenigt åsmaterial upp mot Åsgatan och mjäla ner mot Långgatan. De flesta sträckorna drogs längs vägar i redan befintliga ledningsschakt. Där påträffades påförda grus- och sandlager som fungerat som bärlager till vägarna. Många områden var dessutom omgrävda i modern tid, bl.a. på grund av korsande ledningar. Bitvis kunde äldre gatunivåer konstateras i form av asfaltlager eller kullersten. Inga säkra äldre lager eller konstruktioner påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
324

År
2003

Namn/plats
Nedre Heden

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Benedict Alexander

Fornlämningskategori
hålväg, vägbank, tjärdal

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk undersökning föranledd av att Claes Ohlson AB ska bygga ut sina lagerlokaler söder om Insjön. Undersökningen berörde raä 75, ett hålvägssystem som är sammanlagt 700 meter långt och består av 8 hålvägar. Hålvägssystemet karterades med totalstation och en kompletterande och utförligare beskrivning än den som som finns i fornminnesregistret. Tre schakt grävdes i vägbanken för att se om konstruktioner och daterbart material kunde påträffas. De tegelfragment som framkom i botten av schakt 2 antyder att vägbanken troligen är av ett sentida datum. Hålvägssystemet ger dock intrycket av vara betydligt äldre. l samband med karteringen av hålvägssystemet påträffades en tjärdal och en hålvägssträcka som inte var registrerad sedan tidigare. Tjärdalen gav ett ålderdomligt intryck. En väg i hålvägens sträckning finns markerad på flera kartor från början av 1800-talet. l anknytning till hålvägssystemet ligger raä 66, plats med tradition. Lämningen utgörs av Stråtbäckens ravin som kopplas till sägner och spökerier.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ål 75:1	Dalarna	Dalarna	Ål

AIS Nr
303

År
2003

Namn/plats
Gärdebyn

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Benedict Alexander

Fornlämningskategori
agrar lämning, dike

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av anläggande av ny trafikplats i Gärdebyn, korsningen riksväg 70 och 80, utfördes en arkeologisk utredning.
Utredningsområdet var på cirka 2,6 hektar och låg i en västsluttning ner mot Siljan, och har i historisk tid varit en del av Gärdebyns inägomark. Totalt undersöktes 52 schakt (140 löpmeter) med grävmaskin. l större delen av utredningsområdet hade olika typer av markplaneringar gjorts i modern tid, norra delen var dock till större delen helt opåverkad, l schakt 9 framkom ett täckdike samt en nedgrävning under ett äldre matjordslager. Nedgrävningen kunde ej bestämmas till sin funktion och ålder, men var liten och utan något sammanhang varför den lämnades utan vidare åtgärder.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr
304

År
2003

Namn/plats
Nyhyttan, Stensjön

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, dammvall, slaggområde

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i hyttområde raä 6 i Nyhyttan, Silvbergs socken, föranlett av att det södra utskovet i dammvallen skulle fyllas igen. Hyttområdet är sannolikt medeltida och har samband med brytningen i Öster Silvbergs gruva. Hyttan lades ner på 1600-talet och sedan dess har vattenkraften främst nyttjats för kvarnverksamhet. Dammvallen är förmodligen gammal, men fördämningen har enligt kartmaterialet sett lite olika ut under århundradena, så ytterligare spår av vallar bör finnas ute i sjön. Det aktuella utskovet var gjutet i betong och vattenflödet fortsatte i en stenlagd kanal förbi platsen för en tidigare snickerifabrik. När betongfundamentet tagits bort syntes att dammvallen förutom sten och jord även var uppbyggd av slagg. En bräda och en stock som stack ut indikerar att delar av vallen förmodligen byggts om under senare århundraden.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Silvberg 6:1	Dalarna	Dalarna	Silvberg

AIS Nr
358

År
2003

Namn/plats
Kyrkbys Smedjelag, By Kyrkby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, slaggvarp

Datering, period
senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
I samband med schaktning för tillbyggnad av bostadshus inom hyttområde, raä 14 i By socken, utfördes en schaktövervakning. En ca 250 kvadratmeter stor yta NV-Ö om huset hade tagits upp genom äldre slaggvarp. Varpet var 0,5-2,6 meter djupt och bestod huvudsakligen av skiktad hyttslagg, brun till glasigt blågrå. Inga konstruktioner framkom. Ett dateringsprov togs i botten av varpet och C14-analysen visade att varpet började deponeras på platsen någon gång under perioden 1480-1630. Den äldsta kända historiska källan om hyttdrift vid Årängsån är från år 1572. Eftersom den aktuella platsen ligger en bit uppströms den kända hyttplatsen bör det inte ha varit det äldsta varpet och således kan hyttdriften på platsen vara äldre.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
By 14:1	Dalarna	Dalarna	By

AIS Nr
308

År
2003

Namn/plats
Österå

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
hyttområde

Datering, period
nyare tid

Fynd
slagg

Beskrivning
Med anledning av schaktning för elkabel i Österå vid fornlämning nr 135, hyttområde, gjordes en schaktövervakning. Schakten följde vägkanten på dess sydvästra sida samt en liten sträcka på dess nordöstra sida där en anslutningskabel drogs. Schaktövervakningen började cirka 84 meter sydöst om infarten till bystugan och sträckte sig cirka 300 meter åt västnordväst. Det mesta som kunde observeras i schakten kunde härledas till fyllning och bärlager för vägkroppen men en del av slaggen hörde troligen till slaggvarpen. Sträckan i anslutning till vattentuben övervakades inte då vägkroppen såg ut att vara uppfylld med flera meter. När schaktet närmade sig ån skulle museet kontaktas för övervakning av den sista sträckan. Ingen kontakt etablerades och den återstående sträckan av cirka 180 meter grävdes utan arkeologisk övervakning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 135:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 261:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
313

År
2003

Namn/plats
Dalsjö

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
agrar lämning, dike

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför planerad utbyggnad av Ornäs skola i Dalsjö, Stora Tuna socken. Trakten kring Borlänge med Tunaslätten och Ornäs-Torsång utgör ett centralt förhistoriskt och medeltida bosättningsområde med riklig förekomst av fornlämningar. Det planerade exploateringsområdet berör ett område som bedömdes kunna innehålla fornlämningar utöver de i omgivningen redan kända och registrerade. Utredningen innefattade arkivstudier, kartanalys och sökschaktsgrävning. Kartanalysen visade att exploateringsytan under 1600-talet bestod av ängsmark, medan storskifteskartan från 1824-1828 visar att större delen av området då användes till åkermark. Detta innebär att området odlades upp i relativt sen tid. Sammanlagt grävdes 210 sökschakt. Matjorden var mellan 0,2-0,5 m tjock och den naturliga marken därunder bestod av mjäla. Inga lämningar med äldre datering hittades i provgroparna.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
302

År
2003

Namn/plats
Nedre Gärdsjö

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
gårdstomt/bytomt, bebyggelselämning

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av utbyggnad av vatten- och avloppsnätet genom Nedre Gärdsjö och fram till Ingels, Rättvik kommun, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning. Övervakningen inriktades på att finna äldre bebyggelselämningar inom området för det tidiga 1800-talets täta radby. Sammanlagt undersöktes en sträcka på 600 m. Schaktbredden låg i huvudsak på 1,6 m. Schaktdjupet varierade mellan 0,2-0,65 m. Matjordslagret var i regel 0,2-0,3 m tjockt. Den opåverkade marken bestod bitvis av sand och bitvis av stenig morän. På ett par ställen fanns den steniga åsen direkt under matjorden.

Det framkom en hel del bebyggelselämningar och kulturlager, innehållet i kulturlagren pekar mot dateringar kring 1800-/1900-tal, möjligen med enstaka nedslag i 1600- och 1700-tal. Fynd av reduktionsslagg av förhistorisk typ i ett av schakten i södra delen av byn tillsammans med ett tidigare fynd i byn av en pilspets från yngre järnåldern pekar dock mot en kontinuerlig bosättning långt tillbaka. De förhistoriska och medeltida gårdarna låg möjligen på åkerplatån ovanför den nuvarande bykärnan.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rättvik 141:1	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr
274

År
2003

Namn/plats
Myntgatan, Dalkarlsgränd

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
stadslager, syllsten

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för fjärrvärme vid Dalkarlsgränd och Myntgatan i Falu stad. I Dalkarlsgränd framkom endast påförda lager av grus och slagg. På den sydvästra sidan av Myntgatan påträffades däremot ett kulturpåverkat lager samt möjliga syllstenar i schaktet. Lämningarna var tyvärr svårt sargade av tidigare markarbeten varför tolkningen blir något osäker.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
354

År
2003

Namn/plats
Yttre Medväga

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
agrar lämning, dikessystem, väg

Datering, period
yngre järnålder, tidig medeltid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk undersökning inför bostadbygge i Yttre Medväga. Undersökningen omfattade gamla odlingsstrukturer under mark, i form av två dikessystem från skilda tider. Då äldre odlingsspår tidigare varit svåra att upptäcka i området anses de äldre dikena ha stort vetenskapligt värde för vidare kunskap om Tunabygdens tillkomst och utveckling.

Den aktuella undersökningen omfattade avbaning av en större yta samt dokumentation och snittning av
dikena. Dessutom samlades prover för C14-datering, kemisk-, pollen- och makrofossilanalys in. Material ur de
äldsta dikena har daterats till vendeltid, vikingatid- tidig medeltid. Vidare undersöktes den vägbank som skar genom området i nord-sydlig riktning. På vägens östra sida fanns ett djupt dike längs med vägsträckningen. Enligt geometriska kartan fanns ett dike/väg på platsen redan under 1640-talet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
262

År
2003

Namn/plats
Kvarnsveden, Nordanbäck

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
fossil åker

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerade markarbeten vid Kvarnsvedens pappersbruk genomfördes en förundersökning invid Nordanbäcks bytomt. Kartanalys har visat att undersökningsområdet åtminstone sedan mitten av 1600-talet utgjorde en central del av Nordanbäcks åkergärden, strax väster om gårdarna. Rakt genom förundersökningsområdet löpte en hägnad väg/fägata i öst-västlig riktning. l de 58 sökschakten framkom talrika lämningar efter 1900-talsbebyggelse, främst småindustrier. Därutöver framkom ett dikessystem, av fyllningen att döma har dikena varit i bruk under 1800- och 1900-talet. Medeltida eller förhistoriska lämningar påträffades ej inom undersökningsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 220:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
263

År
2003

Namn/plats
Kvarnsveden

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, brunn, kolningsgrop, djurgrav

Datering, period

Fynd
yngre rödgodskeramik, murtegel, fajans

Beskrivning
Med anledning av anläggande av en parkeringsplats utfördes en arkeologisk undersökning. På var sida om en NV-SO löpande mindre ravin (i sen tid igenfylld), banades matjorden av på sammanlagt en drygt halv hektar. Två gårdsplatser lokaliserades omedelbart öster om ravinen. Dessa finns belagda på den äldsta kartan över byn Nordanbäck från 1645. De lämningar som påträffades var syllstensgrunder, källargropar, vattenbrunn, smidesgrop, tunna kulturlager samt några stolp- och störhål. Av fynden att döma (yngre rödgods, murtegel, fajans etc.) är gårdsplatserna anlagda tidigast mot slutet av 1500-talet.

Öster om gårdsplatserna fanns spår efter kolning, som i samband förundersökningen 14C-daterats till 1000-talet. En kolningsgrop var kvadratisk med rundade hörn och 2, 5 meters sida. Den har varit nedgrävd ca 0,5 meter under markytan och har haft en relativt plan botten. l östra delen fanns också en härd som daterats till 1300-tal, samt en hästgrav. Hästen som var i storlek som en halvstor ponny, var lagd på sidan med indragna ben i nord-sydlig riktning. Hästskorna är av en senmedeltida typ.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 220:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
264

År
2003

Namn/plats
Kvarnsveden

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt

Datering, period
yngre järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad exploatering vid södra delen av Kvarnsvedens industriområde utförde Dalarnas museum en arkeologisk utredning som inkluderade arkivstudier, kartanalys och provschaktsgrävning. Kartanalysen visade att området redan under mitten av 1600-talet utgjorde en central del av Nordanåkers inägomarker. Inom exploateringsområdet låg även de två gårdslägen som finns omnämnda i 1550 års jordebok och inritade på 1640-talets geometriska karta, raä nr 210 och 211.

Provschaktsgrävningen visade att den södra och västra ytan inom exploateringsområdet var fri från äldre lämningar. Den nordöstra delen av området gick inte att undersöka då ytan har täckts av flera meter tjocka lager med avfall från pappersbruket. l den östra delen av exploateringsområdet påträffades bebyggelselämningar med såväl äldre karaktär som yngre. Ett antal syllstensavtryck och mindre nedgrävningar kan representera rester av byns tidiga bebyggelse. l ett av schakten påträffades ett hörn av något som kan vara en smedja, med stora mängder smidesslagg och skällor tillsammans med kolrik sand och

tegelfragment.

Vid sidan av lämningar från nyare tid påträffades två stolphålsliknande nedgrävningar och en skärvstenshärd. Då dessa anläggningar inte innehöll tegel kan de representera en äldre fas, möjligen är det lämningar från en bebyggelse som var föregångare till de 1550/1600-tals gårdar som är kända från Nordanåker.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Borlänge 210:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge
Borlänge 211:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
265

År
2003

Namn/plats
Hönsarvet

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, del av gravanläggning?

Datering, period
yngre järnålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför anläggandet av bostadshusbebyggelse vid Hönsarvet, Borlänge. Enligt kartor från 1640-talet låg Nedre Hönsarvets gamla bytomt precis nordväst om det aktuella exploateringsområdet. Den aktuella ytan användes då liksom idag till åkermark, underlaget utgörs av sand och mjäla. Sammanlagt grävdes 138 schakt (0,25-0,9 m djupa) jämnt spridda över ytan.

l områdets västra del påträffades äldre lämningar av gravkaraktär, i form av dikesliknande lämningar fyllda med humös sand, en mindre mängd kol samt enstaka brända ben. l områdets sydöstra del påträffades en härdbotten med okänd datering, och inom ett mindre område i nordväst iakttogs äldre odlingshorisonter i matjorden i flera schakt.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 226:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge
Borlänge 226:2	Dalarna	Dalarna	Borlänge
Borlänge 226:3	Dalarna	Dalarna	Borlänge
Borlänge 227:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
270

År
2003

Namn/plats
Herrhyttan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Magnus och Eva-Lena Johansson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, slagg-, grus- och kulturlager, stockkonstruktion

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inom Östanfors hyttområde (raä 65) och Faluns gamla stadsområde (raä 68) med anledning av husbygge. Två schakt grävdes inom området för det planerade huset, 3,5 x 2,0 respektive 5,7 x 2,0 m stora och 2,6 m djupa. De påförda slagglagren var ca 2,0 m tjocka och i stort sett homogena. Den naturliga leran fanns ca 2,55 - 2,6 m under dagens markyta. Mellan slaggen och den orörda leran fanns flera påförda och kulturpåverkade lager innehållande grus, sand och framför allt trärester som pinnar, kvistar, spån och näver. Lagren kan representera en tidig bebyggelsefas längs Faluån. l schakt 2 fanns spår av hyttverksamheten i området i form av påförda avfallslager med eldpåverkad hyttsten i slaggen. Mot botten av schakt 2 hittades även två stockar samt två större stenar i en konstruktion med okänd funktion. Stenarna och stockarna var lagda i sand. En av stockarna togs in för att datering. Inga övriga fynd tillvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 65:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
271

År
2003

Namn/plats
Trotzgatan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
påförd slagg, sand och gruslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervkning föranledd av markarbeten för fjärrvärme i Falu stad. Det aktuella schaktet var 150 m långt och sträckte sig från korsningen Trotzgatan - Moragatan och vidare mot norr, över Kalle Hermans torg. Schaktet grävdes på den östra sidan om vägen och torget. Vid besiktningen var sandbädd och rör lagda i schaktets botten, vilket gjorde att endast de övre 0,5 m av schaktet gick att undersöka. Från Moragatan och vidare ca 50 m mot norr fanns påförda slagglager under vägen, därefter iakttogs påförda grus och sandlager i schaktväggarna. Inga äldre kulturlager eller konstruktioner observerades. Schaktet grävdes inte ner i naturlig mark, varför lämningar fortfarande kan finnas under det aktuella schaktdjupet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
325

År
2003

Namn/plats
Övre Heden, Insjön

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
grav, metallframställningslämning

Datering, period
yngre järnålder

Fynd
slagg, ugnsväggfragment

Beskrivning
l samband med utbyggnad av fjärrvärmenätet i Insjön gjordes en arkeologisk undersökning vid Övre Heden. Schaktet sträckte sig från Tomokohus över åkermarken österut till Björkvägen. Vid den inledande schaktövervakningen påträffades ett trettiotal anläggningsliknande lämningar. Vid den nu aktuella undersökningen framkom en kokgropsliknande anläggning, en härdrest, spår av en gärdesgård och flera stenavtryck i den västra delen av undersökningsområdet. På den östra delen framkom delar av en ränna runt en gravhög, en stenpackning, tre stolphål och rester av några härdar. Gravhögen bör ha varit minst 9 m i diameter. I fjärrvärmeschaktet genom järnframställningsplatsen raä 11 framkom stora mängder slagg och ugnsväggsbitar. Där fanns också resterna av två blästerugnar anlagda i östsluttningen ner mot en liten, numera igenfylld tjärn.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ål 11:1	Dalarna	Dalarna	Ål
Ål 280:1	Dalarna	Dalarna	Ål

AIS Nr
273

År
2003

Namn/plats
Åkanten

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
påförda slagg, kol och lerlager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med anläggandet av en ny transformatorstation i kvarteret Åkanten, Falu stad. Det aktuella exploateringsområdet ligger på östra sidan om Faluån. Enligt Skarins karta över Falun från 1886 fanns två hus vid ån på platsen för exploateringen. Där transformatorstationen skulle uppföras grävdes en 7x10 m stor yta ner till 0,65 m djup. Inom ytan grävdes ytterligare två mindre gropar ner till 1,1-1,25 m djup, dock inte ner i naturlig mark. l schaktväggarna iakttogs endast påförda ler-, kol- och slagglager med relativt modernt innehåll. Därtill grävdes två långschakt om ca 100 m, i vardera riktning från platsen för transformatorstationen. Det östra långschaktet grävdes endast genom omgrävda lager i ett tidigare kabelschakt. Det västra långschaktet grävdes utan antikvarisk övervakning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
294

År
2003

Namn/plats
Kyrkan, Ishallen

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori

Datering, period

Fynd
brända ben

Beskrivning
Inför en planerad dagvattenledning för den nya ishallen i Leksands kommun utfördes en arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning. Dagvattenledningen ska gå västerut från den nya ishallen ner till Siljan. Vid undersökningen avbanades en 211 meter lång sträcka (ca 3000 m2) i sydvästsluttande åkermark samt en ravin med öppning åt väster. Bredden på schaktet varierade mellan 5 och 19 meter. Matjordslagret var vanligtvis 0,2-0,3 meter tjockt, i ravinen var det upp till 1 meter tjockt. Under matjorden kom den naturliga, opåverkade marken i form av sand.

I den östra halvan av schaktet påträffades ett tiotal nedgrävningar och sex stolphål. I en del av nedgrävningarna påträffades skärvsten, skörbrända stenar och förhistoriskt slagg. l alla nedgrävningar fanns det rikligt med kol och sot. I en av groparna påträffades också kraftigt brända benfragment i ett kollager och i underliggande lager bränt trä. Nedgrävningarna var svårtolkade, men en del av dem kan ha varit kolningsgropar och eventuellt någon härd. Stolphålen dök alla upp i den östra änden av schaktet. Två, eventuellt tre, av dem hade stolpkanaler

och tre av stolphålen hade sten i fyllningen. I två av stolphålen påträffades brända frön.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Leksand

AIS Nr
279

År
2003

Namn/plats
Falun, Hyttgården, Stora Enso Research

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
industrilämning, slaggvarp

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av fjärrvärmedragning mellan Hanröleden i väster och Stora Enso Research, strax väster om Faluån, utfördes en arkeologisk schaktövervakning. Schaktet var ca 300 meter långt, 2,5-3,5 meter brett och 1,5-3,0 meter djupt. Schaktet innehöll sentida fyllnadsmaterial, främst kopparslagg, men även svavelkisbränder, kulsinter och sand/grusfyllningar. Ledningsschaktet nådde aldrig det djup där äldre lager och konstruktioner kan förväntas uppträda, ej heller naturlig mark.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
326

År
2003

Namn/plats
Övre Heden, Holen

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning

Datering, period
yngre järnålder

Fynd

Beskrivning
Med anledning av utbyggnad av fjärrvärmenätet i Insjön övervakade Dalarnas museum en ca 590 m lång sträcka. Ett schakt grävdes österut längs Björkvägen fram till Åhléns väg för att sedan ansluta till skolan. Ett andra grävdes söderut längs cykelbanan från Björkvägen till strax nedanför Timotejvägen. Schaktningen var en fortsättning på tidigare fjärrvärmeschakning, och gjordes öster om markeringen för raä 11. Det visade sig dock att järnframställningsplatsen i fornminnesregistret har en för snäv avgränsning åt sydost. Schaktet längs Björkvägen grävdes färdigt på en gång, dvs ca 1.3 m djupt, innan det besiktigades, medan schaktningen söderut skedd i två omgångar. Först togs matjorden bort, så att vi hade möjlighet att dokumetera anläggningarna i plan och att delvis gräva ut dem för hand, därefter grävdes det ner till fastställt djup. l schakten framkom en härd, en smidesgrop, en kolningsgrop och flera mindre nedgrävningar. De låg alla i närheten av raä 11 och hör sannolikt ihop med järnframställningsplatsen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ål 11:1	Dalarna	Dalarna	Ål

AIS Nr
375

År
2003

Namn/plats
Hildasholm

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
nedgrävning

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning inför anläggandet av en japansk park strax norr om Hildasholm, Leksand. Sammanlagt matjordsavbanades en ca. 2700 kvm stor yta på en SV sluttande åkeryta invid älven. Matjordslagret var ca 0,5 m tjock och därunder fanns den naturliga, opåverkade marken i form av sand. På ett fertal ställen hade kol och äldre odlingsjord samlats i naturliga svackor i marken och syntes som oregelbundna färgningar omgivna av ett tydligt blekjordslager. Möjligen kan kolen höra till den första röjningen och uppodlingen av området. I exploateringsytans NO del fanns indikationer på mänsklig aktivitet i form av en mindre nedgrävning fylld med rödbränd sand samt en kolrik nedgrävning innehållande mycket slagg. Möjligen visar de båda anläggningarna på en intilliggande bosättning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Leksand

AIS Nr
280

År
2003

Namn/plats
Falu Gruva Världsarvshus

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, lager med skrotsten, huggspån m.m., husgrund

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför anläggande av Världsarvshuset vid Falu Koppargruva. Under dagens markyta finns flera meter påförda lager ovanpå den ursprungliga mossen. Syftet var att undersöka hur dessa lager var påförda och om där fanns några anläggningar. Vi skulle också ta prover ur myren för kompletterade datering av gruvans äldsta historia. Vi grävde två gropar, en i var ände av det planerade huset. Groparna grävdes ca 5 m djupa och gick ner igenom torven. Omedelbart ovanpå torven låg ett lager med en hel del bearbetat trä. Däröver fanns ett flertal lager med mer eller mindre mineralrik skrotsten varvat med lager innehållande huggspån och annat trä. l östra schaktet syntes i övre delen rester av en husgrund. Då husgrunden innehöll slaggtegel bör den inte vara äldre än drygt hundra år. Förutom prover i mossen togs en hel del trä tillvara för dendrodatering.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
272

År
2003

Namn/plats
Stora Torget, Åsgatan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Benedict Alexander

Fornlämningskategori
stadslager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med dragning av fjärrvärme i norra delen av Stora Toget, mellan Åsagatan och kommunalhuset. Schaktet var 70 meter långt, 2,5 meter brett och vanligtvis 1,1 meter djupt. Sannolikt har samtliga lager under kullerstenbeläggning och asfalt, innehållande sand, slagg och grus, påförts i sen tid. Naturlig moränlera dök upp på 0,85-1,1 meters djup under Stora Torget, l Åsgatan kom det naturliga åsmaterialet på 0,6-0,7 meters djup. Inga fynd påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
283

År
2003

Namn/plats
Tyskgården, Bensåsen

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Benedict Alexander

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt, husgrund

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av schaktning för kabeldragning i Bensåsen utfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning vid Bensåsen bytomt. Schaktet var 270 meter långt, 0,5 meter brett och 0,3-0,6 meter djupt och passerade genom centrala delen av Bensåsen. I södra delen av schaktet påträffades rester efter en husgrund som förmodligen anlagts mellan slutet av 1600-talet och början av 1800-talet. Huvuddelen av fynden från husgrunden kan dateras till 1800-tal/tidigt 1900-tal. En del av materialet har troligen deponerats på platsen efter det att huset revs. Förutom bytomten och dess bebyggelselämningar finns odlingsrösen och stenmurar inom området.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Garpenberg 277:1	Dalarna	Dalarna	Garpenberg

AIS Nr
312

År
2003, 2004

Namn/plats
Murbo

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
bebyggelselämning, hålväg, husgrund, bytomt/gårdstomt

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd
keramik, slagg

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför dikningsåtgärder m.m. längs väg 662 mellan Murbo och Sörbo, Stora Tuna socken. Det aktuella vägpartiet (7,5 km) löper i huvudsak genom odlingsmark belägen inom den sydvästra delen av Tunaslätten. Elva enheter ur den geometriska jordeboken från 1644 analyserades. Den visade bl.a. att många av byarna var ensamgårdar på 1600-talet. Åkrarna brukades främst i lindbruk och marken låg jämförelsevis sällan i ägoblandning. Några av gårdarnas hade del i bergsbruket och det kan ha samband med t.ex. hyttan raä 244. Den aktuella vägsträckan gick längs i stort sätt samma sträckning på 1600-talet som nu och kan troligen ledas ytterligare århundraden tillbaka i tiden. Längs vägen finns två idag övergivna gårdslägen.

Vid inventeringen påträffades en hål väg/färdväg, samt två husgrunder. På några platser hittades enstaka slaggbitar och keramikskärvor i matjorden. Efter att ha studerat kartmaterial och resultaten från inventeringen beslutades att provgräva på tio platser. Undersökningsområdet var begränsat till 3-4 m utanför vägens

släntkrön. Sammanlagt grävdes 57 schakt, mellan 1,5 och 3 m långa. Provgrävningen visade att järnframställningsplatsen raä 232 inte nådde fram till vägen och därför inte heller kommer att beröras. Det fanns inte heller några spår av gruvan raä 576 i vägområdet. I vilken mån hyttplatsen raä 244 påverkas var mer svårbedömt. l Hemberget fanns möjliga spår av bosättning i form av en mycket humös och kulturpåverkad matjord. Gårdstomten finns med på 1644 års karta.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 232:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 244:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 576:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
267

År
2004

Namn/plats
Hönsarvet

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson, Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
gravar, nedgrävningar, boplats

Datering, period
stenålder, yngre järnålder

Fynd
brända och obrända ben, en brodd, tenar och ringar av järn, ett spänne av brons, avslag av kvarts och andra bergarter

Beskrivning
Inför anläggandet av ett nytt bostadsområde vid Hönsarvet genomfördes en arkeologisk undersökning av ett område med överplöjda gravar. Området ligger intill Dalälven och nära en tidigare undersökt järnåldersgård. Inom undersökningsytan påträffades två i det närmaste cirkulära diken med öppning mot sydväst. Cirklarna var ca 10 m i diameter och dikena 0,5-0,8 m djupa. l fyllningen låg spridda brända och obrända ben samt en del föremål, t.ex. en brodd, tenar och ringar av järn samt ett spänne av brons. Runt resterna av gravarna fanns ett trettiotal mindre anläggningar, bl.a. några gropar, ca 4 m i diameter, vars fyllning innehöll ett inslag av kol och sot. Spritt i fyllningsjorden hittades också en del avslag, främst av kvarts, speciellt i den sydvästra delen. Området har troligtvis använts som boplats under en tidigare period, men det påträffades inga bevarade anläggningar som kunde knytas till stenåldern.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 226:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
260

År
2004

Namn/plats
Olsbacka

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
kallrost?, kolupplag, dammanläggning?

Datering, period
medeltid?

Fynd

Beskrivning
l samband med markarbeten för en ny elkabel utfördes en arkeologisk schaktövervakning i Olsbacka, Aspeboda socken. Schaktet grävdes bl.a. genom två hyttområden registrerade som raä 46 och 47. Sammanlagt undersöktes en ca 890 m lång sträcka. Inom raä 47 framkom resterna efter en förmodad kallrost. I schaktväggarna kunde flera kollager och möjliga kolupplag konstateras. I anslutning till en bäck påträffades timmerstockar som möjligen har utgjort en del i en dammanläggning. Stockarna hade redan avlägsnats från sitt ursprungliga läge vid den antikvariska kontrollen, varför av deras sammanhang förblir oklart.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Aspeboda 46:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda

AIS Nr
307

År
2004

Namn/plats
Övre Gruvriset

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
agrar lämning, stenmur, kollager

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning av ledningsdragning för vatten och avlopp i Övre Gruvriset, Stora Kopparberg socken. Det aktuella schaktet var ca 20 m långt, ca 1,5 m brett och 2,0-2,3 m djupt. Schaktet grävdes genom en stenmur intill Övre Gruvrisbacken, stenmuren var anlagd som en skalmur med mellan 0,05 och 0,5 m stora stenar. Direkt under stenmuren fanns ett 0,05 m tjockt kollager direkt på moränen. Kollagret kan vara spår efter den första röjningen av området. Ett prov samlades in från kollagret och kommer skickas in för 14C-analys.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
284

År
2004

Namn/plats
Gråda

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
kanal, småindustriområde, område med fossil åkermark, boplatsområde

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad byggnation av kanal m.m. på näset öster om Grada kraftverk utfördes en arkeologisk utredning i juni 2004. Utredningsområdet omfattade en ca 350x100 meter bred sänka från Österdaläven i norr till sjön Plogen i söder. Sänkan utgör en en äldre forsnacke med sten och block samt enstaka synliga bergklackar. Österdaläven tog ett mer västligt lopp någon gång före 1600, enligt tradition av misstag då morakarlar grävde en kanal för att underlätta båttransporter. l sänkans sidor och i södra delen ner mot Plogen finns sand. Mitt i sänkan löper ett äldre kanalprojekt (raä 235:1) från 1824-1850 som aldrig färdigställdes.

Utredningen omfattade en genomgång av äldre lantmäteriakter och en fornminnesinventering. Under nyare tid, före kanalbygget, har sänkan utgjort utmark med en grävd ränna för ett sågverk. På höjdplatån öster om sänkan fanns sedan gammalt odlingsmark, i väster bröts åkrar under 1800-talet. Under och efter kanalprojektet användes delar av kanalen av sågverk, tullkvarn och vadmalsstamp. Inom utredningsområdet finns sedan tidigare kända kanaler, husgrunder samt vägar från nyare tid.

Några ytterligare kvarn- ellller såghusgrunder påträffades vid utredningen. Strax utanför utredningsområdet, på de högläntare sidorna, finns sedan tidigare en känd järnframställningsplats i söder, samt två stenåldersboplatser i norr. Vid utredningen påträffades stenåldersfynd i form av avslag och skärvsten omedelbart utanför området i norr, samt en trolig brunn och husgrund strax väster om området.

Utredningen visar att undersökningsområdet innehåller småindustriella lämningar från nyare tid, främst från 1800-talets mitt. Strax utanför området, på platåerna ovanför den gamla älvforsen, finns lämningar från äldre perioder.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Gagnef 235:1	Dalarna	Dalarna	Gagnef

AIS Nr
291

År
2004

Namn/plats
Fredsgatan, Stora Torget

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
stadslager, fossil åker

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten. Mellan Stora Torget och Rådstugränd låg en kullerstensbeläggning direkt under asfalten. Elkabelschaktet grävdes i gatan utmed kv Gäddan och gick till övervägande del i äldre kabelschakt. Mellan Stora Torget och Rådstugränd, 0,35 m under gatunivån, fanns en liten rest av ett kulturlager direkt mot den naturliga sandåsen. Kulturlagret innehöll bl.a. en del kol/sot, något murtegel, enstaka buteljglas och järnfragment. NO om Rådstugränd påträffades ställvis jordlager som tolkades som äldre odlingsytor. Kulturlagret bär sannolikt spår efter den bebyggelse som låg vid Stora Torget före stadsbranden 1754. Fredsgatan drogs fram på före detta odlingsmark under 1750-talets andra hälft. Inga fynd tillvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 294:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
266

År
2004

Namn/plats
Hönsarvet

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
gravhögar, stolphål

Datering, period
yngre järnålder

Fynd
brända och obrända ben

Beskrivning
l samband med exploatering av tomter för bostadsbebyggelse vid Hönsarvet i Borlänge utfördes en arkeologisk förundersökning av en 1420 m2 stor yta. Inom förundersökningsområdet framkom lämningarna efter två gravhögar i form av cirkulära diken. De idag närmast bortodlade gravhögarna har haft en diameter av omkring 11 respektive 10 meter. Dikena var skålformade och mellan 0,5 och 0,8 m djupa. l ytan syntes områden med kol och brända samt obrända ben, vilket kan vara rester efter sekundärbegravningar i diket eller andra ceremonier i anslutning till gravhögarna. Väster om de forna gravhögarna framkom även ett djupt stolphål.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 226:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
275

År
2004

Namn/plats
kvarteret Bonden, Elsborg

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
stadslager, bebyggelselämning

Datering, period
nyare tid

Fynd
keramik, tegel, kritpipor, textil

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning föranledd av uppförandet av fyra bostadshus i stadsdelen Elsborg, Falun.
Exploateringsområdet ligger inom Faluns gamla stadsområde (raä 68) och nära Falu Koppargruva. Den totala exploateringsytan var 1670 m2, av denna ingick ca 950 m2 i förundersökningsområdet. Sammanlagt undersöktes 10% av ytan fördelat på 11 schakt. Den sterila leran fanns mellan 0,6-0,9 m under dagens marknivå. Området täcktes av flera påförda lager av grus, sand och/eller slagg. Därtill fanns flera kulturpåverkade lager med innehåll av keramik, tegel, kritpipor och textil. Delar av en broläggning tillhörande ett hus, ett möjligt lergolv samt en möjlig källargrop påträffades också inom vid undersökningen. Lämningarna bedömdes vara från nyare tid. Minst två äldre markhorisonter kunde också konstateras inom ytan.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
290

År
2004

Namn/plats
kvarteret Gäddan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson, Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
stadslager, äldre odlingsyta

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten inom kvateret Gäddan. Undersökningen omfattade bland annat dokumentation av schaktväggarna i en grop som grävts under golvet inne i ett av de befintliga husen. Schaktväggarna uppvisade ett flertal lager, såväl påförda sandlager som avsatta kulturlager och två horisonter med brandlager. De båda brandlagren har möjligen samband med de två stora stadsbränder som rasade i Hedemora 1754 respektive 1849. Mot botten, direkt på den naturliga mon, fanns ett 0,2 m tjockt lager med äldre odlingsjord. Undersökningen omfattade även övervakning av schaktning för anläggandet av en parkeringsplats, här påträffades endast sentida anläggningar.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora
Hedemora 250:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
289

År
2004

Namn/plats
Brunna

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
boplats, kollager

Datering, period
stenålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten inför nedläggandet av en ny dricksvattenledning. Det aktuella schaktet grävdes i åkermark, mellan två brunnar, på den västra sidan om en stenåldersboplats raä 280. En ca 60 m lång sträcka undersöktes. Matjordslagret var mellan 0,6-0,7 m tjockt och grävdes bort i ett 2,5 m brett schakt. Schaktet grävdes därefter vidare ner till 1,6-1,7 m djup. l botten var schaktet ca 1m brett. Under matjorden fanns ljusbeige mo. Mellan 10 och 20 m söder om den norra brunnen fanns ett ljusgrått, kolrikt molager mellan matjorden och den naturliga marken. Lagret var mellan 0,02-0,1 m tjockt. Möjligen kan det kolrika lagret höra samman med stenåldersboplatsen. Några mer påtagliga lämningar eller konstruktioner påträffades däremot inte.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 280:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
276

År
2004

Namn/plats
Sambruket, Gamla Herrgården

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
slagglager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför uppförandet av byggnader på platta för garage, förråd och värmecentral utförde Dalarnas museum en övervakning av markarbetena. Det övervakade schaktet var 22,0x7,7 m stort (ÖNÖ-VSV) och som djupast (0,5 m) i sydväst. Fyllningen i schaktet bestod endast av kopparslagg. Inga fynd tallvaratogs.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 98:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
281

År
2004

Namn/plats
Fau Gruva

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, skrotstensvarp, industrilämning

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av att ett nytt reningsverk för gruvvatten planeras i närområdet till Falu gruva utfördes en arkeologisk förundersökning. Förundersökningsområdet var 7 000 kvm stort och ingår i ett större område öster om gruvan med gruvdeponier. Förundersökningen utfördes genom sökschaktsgrävning. Sammanlagt togs 22 sökschakt upp med en större grävmaskin. Fyllningen ner till orörd morän varierade mellan 0,4-5,5 meter, vanligtvis ca 3 meter, och bestod till övervägande del av skrotstensvarp från gruvan, l östra delen, där de djupaste fyllnadslagren fanns, låg äldre, tillmakad skrotsten i botten och sprängd skrotsten högre upp. l denna del fanns även två äldre marknivåer. Direkt på den yngre marknivån fanns en eller flera större träkonstruktioner i form av stockar och plankor. Sannolikt är det lämningar efter magasinsbyggnader från slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet. l norra delen av förundersökningsområdet fanns spår av den bostadsbebyggelse från början av 1900-talet som stått på platsen. Prover har tagits från skrotstensvarpen i södra delen av området för att datera deponeringens början.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
321

År
2004

Namn/plats
Hosjöholmen

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, hyttområde, rostar

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för vatten och avlopp vid Falu kanotklubbs klubbhus på Hosjöholmen. Klubbhuset ligger på inom hyttområde raä 111 i Vika socken. Schaktet grävdes på södra sidan av Holmvägen och var 85 m långt, ca 1,4-2,0 m djupt och 0,4-0,8 m brett. Slaggens tjocklek varierade från 0,8 m till 2,0 m och bestod oftast av flera lager. Den naturliga leran syntes i delar av schaktbotten, i andra delar fortsatte slaggen under schaktbotten. Schaktet kom att beröra tre rostar. En var redan delvis störd av ett tvärgående ledningsschakt. Det var egentligen bara i rosten närmast klubbhuset som några av de stenar som begränsat rosten syntes. Rostbottnarna syntes som tunna grusiga lager i gult, grågrönt, lila m.fl. färger. Rostarnas profiler i schaktväggen dokumenterades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vika 111:1	Dalarna	Dalarna	Vika

AIS Nr
296

År
2004

Namn/plats
Mora, Moraparken

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, boplats

Datering, period
stenålder?, yngre järnålder, nyare tid

Fynd
ugnsväggsfragment, reduktionsslagg, avslag

Beskrivning
l samband med markarbeten för en ny infartsväg till Moraparken påträffades en tidigare okänd järnframställningsplats omdelbart ovanför en brant brink mot Hemulån samt, 120 meter nordost därom ovanför brinken ner mot Österdalälven, en ravinbildning fylld med kulturpåverkad jord.

Järnframställningsplatsen bestod av en lätt försänkt och ca 5x5 meter stor yta. Mitt i ytan låg en långsmal och rundbottnad grop, 5x1,5 meter stor, som sannolikt rymt en ugn byggd av mjäla i ena änden. Inom ytan fanns dessutom flera nedgrävningar, bl.a. ett eller två stolphål samt ett litet kolupplag. Även utanför den försänkta ytan låg flera nedgrävningar fyllda med bränd och obränd mjäla, ugnsväggsfragment, kol samt reduktionsslagg, l brinken ner mot en nu igenfylld meander till Hemulån låg nedkastad slagg och ugnsväggsfragment. Sammanlagt omfattade framställningsplatsen med slaggvarp och kringanläggningar ca 300 kvm.

Jordfyllningen i den upp till 0,75 meter djupa ravinbildningen vid Österdalälven innehöll mot botten enstaka skärvsten, avslag och kol/sot,

något högre upp enstaka reduktionsslagg, skärvsten och kol. Högst upp och strax under matjordslagret låg murtegel, yngre rödgods, järnspik, och buteljglas från nyare tid. Sammanlagt undersöktes ca 90 kvm av ravinen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
297

År
2004

Namn/plats
Mora

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, gravgrupp

Datering, period
yngre järnålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning föranledd av redan utförda och planerade markarbeten i Moraparken. Området som ligger på en flack sandplatå mellan Österdalälven och Hemulån har under nyare tid hört till Hemus by. Älven har fram till 1600-talets slut eroderat bort en stor del av sandplatåns norra del. På den första detaljerade kartan över platsen, storskiftet från 1840-talet, används
platån som odlingsmark, omgiven av lågländare ängsmark.

Vid sökschaktsgrävningen framkom tre gravanläggningar i form av hela eller delar av cirkulära diken som omslutit nu bortodlade och borteroderade gravhögar i östra kanten av platån och utredningsområdet. Ytligt i det norra ringdiket låg en pilspets och en skobrodd av järn tillsammans med lite bränd sand och kol. l utredningsområdets södra del avgränsades järnframställningsplatsen norra del, vilken innehöll botten av slaggvarp med reduktionsslagg och ugnsväggsfragment samt några nedgrävningar med bl.a. smidesavfall. l övriga delar av utredningsytan framkom ställvis, direkt mot den naturliga finsanden, ett tunt, urlakat, sotigt jordlager med spridd

skärvsten. Det sistnämnda indikerar en bosättning före järnåldern på platsen. Dock framkom inga konstruktioner eller regelrätta kulturlager.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mora 122:1	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
298

År
2004

Namn/plats
Kråkberg

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
boplats

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför husbyggnation. Med hjälp av en grävmaskin grävdes 13 sökschakt jämnt fördelade över ytan. Förnan var mellan 0,1 och 0,15 m tjock. Därunder fanns vad som tolkades som en äldre markyta, bestående av ett centimetertjockt lager med ljusgrå sand. l botten fanns steril, gulbrun sand. l flera av schakten fanns spår av skogsbrand i form av brunna rötter, l ett schakt beläget i centrala delen av fastigheten framkom en mindre yta med skörbränd sten nedtryckt i den sterila sanden samt ett stolp/störhål öster därom. Schaktet utvidgades, men inga ytterligare anläggningar kunde konstateras.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Mora 398:1	Dalarna	Dalarna	Mora
Mora 399:1	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr
366

År
2004

Namn/plats
Falu Gruva

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, husgrund,sedimenteringsbassäng, stollgång, kulturlager

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning när delar av avloppssystemet i närheten av Rödfärgsverket vid Falu gruva byttes ut. Schaktet var ca 200 m långt, mellan 0,7 och 2,5 m djupt och 1,5 m brett. I schaktväggarna iakttogs flera påförda lager med varpsten, sand, slagg och rödfärgsråvara. Undersökningen påvisade rester efter en förmodad sedimenteringsbassäng, en betonggrund samt delar av en stallgång, därtill noterades ett kulturlager ca 1,35 m under dagens marknivå.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
306

År
2004

Namn/plats
Övre Gruvriset

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt, bebyggelselämning

Datering, period
medeltid?, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med nedläggande av ny elkabel i Övre Gruvriset, Stora Kopparbergs socken. Schaktet var ca 150 m långt och 0,5 m djupt. Underlaget utgjordes av stenig morän. l schaktet påträffades resterna efter en förmodad källare samt en avfallsgrop. Avfallsgropen kan mycket väl vara medeltida då den delvis låg under en gammal stenmur. Kol ur avfallsgropen samlades in för datering.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
367

År
2004

Namn/plats
Falu Gruva

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, husgrunder, äldre markhorisont

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning när delar av avloppssystemet i närheten av Rödfärgsverket vid Falu gruva byttes ut. Schaktet var ca 100 m långt, kring 2 m djupt och 1,9 m brett. I schaktväggarna iakttogs flera påförda lager med varpsten, sand, slagg och rödfärgs råvara. Resterna efter tre träkonstruktioner samt en cementgrund iakttogs, i den södra delen av schaktet fanns därtill en äldre markhorisont ca 1 m under dagens marknivå. Byggnadsresterna bedömdes vara sentida, 1800-eller 1900-tal.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
329

År
2004

Namn/plats
Övre Heden

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, blästerugn, slaggvarp, kolningsgrop, boplats

Datering, period
järnålder

Fynd

Beskrivning
Med anledning av markarbeten för jordkabel mellan Bergkvists såg och en transformatorstation genomfördes en arkeologisk schaktövervakning. Arbetet berörde utkanten av en järnframställningsplats (raä 11) och två boplatser (raä 119 och 292). Sammanlagt kontrollerades en 260 m lång sträcka, schaktet var 0,9-1,5 m brett och 0,4-0,95 m djupt. Matjorden var mellan 0,1 och 0,4 m tjock, i botten fanns ljusbeige mo. l den norra delen av schaktet påträffades fem anläggningar med anknytning till järnframställningsplatsen, två möjliga blästerugnar, en kolningsgrop, två nedgrävningar med okänd funktion samt ett slaggvarp.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ål 11:1	Dalarna	Dalarna	Ål
Ål 119:1	Dalarna	Dalarna	Ål
Ål 292:1	Dalarna	Dalarna	Ål

AIS Nr
376

År
2004

Namn/plats
Ludvika by

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
bytomt, gårdstomt, kolningsgrop, stolphål

Datering, period
medeltid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför en planerad utvidgning av Lyvikens kyrkogård. Utredningen berörde ett 19 500 m2 stort område intill Kyrkogården, inom exploateringsytan finns Ludvika bys gamla bytomt, raä 260 i Ludvika socken. Den gamla bytomtens läge var endast ungefärligt känt och äldre kartmaterial över området saknades.

Sammanlagt grävdes 51 provschakt jämnt fördelade över området. Matjorden var oftast mellan 0,2-0,3 m tjock och i botten fanns sand. I många schakt påträffades husgrunder, källare och annat byggnadsmaterial från de arbetarbostäder som låg inom området fram till 1970-talet. Äldre lämningar påträffades endast i två av schakten, ett osäkert stolphål och en nedgrävning som möjligen kan representera en kolningsgrop. Den möjliga kolningsgropen har daterats till perioden 1520-1650.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ludvika 260:1	Dalarna	Dalarna	Ludvika

AIS Nr
360

År
2004

Namn/plats
Falu Gruva

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
skrotstensvarp, industrilämning, bebyggelselämning

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning med anledning av att ett nytt reningsverk för gruvvatten planeras i närområdet till Falu gruva och omedelbart öster om nuvarande rödfärgsverk, fornlämning 109 i Falu stad. Förundersökningsområdet var 7 000 kvm stort och ingår i ett större område öster om gruvan med gruvdeponier. Förundersökningen utfördes genom sökschaktsgrävning.

Sammanlagt togs 22 sökschakt upp med en större grävmaskin. Fyllningen ner till orörd morän varierade mellan 0,4-5,5 meter, vanligtvis ca 3 meter, och bestod till övervägande del av skrotstensvarp från gruvan. I östra delen, där de djupaste fyllnadslagren fanns, låg äldre, tillmakad skrotsten i botten och sprängd skrotsten högre upp. Skrotstenen började deponeras inom undersökningsområdet sannolikt mot slutet av 1600-talet. I denna del fanns även två äldre marknivåer. Direkt på den yngre marknivån fanns en eller flera större träkonstruktioner i form av stockar och plankor. Sannolikt är det lämningar efter magasinsbyggnader från slutet av 1700-talet eller början av 1800-talet. I östra delen av förundersökningsområdet fanns spår av

den bostadsbebyggelse från mitten av 1800-talet som stått på platsen. Prover har tagits från skrotstensvarpen i södra delen av området för att datera deponeringens början.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
327

År
2004

Namn/plats
Tunsta, Insjön

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, slaggvarp, boplats

Datering, period
yngre järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd
slagg

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i samband med fastställandet av en detaljplan för småhusbebyggelse vid Tunsta i Insjön. Exploateringsområdet ligger strandnära mellan Österdalälven i väst och riksväg 70 i öst. Undersökningsområdet var 4500 m2, varav 490 m2 undersöktes.

l områdets sydvästra del fanns en tidigare känd slaggförekomst, raä 121. Inom begränsningen för denna påträffades såväl lämningar efter järnframställning i form av ett slaggvarp, mest troligt från yngre järnåldern, samt lämningar efter senare smidesverksamhet. Järnframställningsplatsen låg inom det planerade parkmarksområdet och ska därför inte bebyggas, l områdets norra del påträffades boplatslämningar med såväl syllsten som stolphål och härdar. Syllstenarna hör troligen ihop med bebyggelse från nyare tid medan stolphålen och härdarna hade mer förhistorisk karaktär.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Ål 121:1	Dalarna	Dalarna	Ål

AIS Nr
371

År
2004

Namn/plats
Gråda

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
kanal, träindustri, kvarn, dammvall, husgrund, brunn, färdväg, boplats

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av planerad byggnation av kanal m.m. på näset öster om Grada kraftverk utfördes en arkeologisk utredning i juni 2004. Utredningsområdet omfattade en ca 350x100 meter bred sänka från Österdaläven i norr till sjön Plogen i söder. Sänkan utgör en äldre forsnacke med sten och block samt enstaka synliga bergklackar, i sänkans sidor och i södra delen ner mot Plogen finns sand. Mitt i sänkan löper ett äldre kanalprojekt från 1824-1850, raä 235:1, som aldrig färdigställdes. Utredningen gjordes i två steg: en genomgång av äldre lantmäteriakter och en fornminnesinventering. Under nyare tid, före kanalbygget, har sänkan utgjort utmark med en grävd ränna för ett sågverk. På höjdplatån öster om sänkan fanns sedan gammalt odlingsmark, i väster bröts åkrar under 1800-talet. Under och efter kanalprojektet användes delar av kanalen av sågverk, tullkvarn och vadmalsstamp.

Inom utredningsområdet finns sedan tidigare kända kanaler, husgrunder samt vägar från nyare tid. Några ytterligare kvarn- el. såghusgrunder påträffades vid utredningen. Strax utanför utredningsområdet på de

högläntare sidorna finns sedan tidigare kända fornlämningar i form av en järnframställningsplats i söder samt två stenåldersboplatser i norr. Vid utredningen påträffades några ytterligare stenålderslämningar, i form av avslag och skärvsten, omedelbart utanför området i norr, samt en trolig brunn och husgrund strax väster om området.

Av resultatet att döma verkar det nu aktuella utredningsområdet innehålla småindustriella lämningar från nyare tid, främst från 1800-talets mitt. Strax utanför området, på platåerna ovanför den gamla älvforsen, finns lämningar från äldre perioder.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Gagnef 235:1	Dalarna	Dalarna	Gagnef
Gagnef 235:2	Dalarna	Dalarna	Gagnef
Gagnef 235:3	Dalarna	Dalarna	Gagnef
Gagnef 235:4	Dalarna	Dalarna	Gagnef

AIS Nr
365

År
2004

Namn/plats
Kyrkbacksvägen, Kyrkbacken

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
kulturlager, odlingsjord

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för fjärrvärme vidi Kyrkbacken, inom raä 68, Falu stad. Vid arbetet påträffades i huvudsak omgrävda och påförda lager. Därtill iakttogs resterna efter tidigare bosättning i form av kulturlager samt rester efter en tidigare odlingsyta. Kulturlagret i korsningen Kyrkbacksvägen-Idunvägen kan vara från 1600-1700-tal. Övriga lämningar antas vara relativt sentida.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
361

År
2005

Namn/plats
Trotzgatan, Kyrkbacksvägen, Treffenbergsvägen

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
kulturlager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för fjärrvärme i Trotzgatan och Treffenbergsvägen, Falus stad.De båda schakten var 8 respektive 9 m långa och 0,8-1,0 m djupa. I Trotzgatan fanns endast påförda slagglager och schaktet grävdes inte ner i naturlig mark. I Treffenbergslager påträffades en äldre marknivå direkt på den naturliga moränen ca 0,3 m under dagens marknivå. Lagret bestod av humös grus/sand med inslag av kol och enstaka murtegelfragment, lagret gav inte ett ålderdomligt intryck.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
362

År
2005

Namn/plats
Herrhyttan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
kulturlager, husgrund?

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning i samband med nybyggnation av bostadshus på fastigheten Herrhyttan, Falu stad. Fastigheten ligger inom raä 68, vilket motsvarar Falu stadskärna där lämningar och kulturlager efter 1600-talsstaden kan förväntas. Dessutom ligger fastigheten i anslutning till raä 65, vilket motsvarar Östanfors hyttområde.

Förundersökningen genomfördes som en schaktövervakning. Sammanlagt undersöktes ett 35 m långt och ca 1,4 m brett schakt. Schaktdjupet låg kring 0,8 m. Inne på tomten skar schaktet endast genom påförda slagglager och schaktet grävdes inte ner i naturlig mark. En äldre markhorisont kunde ändå konstateras ca 0,4-0,45 m under den dagens marknivå. I den västra delen av schaktet var slaggen hopsintrad till en hård "kaka", ca 0,7 m under dagens marknivå. Möjligen beror detta på Slaggatans tidigare sträckning över tomten. En annan möjlighet är att ytan har hårdgjorts för att fungera som arbetsyta. En brunn skulle placeras invid gatan och för den grävdes schaktet ner till 2,3 m djup inom en 1x1 m stor grop.

Den naturliga marken fanns 2,2 m under dagens marknivå och bestod av grå, sandig morän. Däröver fanns ett 0,15-0,2 m tjockt kulturlager med mörkgrå, humös sand samt inslag av pinnar, näver, textil och obrända djurben. Ett prov från kulturlagret har skickats till 14C-analys. I den nordöstra schaktväggen syntes även resterna efter två mindre stockar med fortsättning in under Slaggatan. Troligen utgjorde stockarna resterna efter en mindre byggnad som legat på tomtmarken inom fastigheten innan Slaggatan drogs om. Över stockarna och det mörka kulturlagret fanns påförda slagglager.

Raä Nr	**Län**	**Landskap**	**Socken**
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 65:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
363

År
2005

Namn/plats
Kung Gustafs torg, Nybrogatan, Garvaregatan

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
husgrund, gatunivåer

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för fjärrvärme i Kung Gustafs Torg, Nybrogatan/Garvaregatan och Rostvändargatan. Samtliga platser som berördes i samband med aktuell ledningsdragning ligger inom raä 68, Falu gamla stad. Den sammanlagda schaktsträckan var 75 m och schakten varierade i djup mellan 0,5 och 1,05 m. I Nybrogatan/Garvaregätan iakttogs, förutom påförda slagg- och gruslager, ett flertal äldre gatunivåer i schaktväggarna. På en innergård i kvarteret Slaggen 7, intill Garvaregatan, framkom även resterna efter vad som förmodas vara en byggnad. Bebyggelselämningen var troligen från sen tid. I Kung Gustafs Torg och Rostvändargatan framkom endast påförda slagg- och gruslager. Inget av schakten grävdes ner i naturlig mark.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
388

År
2005

Namn/plats
Vika, Strand

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
lämningar saknas

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten när gamla luftledningarna ersattes med jordkabel mellan Sörbo och Strand i Vika socken. Schaktövervakningen begränsades till områden där redan känd fornlämning berördes, vilket motsvarar 700 löpmeter av det totalt 4,5 km långa ledningsschaktet. Ledningssträckan tangerade ett hyttområd, ett gruvområde samt ett antal gårds- och bytomter. Ledningsschaktet var mestadels mellan 0,5 och 0,7 m brett, 0,5-0,8 m djupt och grävdes i huvudsak i kanten av vägen. Inga äldre lämningar eller kulturlager påträffades.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Vika 26:1	Dalarna	Dalarna	Vika
Vika 200:1	Dalarna	Dalarna	Vika
Vika 227:1	Dalarna	Dalarna	Vika
Vika 228:1	Dalarna	Dalarna	Vika
Vika 233:1	Dalarna	Dalarna	Vika

AIS Nr
359

År
2005

Namn/plats
Engelbrektsgatan, Falu stad

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
husgrund, vägnivåer

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för omläggning av VA-ledning längs Engelbrektsgatan, inom raä 68, Falu stad. Schaktet var sammanlagt ca 300 m långt, 2,2 m brett och 2,0-2,5 m djupt. I den norra änden nådde schaktet inte ner i naturlig mark, i söder nåddes naturlig mark som varierade mellan lera och morän. I den norra halvan av schaktet fanns ett kraftigt kulturlager med mängder av träfragment som huggspån och pinnar samt obrända ben och kopparslagg. Kulturlagret låg direkt på den naturliga leran och ett huggspån har daterats till 1500-tal. I den södra halvan av schaktet framkom bebyggelserester direkt på leran. Med tanke på läget mitt i gatan är sannolikt även denna lämning från tiden före stadsplanomläggningen på 1640-talet. I övrigt framkom mest påförda slagg- och/eller gruslager i schaktväggarna. Bitvis kunde även en tidigare vägyta med sintrad slagg följas.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
352

År
2005

Namn/plats
Årby

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
tjärdal?

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför planerad ny bostadsbebyggelse inom Årby - Färjegårdarna i Borlänge. Äldre kartmaterial visar att Årby by låg vid älven NV om utredningsområdet. Byn var omgiven av åkermark och stora ängsgärden. Under 1600-talet utgjorde utredningsområden en del av dessa ängsgärden. Utredningsområdet ligger också nära det gamla färjestället. Under 1700-talet hade området odlats upp till åker och en gård hade etablerats i anslutning till färjestället.

Inom det planerade exploateringsområdet fanns en tidigare registrerad fornlämning, raä nr 655, som bestod av en slaggförekomst och en boplats med spridd skörbränd sten. Ett fåtal schakt grävdes inom fornlämningsområdet men inga anläggningar hittades. Inom fornlämningsområdet framkom endast ett fåtal spridda slaggbitar i matjorden. Möjligen ligger järnframställningsplatsen längre västerut på höjden ovanför området.

Inom utredningsområdet påträffades en trattformad nedgrävning (2 m i diamter och 0,8 m djup), vilken möjligen kan utgöra en tjärdal.

Nedgrävningen undersöktes och dokumenterades, därtill samlades prover in för datering. Förutom den möjliga tjärdalen framkom ett grävt dike men inget övrigt av arkeologiskt intresse.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Aspeboda 181:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda

AIS Nr
355

År
2005

Namn/plats
Sör Amsberg

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför planerad husbyggnation vid Sör Amsberg. Den aktuella fastigheten ligger inom ett område som berör Sör Amsberg gamla bytomt, raä 201, Borlänge socken. Sammanlagt matjordavbanades en 555 m2 stor yta motsvarande läget för huskroppar, ledningar samt infart till garage. Matjordslagret var 0,3-0,7 m tjockt och därunder fanns sand. Sammanlagt framkom 36 anläggningar inom schakten, varav de flesta var troliga syllstensavtryck. Därtill fanns ett mindre antal stolphål, störhål, nedgrävningar, kolområden och härdbottnar. Anläggningarna gav ett ålderdomligt intryck och är troligen förhistoriska och/eller medeltida. De anläggningar som framkom inom de avbanade ytorna har undersökts och dokumenterats i samband med utredningen. Material har samlats in från anläggningarna och ett antal prover kommer att skickas till 14C-analys.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 201:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
356

År
2005

Namn/plats
Kvarnsveden

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av planerad husbyggnation på fastigheten Kvarnsveden i Sör Amsberg. Den aktuella fastigheten ligger inom ett område som berör Sör Amsberg gamla bytomt, raä 201. Sammanlagt matjordavbanades en 442 m2 stor yta motsvarande läget för huskroppar, ledningar samt infart till garage. Matjordslagret var 0,3-0,5 m tjockt och därunder fanns i huvudsak sand. I den NV delen fanns mo/mjäla. Sammanlagt framkom 19 anläggningar inom schakten. Av dessa var sex möjliga stolphål, sju stenavtryck, fyra nedgrävningar och en eldpåverkad yta. Anläggningarna gav ett ålderdomligt intryck och kan mycket väl vara förhistoriska. De anläggningar som framkom inom de avbanade ytorna har undersökts och dokumenterats i samband med utredningen. Material har samlats in från anläggningarna och ett antal prover kommer att skickas till 14C-analys.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 201:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
357

År
2005

Namn/plats
Sör Amsberg

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
bytomt/gårdstomt

Datering, period

Fynd

Beskrivning
I samband med schaktning för vattenledning i Sör Amsberg genomfördes en schaktövervakning. Vattenledningen drogs i anslutning till Sör Amsbergs gamla bytomt, raä 201 i Borlänge socken. Det aktuella schaktet grävdes i åkermark intill en mindre väg och var sammanlagt 115m långt, 0,6-1,0 m brett och 1,6-1,85 m djupt. Matjordslagret var ca 0,35 m tjockt och därunder fanns ljus, gulbeige sand. Inom schaktet framkom resterna efter åtta nedgrävningar, varav en möjligen utgjorde ett stolphål. Material för datering har samlats in och skickats till 14C-analys.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 201:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
389

År
2005

Namn/plats
Leksand kyrka

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
kyrklig byggnad, murverk, begravningsplats, grav

Datering, period
senmedeltid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av att en geoteknisk provgrop togs upp på södra sidan av tornmuren till Leksands kyrka i november 2005, utförde Dalarnas museum en schaktövervakning. Gropen, 2,2x0,8 meter stor och ca 1,5 meter djup, grävdes direkt mot murens grundmur vilket medgav att den senmedeltida murens grundläggning kunde studeras. Den tuktade granitstensmuren stod på en ca 0,2 meter tjock grundsula fogad med kalkbruk 0,15 meter under nuvarande markyta som stack ca 0,5 meter utanför vägglivet. Grundsulan i sin tur vilade på ett drygt 1,5 meter djupt grundläggningsdike fyllt med sten, murtegel, kalkbruk samt en del människoben. I den sandiga silten låg utöver grundmuren omgrävda gravrester och byggnadsavfall. Möjligtvis fanns en orörd grav i schaktets södra ände.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Leksand 905:1	Dalarna	Dalarna	Leksand

AIS Nr
390

År
2005

Namn/plats
Västra Falan, Falu stad

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
slagglager

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid saneringsarbeten på en tomt vid korsningen Stigaregatan/Engelbrektsgatan som tidigare hyst en bensinstation. Numera borttagna tankar har funnits nedgrävda över en stor del av ytan. Det nu aktuella schaktet grävdes ca 4 m djupt i södra änden och ca 3 m i norra. l södra delen syntes endast i sen tid påförda massor och i botten troligen naturlig, men mycket förorenad mark. l norr fortsatte en gjuten betongsula ca 2 m ner norrut utanför schaktet. Ovanpå betongsulan syntes slagglager och under den lera.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
353

År
2005

Namn/plats
Övermora

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
lämningar saknas

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för ny VA-ledning i Övermora. Övermora omnämns första gången i skrift år 1384, Övermora gamla bytomt är registrerad som raä 139 i Borlänge socken. Det aktuella ledningsschaktet grävdes i kanten av en åker, genom en väg samt över gräsmattor strax söder om den gamla bytomten. Ledningsschaktet var knappt 100 m långt, 1,6-2,0 m brett och kring 2,0 m djupt. Matjordslagret var 0,3-0,4 m tjockt och i botten fanns ljusbeige sand samt områden med blockig morän. Inom ledningsschaktet påträffades inget av arkeologiskt intresse.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Borlänge 139:1	Dalarna	Dalarna	Borlänge

AIS Nr
364

År
2005

Namn/plats
Östanfors, Lilla Dicka

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
kommunikationslämning, agrar lämning, bebyggelselämning, industrilämning

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Särskild utredning inför ombyggnad av Riksväg 68 genom Fors. Kartanalys visade ett intensivt brukat landskap kring vattendrag och sjöar, speciellt kring Forsån. Vägalternativ 1 och 2 passerar genom den centrala odlingsbygden medan alternativ 3 i huvudsak berör den gamla utmarken. Inventeringen gjordes över ett nästan 3 kvadratkilometer stort område. Området var svårinventerat på grund av vegetationstäcket och våtmarkerna. Förutom tidigare kända lämningar framkom 26 nya kultur- och fornlämningar: färdvägar, fossil åkermark, hägnader, kolningsanläggningar, en tjärbränningsplats, gränsmärken, plats med tradition och husgrunder.

Inom vägkorridor 1 finns bl.a. en tjärdal, en husgrund, en kolningslämning, en trolig stenåldersboplats, en bytomt och ett hyttområde. Vägkorridor 2 går genom centrala delar av Östanfors och Mälbys gamla åkermark. Inom vägkorridor 3 finns en tjärdal, ett gruvområde, husgrunder, odlingslämningar och en bytomt.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Folkärna 211:1	Dalarna	Dalarna	Folkärna

AIS Nr
383

År
2005

Namn/plats
Nyckelby

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
slaggvarp

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av en blästbrukslämning i Nyckelby, raä 823 Stora Tuna sn, inför dragning av VA ledning mellan Nyckelby och Storsten. Sökschakt togs upp i åkermark omedelbart öster och söder om den registrerade slaggförekomsten på en dryg 200 meter lång sträcka. Sammalagt 16 stycken 5-50 meter långa och 1,2 meter breda schakt maskingrävdes i den tänkta ledningssträckan på båda sidor om tidigare Alsbäcken, nu ett djupt dräneringsdike. Strax söder om den registrerade slaggförekomsten på västra sidan om diket påträffades bottnen av en slaggvarp i en svacka. Slaggvarpen är uppskattningsvis 30x15 meter stor (N-S) och ner till 0,4 meter djup, fylld med moig silt, mylla, kol, reduktionsslagg och ugnsväggsbitar. Kolprov är taget för datering. Strax SSV därom låg spridd slagg och även enstaka äldre nedgrävningar, ev. ett stolphål. En alternativ ledningssträcka föreslås därför öster om den ursprungliga. Därutöver påträffades ett troligt brofundament från nyare tid vid diket/bäcken.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 823:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
370

År
2005

Namn/plats
Syrafabriken, Ingarvet

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
fossil åker, stenmur, dike, färdväg, bebyggelselämning, stenbrott

Datering, period
medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför uppförandet av ett nytt kraftvärmeverk väster om det befintliga på Ingarvet. Exploateringsytan var belägen i öst- och sydöstsluttning av en större skogbevuxen moränhöjd. Terrängen var blockig. Ytan berörde de sydöstra delarna av fornlämning raä 91 och nordvästra delarna av fornlämning raä 86, bebyggelselämningar från det tidigare s.k. Västermalm, vilka består av grunder efter boningshus, källare, odlingsytor och terrasseringar.

Förundersökningen omfattade en kartering av lämningarna samt sökschaktsgrävning. Sammanlagt karterades 31 lämningar av varierande ålder, bl.a. 6 husgrunder, 11 odlingsytor, 2 stenmurar, 2 röjningsrösen, 1 dike, 3 färdvägar, 1 stenbrott. Husgrunderna var alla från nyare tid och de flesta från 1800-1900-tal. Odlingslämningarna hade ett betydligt äldre utseende. Förutom några rektangulära och terrasserade ytor, som delvis använts som tomtmark och som dessutom brukats i relativt sen tid, var de flesta mycket små, oregelbundna och kantade med stenvallar. Snarare än åkrar kan man karaktärisera dem som små kålgårdar. Sökschaktsgrävningen inriktades på att studera några av de husgrunder

som kunde vara äldre och vägarnas uppbyggnad, men främst odlingslämningarnas bildande och stratigrafi. Jordprover insamlades för att datera odlingen och söka svar på frågor kring odlingens karaktär och den omgivande vegetation.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 86:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 91:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
385

År
2005

Namn/plats
Bergsgården

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
slaggvarp

Datering, period
odaterat

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för ledningsdragningar samt uppförande av mindre byggnad för avloppsrening i Bergsgården, Stora Kopparbergs socken. Bergsgården ligger ca 1 mil NV om Falun, vid en åravin mellan sjöarna G rycken och Varpan. I området ligger ett hyttområde (raä nr 172, Stora Kopparberg sn) bestående av slaggvarp, kanalsystem, hyttruiner, rostugnar och grundrester. Hyttområdet i Bergsgården anses vara ett av de äldsta och mest betydelsefulla hyttkomplexen kring Falu koppargruva.

I samband med den aktuella exploateringen anlades en grund för avloppsreninganläggningen i en utfylld grop i slaggen. Därtill grävdes ett ca 40 m långt schakt från byggnaden mot Gryckån, d.v.s. i NV-SÖ riktning. Schaktet var närmast trattformat, 1,4-3,6 m brett i ytan och ca 0,6 m brett i botten. Djupet varierade mellan 1,0 och 1,5 m. Schaktet grävdes inte ner i den naturliga marken.

I schaktet syntes ett i huvudsak homogent slagglager direkt under dagens marknivån. Slaggbitarna var mellan 0,05-0,2 m stora och det

förekom såväl skivig slagg som runda bitar. I mitten av schaktet fanns ett sintrat slagglager 0,5 m under dagens marknivå. Det sintrade slagglagret kunde följas i 3,0-3,5 m. Möjligen kan det röra sig om en medvetet hårdgjord arbetsyta. I den östra schaktväggen fanns tre stycken, upp till 0,7 m stora stenar i slagglagret. Stenarna låg inte intill varandra utan verkade närmast vara dumpade i slaggen. Inga anläggningar kunde konstateras i det tjocka slagglagret.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 172:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr
372

År
2005

Namn/plats
Ryllshyttan

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
vägbank, slaggvarp, gruva, kavelbro?, fossil åker

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning inför planer på höja fördämningarna i Ryllshyttemagasinet. Dammvallarnas bas kommer att breddas och vissa områden översvämmas, för att så småningom övertäckas. Provschakt grävdes på ett område med odlingslämningar som tidigare tillhört Ryllshytte by. Matjordslagret var mycket tunt och magert och endast några svaga spår av terrasser och åkerbegränsningar kunde hittas. Den gruva som påträffades vid utredningen kunde konstateras vara en jordrymning. Den hytta (raä 12) som finns inom området är sargad av senare århundradens verksamhet och då främst slammdammsbyggen :och vägar. Vid undersökningen noterades hyttslagg i området, huvvudelen av detta material bedöms som omdeponerat. Spår av en äldre vägbank med skoning ner mot dammen och själva dammskoningen var de tydligaste spåren.

Prospektering med georadar gjordes över en myr där rester av en kavelbro har hittats vid torvtäkt (raä 438, Hedemora sn). Undersökningen gav vissa utslag i en sträckning som stämmer med de äldre uppgifterna om kavelbron, men också med en befintlig

kraftledning, anomalin kan därför ha orsakats av en arbetsväg nyttjad vid uppförandet av kraftledningen.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Garpenberg 12:1	Dalarna	Dalarna	Garpenberg
Hedemora 438:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
373

År
2005

Namn/plats
Gråda, Grådanäset

Typ av undersökning
särskild undersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
dammvall, flottningsanläggning, kanal, kvarn, träindustri

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Inför ett planerat kanalprojekt, med kanal, slussar, bryggor och vägar på Grådanäset, utfördes en kartering av de fysiska spåren efter äldre industrilämningar i maj 2005. Karteringsområdet var ca 250x70 meter stort och beläget i en äldre och nu torrlagd älvravin. Karteringen gällde främst ett tidigare och oavslutat kanalprojekt från 1824-1850, med huvudkanal, överströmningskanal, murar, vallar, stenbrott etc., men också grunderna efter en såg, möjligen från slutet av 1700-talet, en timmerflottningsränna, såg med dammvall och väg från 1860-talet samt en kvarnanläggning med mejeri från slutet av 1880-talet fram till 1975. Karteringen utfördes genom en fornminnesinventering, en inmätning av samtliga observerade lämningar med totalstation, fotodokumentation samt en verbal beskrivning.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Gagnef 235:1	Dalarna	Dalarna	Gagnef

AIS Nr
374

År
2005

Namn/plats
Hedemora

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför uppförandet av en ny transformatorstation på fastigheterna Hedemora 2:33 och 2:34. Utredningsområdet var sammanlagt 12 800 m2 stort. Den västra delen av området inrymde en mindre industri och den östra delen hade använts som åkermark. Totalt grävdes 42 sökschakt fördelade över ytan. Schakten var 3-9 m långa, 1,4-1,6 m breda och 0,3-1,5 m djupa. Matjordslagret var vanligtvis kring 0,3 m tjockt. Inom stora delar av utredningsområdet verkar matjorden ha schaktats bort och marken var utfylld med sand, sten och/eller sentida byggavfall. I botten fanns ljusbeige mo/mjäla. I ett fåtal schakt kunde diffusa spår av odling konstateras i form av plogfåror. Inga lämningar av arkeologiskt intresse påträffades inom utredningsområdet.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr
377

År
2005

Namn/plats
Stora Bråfall

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, kolhus, ugn

Datering, period
medeltid

Fynd

Beskrivning
Med anledning av en planerad ombyggnation av regleringsdamm samt kanal till Bråfallets kraftverk, utfördes en förundersökning i juni 2005. Förundersökningen bestod i sökschaktsgrävning. Anledningen var att ombygnationen kommer att berör norra kanten av ett medeltida hyttområde, raä 50 i Säters socken [Silvberg 50:1 enligt FMIS] och raä 170 i Norrbärke socken [ej med i FMIS]. Den senaste hyttan vid strömmen blåstes ner på 1790-talet.

Fyra schakt togs upp strax söder om nuvarande damm och åfåra. Det nordligaste schaktet närmast nuvarande åfåra grävdes genom en varpliknande långsträckt kulle med masugnsslagg i kanterna. Kullen visade sig emellertid vara uppbyggd av varpsten och kolstybb. På en relativt plan, iordninggjord yta med varpsten och grus/sand låg ett tjockt lager med kolstybb. Det tolkades som en kolhusplats, där huset har var mer än 7 meter långt. De två södra schakten förlades mot norra kanten av en ca 3 meter hög och 10x10 meter stor hög/platå ca 20 meter söder om nuvarande åfåra. Där påträffades lämningar efter en kallmur och raseringsmassor till en ugnspipa. Inga fynd påträffades som

kan datera lämningarna, men C14-analyser kommer att utföras.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Norrbärke 170:1	Dalarna	Dalarna	Norrbärke
Silvberg 50:1	Dalarna	Dalarna	Silvberg

AIS Nr
378

År
2005

Namn/plats
Vikarbyn

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
odlingslager, metallframställningslämning, blästerslagg

Datering, period
yngre järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av planerna att uppföra bostäder på det gamla Sågenområdet i Vikarbyn. Utredningsområdet var sammanlagt mer än 10 hektar och bestod till största delen av det f.d. sågverksområdet med utfylld mark och delvis kvarstående bebyggelse. Kartstudierna berörde sydöstra delen av Vikarbyn och kartmaterialet har främst bestått av storskifteshandlingarna från 1828.

Bebyggelsen låg i början av 1800-talet längs landsvägen, en dryg halv kilometer från Siljans strand och i den vidsträckta sluttningen ner mot Siljan låg omväxlande ängs- och åkergärden. Det aktuella utredningsområdet berör en smal remsa längs stranden och brukades i huvudsak som ängsmark före sågverksområdets tid på 1890-talet. I NO skar dock ett av byns äldre åkergärden in. En väg ledde i början av 1800-talet såväl som idag från byn ner till stranden.

Sökschaktsgrävningen inriktades på att finna spår efter den äldre åkern och vägen samt den sedan tidigare kända järnframställningsplatsen raä 196, Rättvik sn, belägen i SV änden av utredningsområdet. Sammanlagt

togs 8 sökschakt upp med hjälp av en grävmaskin. Spåren efter odlingslämningarna visade sig dock vara mycket vaga och järnframställningsplatsen sträckte sig inte ner till den grusade väg som löper utmed stranden.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rättvik 196:1	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr
379

År
2005

Namn/plats
Rättviks prostgård

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
blästbrukslämning

Datering, period
yngre järnålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av en slaggförekomst, raä 357 Rättvik sn, inför anläggandet av gång-och cykelväg mellan Rättviks camping och Rättviks kyrkogård. Platsen utgörs av en flack strandbrink till Siljan. Två långa och ett kortare sökschakt togs upp med hjälp av grävmaskin längs den ca 100 meter långa vägsträckna. Under grästorv och matjord låg kalkstensmorän. I det östra och lägre belägna schaktet fanns svämmade jord- och sandlager, i den centrala delen av förundersökningsområdet påträffades spridd reduktionsslagg (ca 40-50 kg) i det äldsta humuslagret. Slaggen var blåsig, grå-brun-svart, droppformad och/eller runnen, med ugnsväggsbitar av gråbränd, sintrad mosand. Inga konstruktioner påträffades. Sannolikt har järnframställningen försigått på nuvarande åkerplatå ovanför strandbrinken, dvs. över Siljans gamla högvattennivå på ca 164 m.ö.h.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Rättvik 357:1	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr
386

År
2005

Namn/plats
Söderbärke Kyrkby

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
agrar lämning, diken, plogfåror, bytomt/gårdstomt, härd, källare, kulturlager

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning med anledning av planerad exploatering för aktivitetshall m.m. i Söderbärke Kyrkby. Inom den östra delen av utredningsområdet ligger byggnader och anläggningar tillhörande Folkets hus med Folkets park. Övriga delar av området bestod av åkermark, idag använd som äng. Inom exploateringsområdet fanns två registrerade fornlämningar, bestående av Västerbys äldre gårdstomter, raä nr 249:3 och 4. Syftet med utredningen var att klargöra om någon fast fornlämning utöver de registrerade gårdstomterna fanns inom ytan.

En studie av Storskifteskartan från slutet av 1700-talet visade- att större delen av exploateringsområdet, förutom området för de två gårdstomterna, bestod av skogs-, ängs- eller åkermark vid denna tid. Sammanlagt grävdes 86 sökschakt fördelade över området. Schakten var 4-16 m långa och 0,15-1,0 m djupa. Matjordslagret var vanligtvis 0,25-0,3 m tjock. Den naturliga marken bestod av mo/mjäla, förutom i de södra, västra och nordöstra kanterna där det fanns sandig morän. I sökschakten framkom rester efter odling i form av diken och plogfåror. Därtill framkom enstaka lämningar efter bebyggelse i anslutning till

gårdstomterna, bl.a. en källare och en härd. Lämningarna bedömdes dock inte höra till den äldre perioden utan var snarare från 1800-1900-tal.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Söderbärke 249:3	Dalarna	Dalarna	Söderbärke
Söderbärke 249:4	Dalarna	Dalarna	Söderbärke

AIS Nr
380

År
2005

Namn/plats
Korsgården

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
hyttområde, rostar

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning inför schaktning för en ny avloppsanläggning vid Dammvaktarstugorna i Korsgårdens hyttområde. Schaktningen gjordes i kanten av ett slaggvarp. Schaktet var i botten 7x4 m stort och 0,6-2,5 m djupt. Det grävdes inte ner till naturlig mark. I fyllningen fanns förutom slagg eldpåverkad murken sten från hyttor och/eller rostar. Spåren i nordvästra schaktväggen kan förmodligen tolkas som resterna av en rost. Det syntes även denna typ av material på schaktets botten så ytterligare rostar kan inte uteslutas.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 1:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr
382

År
2005

Namn/plats
Dalsjö

Typ av undersökning
arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori
slaggvarp, färdväg

Datering, period
yngre järnålder

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk förundersökning av en blästbrukslämning i Dalsjö, raä 387 Stora Tuna sn, inför dragning av VA ledning mellan Nyckelby och Storsten. Förundersökningen omfattade en sträcka om sammanlagt 640 meter både SÖ och NV om raä 387. Sökschakt togs upp främst i åker- och betesmark, men också i tomtmark. Sammalagt maskingrävdes 21 stycken 2,5-24 meter långa och 1,2-3 meter breda schakt i den planerade ledningssträckan. I slänten invid raä 387 framkom en äldre färdväg under matjorden. Hjulspåren var fyllda med grus, småsten och slagg. Slaggen bestod främst av kopparslagg men även reduktionsslagg. Slaggen är bedöms vara ditkört vägfyllnadsmaterial.

Omkring 140 meter ÖSÖ därom framkom dock lämningar efter en hitintills okänd blästplats. Här påträffades bottnen av en slaggvarp, ca 20x10 meter stor (ÖSÖ-VNV), direkt ovanför Dalsjöns gamla strandbrink. Slaggen var av reduktionstyp, dvs. storblåsig, lätt runnen och grå-brun, därtill fanns ugnsväggsbitar av bränd och sintrad moig silt samt kol och sot. Några konstruktioner kunde inte ses i schakten. Kolprov togs för datering. En alternativ ledningssträcka föreslås ovanför

blästbrukslämningen, då det saknades lämningar i de sökschakt som där togs upp.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 387:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr
384

År
2005

Namn/plats
Gesunda

Typ av undersökning
särskild utredning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Eva Carlsson

Fornlämningskategori
agrar lämning

Datering, period
nyare tid

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk utredning inför byggnation av ett trettiotal bostadshus i norra delen av Gesunda. Gesunda var tidigare en fäbod som nyttjades av byarna på Sollerön. Vid kartanalysen användes en storskifteskarta från 1840. Marken på fäboden utgjordes då till stor del av väldikad åkermark. Åkrarna i utredningsområdet bör ha fått sin form i slutet av 1700-talet eller början av 1800-talet. Inga direkta äldre strukturer kunde spåras i kartmaterialt. Vid den efterföljande fältinventering återfanns det odlingslandskap som storskifteskartan utvisade intakt. Inga älde former eller odlingsstrukturer kunde iakttas, inte heller några spår av järnframställning eller förhistoriska boplatser. Den planerade sökschaktsgrävningen utfördes därför inte.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Dalarna	Dalarna	Sollerön

AIS Nr
369

År
2005

Namn/plats
Hyttberget

Typ av undersökning
schaktövervakning

Ansvarig organisation
Dalarnas museum

Ansvarig person
Anna Lögdqvist

Fornlämningskategori
metallframställningslämning, rostar

Datering, period

Fynd

Beskrivning
Arkeologisk schaktövervakning i samband med ledningsarbeten inom kvarteret Hyttberget, Falu stad. Det aktuella schaktet grävdes delvis i kanten av ett slaggvarp (raä 51) vilket utgör en del av det sammanhängande gruv- och hyttområde med lämningar efter verksamheter kring Falu Gruva, registrerat som raä nr 109. Schaktet var 152 m långt och 1,5-1,6 m brett, djupet varierade mellan 0,4 och 1,25 m. I den södra delen av schaktet påträffades resterna efter två förmodade kallrostar belägna i kanten av slaggvarpet . Den ena rosten var nedgrävd i den naturliga mjälan/leran och den andra var nedgrävd i slaggvarpen. Kol från en av kallrostarna har skickats iväg för datering. I övrigt iakttogs endast påförda slagglager i schaktväggarna. I den norra delen av schaktet hade man inte grävt ner till naturlig mark.

Raä Nr	Län	Landskap	Socken
Falun 51:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun